ΔΙΟΡΘΩΤΙΚΑ.

Michel Psellos Chronographie ou histoire d'une siècle de Byzance (976-1077)- Tom. II. Texte établi et traduit par EMILE RENAULD. Paris «Les Belles Lettres» 1928 p. 199.

Τὸν πρῶτον τόμον ἔκρινεν ὁ Ἰ. Συκουτρῆς ἐν B.Z. Τόμ. ΚΖ', 1927, σελ. 99—105, ἔνθα ἱκανὰς τοῦ P. Maas καὶ ἄλλων διορθώσεις ἐμνημόνευσε, πλὴν καὶ αὐτὸς οὐκ ὀλίγα εὐστόχως ἀποκατέστησεν. Καὶ ἡμεῖς ἐν σελ. 82-83 διωρθώσαμεν ἐσφαλμένα τινὰ καθ' ἡμᾶς χωρία. Ἀλλ' ὁ Συκουτρῆς βαίνων περαιτέρω παρέπηξε καὶ ἄλλας διορθώσεις ἀναφερομένας εἰς τὸν μέλλοντα νὰ ἐκδοθῇ τοῦ Ψελλοῦ τόμον ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ὅτι θὰ λάβῃ πρὸ ὀφθαλμῶν ταύτας ὁ ἐκδότης.

Ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τοῦ δευτέρου τόμου ἡμεῖς εἴδομεν ὅτι ὁ Renauld οὐδαμῶς ὑπ' ὄψιν ἔσχε τὰς γενομένας παρατηρήσεις καὶ διορθώσεις, διότι, ὡς φαίνεται, ἔλαβε γνῶσιν αὐτῶν, ὅτε ἤδη ἡ ἐπεξεργασία τοῦ δευτέρου τόμου εἶχε περατωθῆ.

Καλὸν δὲ κρίνομεν ἐνταῦθα νὰ καταχωρίσωμεν καὶ ἡμεῖς παρατηρήσεις ἡμῶν καὶ διορθώσεις συμβάλλοντες οὕτω εἰς τὴν κριτικὴν τοῦ κειμένου ἀποκατάστασιν.

σελ. 7,15 «ἐφ' οἷς ἡ τοῦ τυράννου δὶς ἐθριαμβεύετο κεφαλή».

Κάλλιστα αἰτιολογῶν τὶ πράγματα ὁ μακαρίτης Πανταζίδης καταδικάζει τὸ παραδεδομένον *δίς*, ἀνθ' οὗ γράφει ἐν τῷ Ἀθηναίῳ Τόμ. ΙΙ', σελ. 60 *δή*. Ἡμεῖς νομίζομεν ὅτι ἡ χεὶρ τοῦ Ψελλοῦ ἔγραψεν «ἡ τοῦ τυράννου *διεθριαμβεύετο* κεφαλή». Φέρεται δὲ τὸ ῥῆμα *διαθριαμβεύειν* καὶ παρὰ τῷ Ἀππιανῷ Λιβ. 135 «*διεθριάμβευε* πολύχρυσον θρίαμβον».

σελ. 11,12 γρ. «τὸ πέλαγος *διαβαλοῦσαι* αἱ τριήρεις».

σελ. 12,13. Ἡ διόρθωσις *ἐπὶ δεξιῷ* ἀντὶ τοῦ *ἐπιδεξιῷ* ἀνήκει τῷ Πανταζίδῃ.

σελ. 22,10 «τὸ δὲ (βέλος) τὸν μεταξὺ ἀέρα εὐπετῶς *περιπτυξάμενον* βραχύ τι παρεκνεύσαντος τοῦ αὐτοκράτορος, μειράκιον οὐκ ἀνώνυμον τῶν ἐκείνου κατευναστήρων βραχὺ παραξέει τὴν πλευρὰν παρελάσαν».

Ἀδυνατοῦμεν νὰ ἐννοήσωμεν τὴν ποιητικήν, οὕτως εἰπεῖν, ταύτην εἰκόνα «τὸ βέλος *περιπτυξάμενον* τὸν μεταξὺ ἀέρα». Ἔχοντες δὲ πρὸ ὀφθαλμῶν ὅτι ὁ ὀϊστὸς ἀπὸ τοῦ Ὁμήρου *διαπέτεται* (Ἰλ. Ε,19) γράφομεν *διαπτερυξάμενον*. Πρβ. Δαμασκ. «ἀέρα *διαπετόμενος*» (Πατρολ. Mign. 94.

445). Εἶπε δὲ καὶ ἡ Ἄννα ἡ Κομνηνὴ Τόμ. Α', σελ. 138,27 «περιεῖλε τὰ ἄκρα, τόν τε στύρακά φημι καὶ οὗ τὸ βέλος *πτερύσσεται*». Τῷ ρήματι *πτερύσσομαι* ἀσμενίζει ὁ Ψελλός, οἷον Τόμ. Δ', σελ. 386 Σάθ. «ἀλλ' οὐδέ γε αἱ ἀποκληρωθεῖσαι ψυχαὶ ἐφ' ἑαυτῶν ἔχουσι τὸ διιέναι καὶ *πτερύσσεσθαι* ὅπη βούλοιντο» καὶ Τόμ. Ε', σελ 402 «εἰ δέ με βούλει θηρᾶν, ὑπὲρ κεφαλήν σοι *πτερύξομαι*» καὶ σελ. 471 «ὁπηνίκα δέ, ὥσπερ ὁ Ἴκαρος εἰς οὐρανὸν αὐτὸν μετεωρισθῶ, οὐ *πτερυσσόμενος*, ἀλλὰ κτέ.». Ἴσως δὲ καὶ τὸ ἐν σελ. 169 φερόμενον *περιπτύσσομαι* «κἀγὼ μὲν ἐπὶ μεῖζον αἴρομαι καὶ *περιπτύσσομαι*» εἰς τὸ *πτερύσσομαι* μεταβλητέον. Πρβ. Τόμ. Δ', σελ. 444 «ἐβουλόμην μὲν οὖν ἐπὶ πλέον συνανίπτασθαι τούτῳ ὥσπερ ὑψιπετεῖ ἀετῷ καὶ ὑψοῦ συνεπαίρεσθαι».

σελ. 27,15 ἀντὶ τοῦ «ἄλλο ἐπ' ἄλλῳ *προκεχωρήκει*» ὁ Κόντος ἐν τῇ Ἀθηνᾷ Τόμ. ΙΘ', σελ. 62 γράφει προΣκεχωρήκει.

σελ 40,15 «καὶ εἴ γε μὴ σπουδαίων ἐπηγγειλάμην ἀναγραφὴν—πολλὰ ἂν τῷ λόγῳ συνηγήοχα διηγήματα».

Καθ' ἡμᾶς ὁ Ψελλὸς ἔγραψεν ἢ «πολλὰ ἂν τῷ λόγῳ *συναγήοχα*» ἢ «πολλὰ ἂν τῷ λόγῳ *συνηγηόχειν*». Πρβ. Τόμ. Ε', σελ. 325 «εἰ μὲν οὖν προῖκα ὥσπερ δὴ καὶ τὸν ἄλλον χρόνον *προσηγηόχειν* σοι τὴν ἐπιστολήν, οὐκ ἂν περὶ τὸ κάλλος ἐπραγματευσάμην τῶν λέξεων». Τοῦ ὑπερσυντελίκου χρῆσιν ἐποιήσατο καὶ ἐν Τόμ. Λ', σελ. 412 «ὅρα ἄνωθεν *συνηγηόχει* κτήματα» καὶ σελ. 430 «τοῦτο ὅλον τῇ ἑαυτοῦ *συνηγηόχει* ψυχῇ».

σελ. 43,12. Ὀρθῶς φέρεται *ἐβαρυμηνία*, ἀλλ' ἐσφαλμένως ἐν Τόμ. Α', σελ. 142,17 «*βαρυμηνιεῖν* ἀντὶ τοῦ *βαρυμηνιᾶν*. Καὶ ἐν Τόμ. Α', σελ. 133,9 γρ. μηνιᾶν. Πρβ. σελ. 147,11 *ἐμηνία* καὶ Τόμ. Β', σελ. 60,6 *μηνιάη*. Εἶναι δὲ τὸ *βαρυμηνιᾶν* σύνηθες ἐν τῷ Βυζαντιακῷ ἑλληνισμῷ.

σελ. 47.20 «ἀλλ' *ἀτελέστατα* ἐγεγόνει πάντα». Ὑπὸ τοῦ Πέτρου Παπαγεωργίου ἐν τῇ Ἐπικρίσει τῆς ὑπὸ τοῦ Σπ. Λάμπρου ἐκδόσεως Μιχαὴλ τοῦ Ἀκομινάτου σελ. 129 (1883) ἐγράφη ἀντὶ τοῦ *ἀτελέστατα* τὸ ὀρθὸν *ἀτέλεστα*. Οὕτω καὶ ὁ Συκουτρῆς.

σελ. 51,27 «οὕτω μου ἐαλώκει τῶν λόγων ὡς δοκεῖν ἐκ τῶν ὤτων τῆς ἐμῆς γλώττης ἐκκρέμασθαι».

Γρ. «ὡς δοκεῖν [ὡς] ἐκ τῶν ὤτων τῆς ἐμῆς γλώττης ἐκκρέμασθαι», ἵνα μὴ δοκῇ ὁ ἐαλωκὼς τῶν λόγων ἐκ τῶν ὤτων τῆς γλώττης ἐκκρέμασθαι». Περὶ τῆς συντάξεως ταύτης διέλαβεν ὁ Cobet ἐν Var. Lect. σελ. 163,6 καὶ σελ. 532—3 καὶ ἐν Collect. Crit. σελ. 282 καὶ ὁ Naber ἐν Mnemos. 1873, σελ. 10 καὶ σελ. 158 καὶ ὁ Lothholz ἐν τῷ πρὸς τοὺς Νέους κτέ. τοῦ Μεγάλου Βασιλείου σελ. 93. Εἶπε δὲ καὶ ὁ Ψελλὸς Τόμ. Ε', σελ. 324 Σάθ. «ὥσπερ ἐν ἐσόπτρῳ τῇ ἐκείνου μορφῇ καὶ ψυχῇ ἑαυτὸν ἐπιγνοὺς» καὶ ὁ Εὐστάθιος ἐν τῷ καθ' Ὑσμίνην καὶ Ὑσμινίαν δράματι Γ', 5,1 «ταῦθ' ὡς ἐν κατόπτροις τοῖς ὀνείροις καὶ εἶδον καὶ ἔπαθον» καὶ 7, 4 «ὡς ἐξ ἀκροπόλεως δὲ τῆς κεφαλῆς ἀκροβολίζει τὸ δάκρυον» καὶ Δ', 16,3 «ἵνα τὸ πᾶν ὡς εἰς πίθον ψυχὴν τὴν ἐμὴν ἐκθλιβῇ μοι τοῦ νέ-

κταρος» καὶ Ϛ', 4,1 «ὡς γὰρ ἔκ τινος ἀστραπηβόλου σκηπτοῦ τῶν τοῦ Σωσθένους ρημάτων ὅλην ἀπερράγην τὴν κεφαλὴν» καὶ ὁ Συνέσιος Ἐπ. ρνζ' (σελ. 776 Herch.) «καθάπερ ἐν δεσμωτηρίῳ τοῖς ἐνταῦθα δωματίοις καθειργμένοι».

σελ. 57,9 «αὐτίκα τῆς *παντοδαπῆς* ἠχοῦς καταπήλαυε».

Ὁ ἐκδότης ἐνταῦθα μὲν παρέλαβε τὴν διόρθωσιν τοῦ Σάθα *παντοδαπῆς* ἀντὶ τοῦ παραδεδομένου *παντοδαπούς, ἀλλ'* ἐν σελ. 174,2 διατί προετίμησε τὸ παραδεδομένον *παντοδαπούς*, τ. ἔ. *παντοδαποῦς*;. Τοῦ τριτοκλίτου *παντοδαποῦς* ἐποιήσατο χρῆσιν ὁ Ψελλὸς καὶ ἐν Τόμ. Ε', σελ. 458.

σελ. 58,5 «(μειράκιον) πέρυσιν οὔπω καλαμίδος ἡμμένον καὶ μέλανος, ἐκ τῶν *βαράθρων* καὶ τῶν τριόδων εἰς τὸν Ρωμαϊκὸν ἀναβεβηκὼς ἄξονα».

Μή τι γραπτέον «ἐκ τῶν *βάθρων*» (— α =θρανία, subsellia). Πρβ. Δημοσθ. σελ. 313,11 «τὸ μέλαν τρίβων καὶ τὰ βάθρα σπογγίζων καὶ τὸ παιδαγωγεῖον κορῶν».

σελ. 59,13 «τὰς *δημοσίας* πράξεις». Ὁ R. κατεχώρισεν εἰς τὸ ἔδαφος τὴν διόρθωσιν τοῦ Σάθα *δημοσίας* ἀντὶ τοῦ παραδεδομένου *δημοσίους*. Ἀλλ' ὁ Ψελλὸς ποιεῖται χρῆσιν ἐπὶ τοῦ θηλυκοῦ τοῦ ἐπιθέτου *δημόσιος* τοῦ τε δοκίμου τύπου *δημοσία*, οἷον σελ. 17,20 καὶ σελ 93,21 καὶ σελ. 120, 17 καὶ Τόμ. Δ', σελ.401 καὶ Τόμ. Ε', σελ. 533 καὶ σελ. 534 καὶ τοῦ *ἀδοκίμου*, οἷον Τόμ. Α', σελ. 59,13 καὶ Τόμ. Β', σελ. 86,8 καὶ σελ. 119,3 καὶ 14 καὶ Τόμ. Δ', σελ. 339 (Ἴδε Κόντον ἐν *Γλωσσ. Παρατ.* σελ. 91 καὶ ἐν τῷ Ἕλληνι Φιλολόγῳ σελ. 64).

σελ. 67,11 «πλάσιν *σκηψάμενος*». Ἡ διόρθωσις *σκηψάμενος* ἀντὶ τοῦ *σκεψάμενος* ἀνήκει τῷ Κόντῳ (Ἀθην. Α', 1889. σελ. 428), οὐχὶ τῷ Σάθᾳ.

σελ. 69,11 «τὴν κερδαλῆν ἀφεὶς τὴν λεοντῆν ἐπενδύεται». Διὰ τοῦ *κερδαλῆ* ἐνταῦθα σημαίνεται ἡ *ἀλώπεκῆ*. Ἀλλὰ παρ' Ἰγνατίῳ Βί. Νικηφ. Κωνσταντ. σελ. 214,17 Teubn. δηλοῦται αὐτὸ τὸ ζῷον ἡ ἀλώπηξ «θῶες καὶ *κερδάλαι(αῖ)* καὶ εἴ τι ζῷον ἐπὶ δειλίᾳ περίβλεπτον» (Ἴδε Κόντον ἐν τῇ *Ἀθην.* Τόμ. Δ', σελ. 327).

σελ. 75,12 Φέρεται κατὰ τὴν παραδεδομένην γραφὴν «ὁ δέ γε μετὰ τοῦ σώματος βίος ἅτε *πλητικώτερος* ἁρμοδιώτερος τοῖς παροῦσι καιροῖς, μᾶλλον δὲ τῷ σωματικῷ βίῳ τὸ πάσχον κατάλληλον τῆς ψυχῆς».

Ἀντὶ τοῦ *πλητικώτερος* ὁ Σάθας ἔγραψε *πολιτικώτερος*, ὅπερ ἀπεδέξατο ὁ ἐκδότης, ἡμεῖς εἰκάζομεν *τλητικώτερος*.

Αὐτ. στ. 12. Ἔγραψεν ὁ Σάθας «εἰ δέ τις τῶν πάντων *ὑπερκῦψαι* δυνηθείη» ἀντὶ τοῦ *ὑπερκαλύψαι*, ἀλλὰ πρὸ τοῦ Σάθα μετέβαλε τὸ *ὑπερκαλύψαι* εἰς τὸ ὑπερκῆψαι ὁ Κόντος ἐν τῇ Ἀθηνᾷ Τόμ. Α', 1889, σ. 336.

σελ. 92,22 «οἶκ οἶομαι οὖν τοῦτον εὐμενῶς με προσήσεσθαι, οὐδὲ πρὸς τοὺς ἐμοὺς λόγους *μετακληθήσεσθαι*». Ἀντὶ τοῦ *μετακληθήσεσθαι* ἔγραψεν ὁ Κόντος *μεταβληθήσεσθαι* ἐν τῇ Ἐπετηρίδι τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν 1905-6, σελ. 29.

σελ. 130,2 γρ. «Δωδωναῖον *χαλκίον*» ἀντὶ *χαλκεῖον*.

σελ. 139,11 «καὶ ἀδιηγήτων χαρίτων *ἀπέλαβον*» καὶ κατωτέρω στ. 6 «τῶν οἰκείων πόνων *ἀπέλαβον*». Ἀμφότερα τὰ χωρία διορθώθησαν ὑπὸ τοῦ Κόντου ἐν ταῖς Γλωσσικαῖς Παρατηρήσεσι σελ. 307 (1882) γράψαντος *ἀπέλανον* καὶ *ἀπέλανεν* ἀντὶ τοῦ *ἀπέλαβον* καὶ *ἀπέλαβεν*. Ὁμοίως ἐν Τόμ. Δ', σελ. 417 Σάθ. ἔγραψεν ὁ Κόντος (Ἀθην. ΙΘ', 390 κἑ.) «πυρὶ *λάβρῳ* ὑποσμυχόμενος» ἀντὶ τοῦ «πυρὶ *λαύρῳ* ὑποσμηχόμενος». Καὶ ἐν Τόμ. Ε', σελ. 441 γραπτέον «ἄφθονος μὲν ἡ νεβρὶς καὶ πολὺς ὁ κιττὸς» ἀντὶ τοῦ *νευρὶς*.

σελ. 151,6 ἔγραψεν ὁ Renauld *ἀφειλάμην* ἄνευ ἀνάγκης ἀντὶ τοῦ παραδεδομένου *ἀφειλόμην*, ἀλλ' ἐν σελ. 120,4 καλῶς ποιῶν οὐδαμῶς ἐκίνησε τὸ παραδεδομένον *ἀφείλετο*. Ἀμφοτέρων τῶν τύπων ὁ Ψελλὸς ποιεῖται χρῆσιν τοῦ τε δοκίμου καὶ τοῦ ἀδοκίμου, οἷον *ἀφέλοιτο* (σελ. 173,25), *ὀφέλοιτο* (Τόμ. Δ', σελ.372), *ἐξείλετο* (Τόμ. Δ', 383), *ἀφείλαντο* (Τόμ. Λ', σελ. 43,6) καὶ *ἀφείλατο* (Τόμ. Ε', σελ. 373). Πρβ. *εὕρατο—εὑραμένη* (Τόμ Λ', σελ. 330,20 καὶ Τόμ. Ε', σελ. 12,22) ἀλλ' *εὕρετο* (Τόμ. Δ', σελ. 457,18), περὶ ὧν ἴδε Κόντον ἐν τῷ Περιοδικῷ Σωκράτει Τόμ. Α', σελ. 453—8 καὶ Debrunner ἐν Festschrift τοῦ Kretschmer σελ. 17 κἑ.

σελ. 164,2 «ἀλλ' οὔπω τοῦτο κατεινάσθη τὸ κῦμα καὶ τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἕτερον ἐγείρεταί τε καὶ *ἐπωρύεται*». Διορθοῦσιν *ἐπόρνυται*. Μενέτω ἀκίνητον. Πρβ. Τόμ. Ε', σελ. 157 «*ἐπωρύονται* κύματα ἕως τῶν οὐρανῶν ἀναβαίνοντα». Τὸ *ὠρύεσθαι* καὶ *ὠρύω* παραλαμβάνεται ἐνίοτε ἐπὶ κύματος, οἷον Διονύσ. Περιηγ. 83 «τὸν δὲ μέτ' ὠρύεται Τυρσηνίδος οἶδμα θαλάσσης πρὸς νότον» καὶ Ἀνθολ. Παλατ. ΙΛ', 31 «ὠρῦον στυφελῷ κῦμα περὶ σκοπέλῳ». Ὁμοίως καὶ τὸ *βρυχᾶσθαι* «ἀμφὶ δὲ κῦμα *βέβρυχε* ῥόθιον» (Ὀδυσσ. Ε, 412 καὶ ἀλλαχοῦ). Καὶ τοῦ *μυκᾶσθαι* δὲ γίνεται χρῆσις καὶ ἐπὶ ποταμοῦ ἢ θαλάσσης, κλπ. «τοὺς δ' ἔκβαλλε θύραζε Σκάμανδρος *μεμυκὼς* ἠΰτε ταῦρος» (Ἴδε Θησ. Στεφ. λ. *μυκῶμαι*).

σελ. 183,12 «σὲ μόνον τῶν ἐν ἀνθρώποις σύμμαχον καὶ *συμμεριστὴν* κατακτήσασθαι οἰηθείς».

Ἐποιήσατο μὲν χρῆσιν τοῦ *συμμεριστὴς* ὁ Ψελλὸς ἐν Τόμ. Ε', σελ. 526, ἀλλ' ἐν τῷ παραδεδομένῳ *συμμυσιστὴς* λανθάνει τὸ *συμμύστης*, οὐχὶ τὸ *συμμεριστής*.

σελ. 185,11 «ἡγείσθω ἡ εὐβουλία τῆς *ἐγχειρίσεως*, τὸ συνῆσον τῆς ἐπιβουλῆς τῶν πραγμάτων, πρὸ τῆς ἐπιβουλῆς ἡ βουλή· τὸν γὰρ κακῶς βουλευόμενον πρῶτον ἡ *ἐγχείρισις* ἔβλαψεν».

Ἐν σελ. 91,9 καὶ σελ. 118,18 ὑφηγησαμένου τοῦ Kurz, ὀρθῶς διέκρινε ὁ R. τὸ *ἐγχειρίζειν* καὶ *ἐγχειρεῖν*, τὴν e n t r e p r i s e καὶ τὴν r e m i s e τῶν Γαλατῶν, οὐχὶ δ' ὅμως καὶ ἐν τῷ προκειμένῳ χωρίῳ, εἰσηγουμένου τοῦ ἡμετέρου Σάθα. Γραπτέον καὶ ἐνταῦθα τῆς *ἐγχειρήσεως* καὶ ἡ *ἐγχείρησις*, ἵνα ἔχωμεν τὴν e n t r e p r i s e.

Σφάλματα περὶ τὴν γραφὴν καὶ τοὺς τόνους παρετηρήσαμεν οὐκ ὀλίγα, ὧν μνημονεύομέν τινα, οἷον σελ. 8,8 στρατοπεδίαν, ἀλλ' ὀρθῶς σελ. 10,15

διὰ τοῦ ει. σελ. 11,1 γρ. *τριήρων* ἀντὶ τοῦ *τριηρῶν*, σελ. 24,3.12 γρ. διὰ τοῦ *ει* ταφρείαν. σελ. 35,7 γρ. ὡώραξ. σελ. 94,17 γρ. βραχεῖς. σελ. 98,1 γρ. ἀπόγεια. σελ. 104,39 γρ. παλιννοστήσαντι. σελ. 108,12 γρ. ἐμπορίαν. σελ. 115,6 γρ. ὑδεριῶν. σελ. 129,11 γρ. γεγωνοτέρα. σελ. 171,16 γρ. περιχαρείας.

Οὐχὶ ἀνωφελὲς καὶ ἄσκοπον κρίνομεν νὰ καταχωρίσωμεν καὶ ἄλλας ἡμῶν παρατηρήσεις καὶ διορθώσεις εἰς τὸν Ψελλὸν ἀναφερομένας, ἵνα οὕτω συντελέσωμεν εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ κειμένου.

Τόμ. Α', σελ. 21,18 «ἀλλ' εὐθὺς τοῦτον τοῦ τε στρατεύματος *διήρει* κτέ.». Ἀντὶ τοῦ *διήρει* γρ. *ἐξήρει*. Πολλάκις τὸ *δι* καὶ τὸ *ἐξ* συγχέονται ἐν τοῖς ἀντιγράφοις (Ἴδε Κόντον ἐν τῇ Ἀθηνᾷ Τόμ. Ι', σελ. 467.596.).

σελ. 21,26 «οὐκ ἂν ἄλλως *παυσώμεθα*». Ὁ Maas ἀντὶ τοῦ *παυσώμεθα* ἔγραψε *παυσαίμεθα*. Ἀλλ' ὁ Ψελλὸς συνάπτει τὸν δυνητικὸν σύνδεσμον ἂν καὶ μέλλοντι ὁριστικῆς ἢ εὐκτικῆς κατὰ τὴν τῶν μεταγενεστέρων συνήθειαν, ἔτι δὲ καὶ ὑποτακτικῇ, οἷον σελ. 52,10 «τί δ' ἄν τις *ἐρῇ*» (ἀνθ' οὗ καὶ *ἐρεῖ* ἠδύνατο νὰ γράψῃ ὁ Ψελλός, ὡς ὁ Φώτιος Ἐπιστολ. σελ. 395,4). σελ. 91.8 «οὐκ ἂν ἐκὼν εἶναι, ἔφην, *ὑπηρετήσοιμι*». σελ. 100,18. Δ', 326. 328. 365. 445. Ε', 17. 20. 47.48.114.156.158. 160.162.254.256.290.295. 324. 339.347.363.396.409.433.465.481.497.502.511.522.532.553.

σελ. 17,17. «καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς *ἔβυσε*». Θωμᾶς ὁ Μάγιστρος γράφει «βύειν ἐπὶ ὤτων, καταμύειν ἐπὶ ὀφθαλμῶν, συμμύειν ἐπὶ στόματος, μύειν δ' ἐπὶ πασῶν τῶν αἰσθήσεων, ὡς τὸ τοῦ Θεολόγου' μύσαντα τὰς αἰσθήσεις». Ὀρθῶς ὁ Ψελλὸς εἶπε σελ. 47,6 «ὃ δὲ καὶ αὖθις ὥσπερ ἑκὼν *ἐπέμυέ* τε τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τοὺς ὤτων πόρους ἀπέφραττεν» καὶ σελ. 52,42 «μύσας τοὺς ὀφθαλμοὺς πυκνότερον αὖθις ἐπήσθμαινεν» καὶ Τόμ. Β', σελ. 71,15 «καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς μύσας καὶ τὴν γνώμην καὶ τὴν γλῶτταν ἐπεπλάνητο». Τούτων οὕτως ἐχόντων, γράφε *ἔμυσε* ἀντὶ τοῦ *ἔβυσε*.

σελ. 28,24 «περὶ δὲ τῶν ἑτέρων ἀπορρήτως εἶχε τὰς γνώμας», ἀνθ' οὗ ὀρθῶς γράφουσιν «*ἀπορρήτους* εἶχε τὰς γνώμας». Ἀλλὰ καὶ ἄλλως δύναται νὰ διορθωθῇ τὸ χωρίον «*ἀπορρήτως* εἶχε *τῆς γνώμης*». Ιρβ. Ψελλ. Βοισσον. σελ. 137 «ἐπειδὴ μαλακῶς ἔχετε τῆς γνώμης πρὸς τὴν τῶν κρειττόνων γνῶσιν». Φιλῆδεῖ δ' ὁ Ψελλὸς τῇ συντάξει ταύτῃ, οἷον Τόμ. Α', σελ. 2,5, 22,41. 27,32. 29,22. 30,4.18. 51,18, 77,8. Β'. 33,23 49,10. 74,18.21. Δ', 310. 329. 150,8. 344. 372. 397. 413. 416. 426. 428. 429. 436. 453. Ε'. 137. 146. 156. 165. 232. 337. 413.

σελ. 68,5 γρ. *συνεστιάσεσι* ἀντὶ τοῦ *διεστιάσεσι*.

σελ. 52,45. ὑφηγησαμένου τοῦ Σάθα, ἔγραψεν ὁ Renauld «δὶς καὶ τρὶς *ἀσθμάνας* τὴν ζωὴν ἀπολείπει» ἀντὶ τοῦ παραδεδομένου *ἀσθμήνας*. Ἀλλ' ὁ τύπος *ἀσθμήνας* φέρεται καὶ ἐν Τόμ. Ε', 38. Εἶπε δ' ὁ Ψελλὸς καὶ *ἐβάσκηνα-ἐβάσκηνε* (Τόμ. Α', σελ. 138,11 καὶ Τόμ. Β', σελ. 160,7) καὶ *βασκήναντας—βασκήνῃ* (Τόμ. Ε', σελ. 168.305) καὶ *ὀσφρήνῃ* (σελ. 180) ἀλλὰ *καταδειμάναντες* (Τόμ. Α', σελ. 37,6 Bud). Ἔγραψε δὲ καὶ ὁ Εὐστά-

θιος ἐν τῷ καθ' Ὑσμίνην καί Ὑσμινίαν δράματι ς', γ', 3 «τίς τὴν καλὴν ταύτην κόρην *ἐβάσκηνεν;*» (Ἴδε Winer ἐν Grammat. der neut. Sprach. σελ. 80, (1867). Ὅθεν μενέτω ἀκίνητον τὸ ἰονίζον *ἀσθμήνας.*

σελ. 76,8 γρ. «ἐρημία τοῦ *ἄρξοντος*» ἀντὶ τοῦ *ἄρξαντος.* Ὀρθῶς σελ. 88,13 «ἐν ἐρημίᾳ τε οὖσαν τοῦ *βοηθήσοντος*» ἐκ διορθώσεως τοῦ Σάθα.

σελ. 126,12. Παρὰ μὲν τῷ Σάθᾳ (Α', 112) φέρεται «*ἄλλος ἐπ' ἄλλῳ λόγῳ* ἐπλάττετο», παρὰ δὲ τῷ Renauld οὐδεμίαν διάφορον ὑποσημειουμένῳ γραφὴν «*ἄλλος ἐπ' ἄλλῳ λόγος* ἐπλάττετο». Οὕτως ὁ Κόντος ἐν τῇ Ἀθηνᾷ Τόμ. ΙΘ', σελ. 62.

Καὶ τὸ ἐν σελ. 6,16 *βασιλείαν* «καὶ οἱ λοιποὶ *βασιλείαν* ἤρξαντο», ὅπερ νῦν βλέπομεν ἐν τῇ ἐν ἔτει 1899 Λονδινίᾳ ἐκδόσει (σελ. 3,26) διορθωμένον εἰς τὸ *βασιλειᾶν*, διωρθώθη ὑπὸ τοῦ Κόντου ἐν τῇ Ἀθηνᾷ Τόμ. ΙΘ', 1907, σελ. 143. Καθ' ὃν δὲ χρόνον ἔγραφεν ὁ Κόντος τὴν περὶ τοῦ ἐφετικοῦ *βασιλειῶ* πραγματείαν δὲν εἶχε πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν νέαν ὑπὸ τοῦ Σάθα ἐν Λονδίνῳ φιλοπονηθεῖσαν ἔκδοσιν.

Τόμ. Λ', σελ. 306 γρ. τὸ ἀγοραῖον καὶ *βωμολόχον.*

σελ. 309 γρ. *ἐγκωμίου* λόγον. Ἐν δὲ σελ. 440 γρ. «εἰς ἀρετῆς λόγον». Πρβ. σελ. 320 «εἰς συμφορᾶς λόγον» (Ἴδε Κόντον ἐν τῷ Παρνασσῷ Τόμ. Η', 1884, σελ. 156).

σελ. 330 «καθ' ὅσον τε ἦ καὶ ὁ λόγος *ἐρεῖ*». Ὁ Ψελλὸς σφόδρα ἀσμενίζει τῇ ἐνσωματώσει τῆς λέξεως *λόγος* λέγων ***ὁ λόγος ἐγνώρισε, ὁ λόγος γνωριεῖ, ὁ λόγος φθάσας ἐδήλωσε, ὁ λόγος δηλώσει, ὁ λόγος βούλεται, ὁ λόγος διηγήσεται, ὁ λόγος ὁρᾷ, ὁ λόγος διίππευεν, ὁ λόγος ἐξεδειμάτωσεν, ἀνάγει με ὁ λόγος, ἐμοὶ πάντοθεν ὁ λόγος ἀνθεῖ τε καὶ τέθηλεν, ὁ λόγος ἀναμεινάτω, ζητεῖ ὁ λόγος, ἵνα καθ' ὅσον ἡμῖν ὁ λόγος προΐοι, πολὺς ἡμῖν ἐπιρρεύσει ὁ λόγος, ὁ λόγος αὖθις ἐπὶ τὴν νύσσαν ἐπαναγέσθω, παρῆκεν ὁ λόγος, ὁ δὲ λόγος τὰς ὑπερβολὰς ἐκείνου καταιτιώμενος ἐπ' αὐτὸ δὴ χωρεῖ τὸ κεφάλαιον, ὁ δὲ λόγος ἐνταῦθα λήξας εἰς ἀρχὴν αὖθις πρόεισιν, πρόσωπον γὰρ καὶ μορφήν τινα κρείττονα ὁ λόγος ἀττικίσας αὐτῇ περιτέθεικεν, ἐπεὶ δὲ ἡλικιώτης ὁ λόγος τῷ ἐγκωμιαζομένῳ καθέστηκεν, ὁ λόγος ἐγεγόνει πρεσβύτερος, ἐν οἷς οὖν ὁ λόγος δοκεῖ εὐτυχεῖν, ἐν τούτοις ἀληθῶς ἀτυχεῖ, δοκεῖ μοι παραλιπεῖν ὁ λόγος, ὁ ἑλληνικὸς λόγος περιπεπλάνηται, ἔτι δὲ ὀκνεῖ ὁ λόγος ἐρεῖν, ὁ δὲ λόγος εἰπεῖν τι βούλεται, ὁ λόγος ἐρεῖν βούλεται, ὡς ὁ λόγος εἰρήκει, φησὶν ὁ δημώδης λόγος,*** καὶ τέλος ***ὁ λόγος ἐρεῖ*** (=θὰ εἴπῃ Τόμ. Α', σελ. 55,18.59,2.) καὶ «*ὅπερ προϊὼν ὁ λόγος ἐρεῖ ἐντελέστερον*» (Τόμ. Β', σελ. 60,9), ἀλλ' ἐν τῷ προκειμένῳ χωρίῳ οὐδαμῶς εὐαρμοστεῖ τὸ *ἐρεῖ* καὶ πρέπει νὰ μεταγραφῇ εἰς τὸ *οἰρεῖ.* Πολλάκις δὲ τὸ ***«ὁ λόγος αἰρεῖ»*** μετεγράφη ὑπὸ ἀμαθῶν βιβλιογράφων εἰς τὸ ***«ὁ λόγος ἐρεῖ»*** (Ἴδε Κόντον ἐν τῷ Λογίῳ Ἑρμῇ Τόμ. Ε', 1876, σελ. 164—168 καὶ ἐν τῷ Δελτίῳ τῆς Ἑλληνικῆς Ἀλληλογραφίας Τόμ. Β', 1878 σελ. 239).

σελ. 331 γρ. *κυνέην* ἀντὶ τοῦ *κυναίην.* Τοῦ ἀσυναιρέτου τύπου ἐποιή-

σαντο χρῆσιν καὶ ἄλλοι (Ἴδε Κόντον ἐν τῇ Ἀθηνᾷ Τόμ. Δ', σελ. 323).

σελ. 351 «ἢ οὐκ οἶδα ὅτι λέγειν». Συμπλήρου «ἢ οὐκ οἶδα ὅ,τι [δεῖ] λέγειν». Πρβ. σελ. 353 «οὐκ οἶδ' ὅ,τι ἐρεῖν δεῖ.». Πλείονα παραδείγματα ἰδὲ ἐν τῇ Ἀθηνᾷ Τόμ. ΙΓ', σελ. 613.

σελ. 343 «*θέα* μοι ψυχὴν θειοτέραν καὶ ἐγκωμίων ὑψηλοτέραν». Πολλάκις ἡ προστακτικὴ *θέα* ἁπαντᾷ παρὰ τῷ Εὐσεβίῳ ἐν τῇ Εὐαγγελικῇ Ἀποδείξει σελ. 14,5. 25,17,76,2,100,24.424,13,474,2 (1913). Ἁπαντᾷ δὲ καὶ παρὰ τῷ Ἰουλιανῷ σελ. 167,23 Bud. καὶ παρὰ τῷ Συνεσίῳ Φαλάκρ. Ἐγκωμ. 70 Α «*θέα* τὴν πομπείαν καὶ τὰ κάλλη τῆς φύσεως» καὶ ἀλλαχοῦ.

Ταῦτα πάντα ὁ Cobet ἐν τῷ Λογίῳ Ἑρμῇ σελ. 456 καὶ ἐν τῇ Μνημοσύνῃ 1859, σελ. 268 καὶ ὁ Naber ἐν τῇ Μνημοσύνῃ 1894, σελ. 122 (Πρβ. καὶ *Μνημοσ.* 1888, σελ. 103 κ.ἑ. καὶ 1907, σελ 166) διορθοῦσι, νομίζοντες ὅτι ἐγράφη ταχυγραφικῶς θέα ἀντὶ τοῦ *θέασαι* ἢ *θεῶ*. Φέρεται δὲ καὶ παρὰ τῷ Στουδίτῃ Κατηχ. σελ. 596 Κεραμ. «δεῦρο *θέα* μοι τὸν ἀγωνιστὴν Χριστοῦ». Δὲν ὁρκίζομαι προκειμένου περὶ μεταγενεστέρων καὶ δὴ καὶ τῆς χορείας τοῦ Ψελλοῦ, τοῦ Στουδίτου. Ἴσως πάντας τούτους παρήγαγε τὸ *ὅρα*.

σελ. 351 «ἐπεὶ γὰρ *προωθήβεις* (=προωθῆβαι) οὗτοι τοῦ πατρὸς ἐστερήθησαν» (Ἴδε Σύμμεικτ. Κριτ. σελ. 86).

σελ. 354 γρ. «ἐγὼ δὲ ἐν ταὐτῷ ἀγαθῷ τίθεμαι».

σελ. 364 φέρεται «*ἄλλο* αὖθις ἐπ' *ἄλλῳ* κῦμα ἐγείρετα», ἀνθ' οὗ ὁ Κόντος ἐν τῇ Ἀθηνᾷ Τόμ. ΙΘ', σελ. 62 ἔγραψεν «ἄλλο αὖθις ἐπ' ἄλλῳ».

σελ. 366. Φέρεται δὶς τὸ *ὑπερβαλόντως* δι' ἑνὸς λ γεγραμμένον. Ἀμφότερα διορθοῦνται ὑπὸ τοῦ Κόντου ἐν ταῖς Γλωσσικαῖς Παρατηρήσεσι σελ. 254 (1882). Ἐσφαλμένως φέρεται καὶ ἐν Τόμ. Ε', σελ. 526 «*ὑπερβαλόντως* καθέστηκε φίλοικτον.' Ορθῶς εἶναι γεγραμμένον Τόμ. Δ', σελ.192 ἔνθα ὁ μὲν Renauld σημειοῦται καὶ διάφορον γραφὴν *ὑπερβαλόντως*, οὐχὶ δὲ καὶ ὁ Σάθας. Ἔτι ὀρθῶς φέρεται καὶ σελ. 382 καὶ σελ. 420 καὶ Τόμ. Ε', σελ. 147.

σελ. 371 γρ. πέτραις προσΗραττεν καὶ σελ. 339 γρ. μετΗμείβοντο, καὶ σελ. 375 στεφανΩθησόμενος.

σελ. 384 καὶ Τόμ. Ε', σελ. 404 *γεγράφηκε*. Οὕτω καὶ Τόμ. Ε',σελ. 468 *γεγράφηκα* καὶ Τόμ. Δ', σελ. 451 καὶ Τόμ. Ε', σελ. 58 *συγγεγραφήκασι*.Ὅθεν μενέτω ἀκίνητον τὸ ἐν Τόμ. Α', σελ. 92,33 *ἐγεγραφήκει*, ὅπερ παλαιογραφικῇ τέχνῃ διορθοῦται *ἐγεγράφηκει* (=ἐγεγράφει). Θαυμάζομεν δὲ ὅτι ὁ περιφανὴς Kurz περὶ Ψελλοῦ λόγον ποιούμενος ἀποκαλεῖ τὸ *ἐγεγραφήκει* undenkbaren Bildung. Ὁ παρακείμενος *γεγράφηκα* εἶναι συνήθης παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις. Εἶπε δ' ὁ Ψελλὸς καὶ *ὠκτείρησα* καὶ *ὠδίνησα* καὶ *περιεπτύχησα*.

σελ. 388 «τάχ' ἄν τις ᾠήθη κατ' ἐξουσίαν *πεταλᾶσθαι* τὸν λόγον καὶ πρὸς τὴν τοῦ γνωρίζοντος δύναμιν μετρεῖσθαι τὰ πράγματα».

Μή τι γροπτέον *σπαταλᾶσθαι;*

σελ. 390 «*ἦν* μόνον *εἰσοικιστήν* τις καὶ πολιοῦχον *ἀναγάγοι θεῷ*».

Μή τι γρ. «ἧς (τῆς προκαθημένης τῶν πόλεων, τ. ἔ. τῆς Κωνσταντίνου πόλεως) ὡς οἰκιστήν τις καὶ πολιοῦχον ἂν ἀγάγοι (=ἡγήσαιτο) μόνον θεόν» τ.ἔ. «ταύτης ἡγήσαιτ' ἄν τις ὡς οἰκιστὴν καὶ πολιοῦχον μόνον θεόν»; Πρβ.σελ. 339 «καί με προϊστῶσιν αὐτῶν ὥσπερ οἰκιστὴν ἢ πολιοῦχόν τινα» καὶ Τ.Δ',σελ. 393 «καὶ ἡ τῶν Εὐχαΐτων μητρόπολις οἰκιστὴν τοῦτον σχεδὸν καὶ πολιοῦχον κατεκληρώσαντο». Τῶν μὲν κοινῶν πόλεων *οἰκισταὶ* καὶ *πολιοῦχοι* κατακληροῦνται καὶ προϊστῶνται κοινοὶ ἄνθρωποι, ἀλλὰ τῆς προκαθημένης τῶν πόλεων μόνος ὁ θεὸς οἰκιστὴς καὶ πολιοῦχος νομίζεται.

σελ 391 «οὔτε παρετράπη τῆς ἀπλανοῦς, πολλοῦ γε καὶ δεῖ, οὔτε *πηγεὶς τετριμμένος* παρίππευσεν, εἰ μή που καὶ ταύτης ὑπερβέβηκεν».

Ἴσως ἐν τῷ *πηγεὶς τετριμμένος* λανθάνει τὸ «πη γῆς *τετραμμένος*».

σελ. 419 «ἀλλὰ τίνι σὲ τῶν πάντων παραβαλοῦμαι τῶν νῦν ἢ τῶν πώποτε; ἑνὶ μὲν γὰρ ἕνα σε οὐκ ἂν ἔχοιμεν, ὅτι μηδὲ *τῷ* τῶν πάντων πᾶσα συνερρύη εὐδαιμονία, εἰ δὲ καὶ πρὸς πάντας σὲ μόνον παραμετρήσομεν, καὶ οὕτω δὴ λαμπρὰν τὴν νίκην *ἀνέλοιμεν*».

Γρ. «*μηδέ τῳ*» καὶ «*ἂν ἕλοιμεν*» ἢ «*ἂν ἀνέλοιμεν*». Πρβ. Πλουτ. Ἠθικ, σελ. 412 β' «ἀνεῖλε νίκην καὶ κράτος πολέμου», ἀλλ' Ὀππιαν. Ἁλιευτ. Δ' 105 «νίκης τε γλυκύδωρον ἑλεῖν κράτος».

σελ. 437 γρ. «*ἔργου* εὐθὺς εἶχετο» ἀντὶ τοῦ *ἔργον*.

σελ 443 «ἄρκευθοι δὲ καὶ μυρρῖναι καὶ σχῖνοι καὶ ὁ καρπὸς τούτων τὰ ΜΥΡΤΑ».

σελ. 461 «φροῦδοι δὲ οἱ *Λίσσοι* καὶ οἱ Ζήνωνες». Γρ. *Μέλισσοι*.

Τόμ. Ε', σελ. 8 «ὅπη *παρήκοι*». Γρ. *παρείκοι*. Ὁμοίως καὶ ἐν σελ.424 γρ. «ἐν οἷς *ἂν παρείκοι*» ἀντὶ τοῦ *παρήκοι*. Πρβ. Τόμ. Α', σελ. 72,19 Bud. καὶ σελ. 151,12 καὶ Τόμ. Β', σελ. 152,10. Τὰ ῥήματα *παρήκειν* καὶ *παρείκειν* καὶ ἀλλαχοῦ συνεχύθησαν (Ἴδε Cobet ἐν τῇ Μνημοσύνῃ 1874, σελ. 435).

σελ. 9 «σὺ δέ γε ἐξ ἀρχῆς ὥσπερ αἱ μαῖαι τὰ ἄρτι γεννώμενα πᾶσαν μέν μοι ἐρρύθμιζες αἴσθησιν, πᾶσαν δέ μοι θείαν ἐνήχεις φωνήν, οὐδὲ καταμυθολογεῖσθαί με παρὰ τῆς *τίτθης* ἔῶσα κ.τ.ἑ.».

Ἐπειδὴ οὐχὶ αἱ *τίτθαι* (=θηλάστριαι) μυθολογοῦνται, ἀλλ' αἱ *τῆθαι* καὶ αἱ γραῖες συνήθως (Πλάτ. Πολιτ. σελ 378 δ'), ἀναγκαῖον ὑπολαμβάνομεν νὰ γραφῇ «παρὰ τῆς *τήθης*». Ὅτι δ' εἶχε *τήθην* ὁ Ψελλὸς φαίνεται ἐξ ὧν γράφονται ἐν σελ 18 κἑ. Ὅμοιον σφάλμα φέρεται καὶ παρὰ Δίωνι τῷ Χρυσοστόμῳ Τόμ. Β', σελ. 236, 10 Teubn «ὥσπερ τὰ παιδία ταῖς *τίτθαις* μυθολογουμέναις προσέχουσί τε καὶ ἥδονται» ἀντὶ τοῦ *ταῖς τήθαις* καὶ παρὰ Μαξίμῳ τῷ Τυρίῳ Λόγ. ΚΘ' «καθάπερ *αἱ τίτθαι* τοὺς παῖδας διὰ μυθολογίας βουκολοῦσι (βανκαλῶσι Valckenarius)». Ὁ Κόντος ἐν τῇ Ἀθηνᾷ Τόμ. ΙΓ', σελ. 698 παρὰ Πλουτάρχῳ σελ. 1105 δ' ἀντὶ τοῦ «μητέρων ὄντα καὶ *τιτθῶν* δόγματα καὶ λόγους μυθώδεις» γράφει *τηθῶν*. Ἴσως καὶ τὸ παρ' Ἄννῃ τῇ Κομνηνῇ Τόμ. Β', σελ. 288,28 «τεθάρρηκε τοῦτο τῇ *τιθῇ*, κἀκείνη δὲ τῇ ὁμευνέτιδι» μετατυπωτέον εἰς τὸ *τήθῃ*. Περὶ τῆς συγ-

χύσεως τοῦ *τίτθη καὶ τήθη* ἔγραψεν ὁ Κόντος ἐν τῷ Δελτίῳ τῆς Ἑλληνικῆς Ἀλληλογραφίας 1877, σελ. 180. Ὁ δὲ Cobet γράφει ἐν Collect. Crit. σελ. 280 «Graeculi perinepte nutrices τίτθας et avias τήθας confundunt. Exempla huius perridiculae confusionis leguntur ubique locorum. In Platonis Rep. pag. 343. A. εἰπέ μοι, ὦ Σώκρατες, τίτθη σοι ἔστιν; In optimo Parisino A. prima manus dedit τηθὴ cum antiquo scholio μάμμη πρὸς πατρὸς ἢ μητρὸς μήτηρ. Quid Plato diceret non animadvertebant». Πρβ. καὶ Naber ἐν Mnemos. 1894, σελ. 97.

σελ. 20 «τῷ πατρὶ ὥσπερ *ἀετιδὴς* συμπαρίσταμαι». Πρβ. καὶ σελ. 155 «ὥσπερ δὴ *ἀετιδῆ*» καὶ Βλεμμίδ. σελ. 105,142 Teubn. «*ἀετιδῆ* σπουδάζοντα». Εἶπε δ' ὁ Ψελλὸς καὶ *ἀνεψιαδεῖς* (Τόμ. Α', σελ. 4,1 Bud.), ὡς καὶ ἡ Ἄννα ἡ Κομνηνὴ (Τόμ. Β', σελ. 53,28 Teubn).

σελ. 38,2 γρ. «λάβρῳ *θέρεται* πυρετῷ» ἀντὶ τοῦ *θαίρεται*.

σελ. 46 «ὁ δὲ ἀντεδίδου φιλοτιμότερον *δακτύλιον* ἐπὶ τῆς χειρὸς ἀστράπτον σφενδόνῃ χρυσῇ».

Γρ. «*δακτυλίδιον* ἢ δακτύλιον—ἀστράπτοντα». Ἐν τῇ δημώδει λέγεται *δακτυλίδι* (Ἴδε Πολίτην Λαογρ. Σύμμ. Β', 226).

σελ. 70 «δίκην μαργάρων *στιλβολάμπων*». Γρ. *στιλβολαμπῶν*. Κατωτέρω ὁ Ψελλὸς εἶπε *πυρσολαμπέσι χείλεσι*. Ὁ Κουμανούδης ἐν τῇ Συναγ. Ἀθηνᾶ Λέξεων ἀναφέρει εἰς ὀνομαστικὴν *στιλβολαμπεῖς*.

σελ. 75. γρ. *κάλλιον* «κἂν σιδήρου ὑπῆρχε σκληρότερος».

σελ. 76 «ἐν σώματι *πηλίκῳ* ἢ *χοϊκῷ*». Γρ. *πηλίνῳ* (Ἴδε Πεζόπουλον ἐν τῇ Ἐπετηρίδι Βυζαντ. Σπουδῶν Τόμ. Α', σελ. 256).

σελ. 78 «μὴ κλανθμὸν ἐξενέγκασα, μὴ κραυγὴν *μήσημον* μὴ ἄλλο τι λυπηρόν».

Μὴ γραπτέον «μὴ κραυγὴν *μισσεμοῦ*» τ. ἔ. ἀποχωρισμοῦ; (Ἴδε Κοραῆν ἐν Ἀτάκτ. Τόμ. Α', σελ. 121).

σελ. 82 φέρεται «ἡμερῶν γὰρ οὔπω δέκα *παρελευσασῶν*», ἀνθ' οὗ ὁ Κόντος ἐν τῇ Ἀθηνᾷ Τόμ. Α', 1889, σελ. 306 ἔγραψε *παρελασασῶν*». Πρβ. καὶ Ἀθηνᾶν Τόμ. ΚΑ', σελ 421.

σελ. 95,1 «Ὦ ποίαν ἀθροίσαιμι θρηνώδη ᾠδήν, ποῖον δὲ μέλος ἐπὶ τῇ συμφορᾷ ἀνακρούσομαι;»

Γρ. «ὦ ποίΑν Ἄν θροήσαιμι θρηνώδη ᾠδὴν κτέ». Πρβ. Εὐριπ. Ὀρ. 1246 «τίνα θροεῖς αὐδὰν».

σελ. 102 «ποῖοι δὲ πένητες οὐχ ὁμοῦ τε *νοσήσονται* κτέ». Γρ. *νοσήσουσι*. Ἐγράφη δὲ *νοσήσονται* διὰ τὸ ἐπιφερόμενον «καὶ τὸν ἄμισθον εὐεργέτην *ἐνθυμηθήσονται*».

σελ. 104,10 γρ. *(ἀποφα)ίνονται* καὶ «Μούσαις *συνορχεῖσθαι* Ἀπόλλωνα».

σελ 106 «πνευστιῶσαι καὶ *ἱδρῶτι ῥαινόμεναι*». Πρβ. Συνέσιον Δ', σελ. 43 Α (Πατρολ. Mign. Τόμ. 66,1145) «ὅταν αἴσθωνται τὰς ψυχὰς *ῥαινομένας ἱδρῶτι*». Ὁ Ψελλὸς ἐν σελ. 83,5 καὶ σελ. 84,4 εἶπεν «*ἱδρῶτι περιερρεόμην*» καὶ «*ἱδρῶτι νῦν περιρρέομαι*». Ὁ Lobeck ἐν τῇ τρίτῃ τοῦ Σοφο-

κλέους Αἴαντος ἐκδόσει σελ. 63 μνημονευει καὶ ἄλλα τοῦ *ῥέομαι-περιῤῥέομαι* ἰδρῶτι παραδείγματα, ἐν οἷς καὶ τὸ τοῦ Συνεσίου. Ἡμεῖς ἀντὶ τοῦ *ῥαινόμενοι-ραινομένας* παρά τε τῶ Ψελλῷ καὶ τῷ Συνεσίῳ γράφομεν *ρεόμενοι* καὶ *ρεομένας*. Ὡς δὲ τὸ *ρεόμενοι-ρεομένας* ὑπὸ τῶν βιβλιογράφων παρανεγνώσθη ***ραινόμενοι-ραινομένας***, οὕτω τοὐναντίον καὶ τὸ «λίνος ***ξαινόμενος***» ἐγένετο «λίνος ***ξεόμενος*** σελ. 530,29.

σελ. 108 γρ. ***ἐκπετησίμους*** ἀντὶ τοῦ ***ἐκπετασίμους***.

σελ. 112 «ἀλλὰ ***περατούμεθα*** οἱ βουλόμεθα». Λέγεται μὲν ***περαιῶ περαιοῦμαι*** ἀντὶ ***περατῶ περατοῦμαι***, ὡς ἐδίδαξεν ὁ Κόντος ἐν ταῖς Γλωσσικαῖς Παρατηρήσεσι σελ. 390 κἑ., ἀλλ' οὐχὶ καὶ ***περατῶ - περατοῦμαι*** ἀντὶ τοῦ ***περαιῶ - περαιοῦμαι***. Ὁ Ψελλὸς ἐποιήσατο χρῆσιν τοῦ ***περαιῶσαι*** ἀντὶ τοῦ ***περατῶσαι*** σελ. 95,1 «πρὶν ἂν στάσει παντελεῖ ***περαιῶσαι*** τὴν κίνησιν». Οὐχὶ δ' ὀρθῶς ὁ Καλιτσουνάκις ἐν Mitteil. des Semin. für Orient. Sprach. ΙΖ' 1913, σελ. 103 παρὰ Κλήμεντι τῷ Ἀλεξανδρεῖ 291,18 «καθ' ἃς αἱ γεωργίαι καὶ ναυτιλίαι ***συμπεραιοῦνται***» εἰκάζει ***συμπεραίνονται***. Καὶ ὁ νέος τοῦ Κλήμεντος ἐκδότης Stählin οὐδαμῶς ἐκίνησε τὴν παραδεδομένην γραφὴν καλῶς ποιῶν, διότι ὁ Κλήμης τῇ τῶν μεταγενεστέρων συνηθείᾳ στοιχῶν ἔν τε τῷ προκειμένῳ χωρίῳ καὶ ἀλλαχοῦ τοῦ ***περαιοῦν - περαιοῦσθαι*** ἀντὶ τοῦ ***περατοῦν - περατοῦσθαι*** ἢ ***περαίνειν περαίνεσθαι*** χρῆσιν ἐποιήσατο. Καὶ ἐν τοῖς εἰς Λυκόφρονα Σχολίοις σελ. 139, 30 Schr. ἀντὶ τοῦ ***διαπεραινομένους*** «ἐδίδαξε τοὺς ἀνθρώπους ναυτίλλεσθαι ἐπ' αὐτῶν ***διαπεραινομένους*** τὴν θάλασσαν» γραπτέον ***διαπεραιουμένους***.

σελ. 121 «οὕτως ἐκ στενῆς πλατεῖα, ἐκ πολεμ(ίας;) ἀπολέμητος γέγονας». Γρ. «ἐκ πολεμ(ητῆς) ἀπολέμητος γέγονας».

σελ. 127 γρ. «ἐλαύνει ***ἀφ'*** ἵππου».

σελ. 149 γρ. ***συνειλόχει*** ἀντὶ τοῦ *συνειλόΓει* καὶ σελ. 152 ***συνειλΟχασιν*** ἀντὶ τοῦ ***συνειλΗχασι***.

σελ. 155 γραπτέον «***ἐξαιροῦσιν*** αὐτῷ ὥσπερ κρείττονι τὰ Εὐχαΐτα» ἀντὶ τοῦ ***ἐξαίρουσιν***. Ὁμοίως καὶ σελ. 455 γρ. «ἐξαιρῶ γάρ τοι τοῦ λόγου τὸν ῥήτορα» ἀντὶ τοῦ ***ἐξαίρω***. Πρβ. σελ. 538 «***ἐξῃρήσθω*** τοῦ λόγου ὁ ποιητὴς». Καὶ ἐν σελ. 365 γρ. ***ἐξαιρεῖται*** ἀντὶ τοῦ ***ἐξαίρεται*** «καὶ ἐκ σπινθῆρος πυρὸς πῦρ ***ἐξαίρεται*** διαέριον». Φέρεται δὲ παρὰ τῷ Ψελλῷ καὶ «πᾶσαν γὰρ νόσον ψυχικὴν ***ἐξαίρει*** καὶ διώκει», ἀνθ' οὗ γραπτέον ***ἐξαιρεῖ***» (Ἑλληνομν. ς', 363,29). Ἐὰν δέ τις δυσαρετῇ τῇ μετρικῇ ἀναγνώσει, παραβαλέτω σελ. 369 στ. 23. σελ. 371 στ. 3 καὶ σελ. 372 στ. 11). Πολλάκις ἐν τοῖς ἀντιγράφοις συνεχύθησαν τὸ ***ἐξαίρειν*** καὶ ***ἐξαιρεῖν***, ***ἐξαίρεσθαι*** καὶ ***ἐξαιρεῖσθαι***. Καὶ παρὰ τῷ Ψευδοθρασυβούλῳ (Ἐπιστολογρ. Ἑλλ. σελ. 787) γραπτέον «τοὺς ἐξόχους τῶν πολιτέων ***ἐξαιρεῖν***» ἀντὶ τοῦ ***ἐξαίρειν***» καὶ παρὰ τῷ Αἰλιανῷ περὶ Ζῴ. ΙϚ', 14 «ἐξαιροῦσιν ὥσπερ οὖν ἐκ τῶν θριπηδέστων φυτῶν τὰς εὐλὰς» καὶ παρὰ τῷ Ἀποστολίῳ Θ', 56 (Παροιμ. Ἑλλ. Β', 474 Leutsch.) «***ἐξαιροῦσαι*** τοῦ στόματος» ἀντὶ τοῦ ***ἐξαίρουσαι*** καὶ παρὰ Γενναδίῳ τῷ Σχολαρίῳ Ἐπιστ. ΙΑ' (Παλαιολ. Τόμ. Β', σελ. 231,24 Λάμπρ.) «τὸν δὲ ἱερὸν Παῖσιον

ἐξαιρῶ τοῦ λόγου» ἀντὶ τοῦ ***ἐξαίρω***. Καὶ ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ Ἐκκλησ. Γ', 9 γρ. «ὁ ἐξαιρῶν λίθους διαπονηθήσεται ἐν αὐτοῖς» (Ἴδε τὰ γεγραμμένα μοι σελ. 77 καὶ ἐν τῇ Ἀθηνᾷ Τόμ. ΑΔ', σελ. 87 καὶ ἐν Byz. neugr. Jahrb. Τόμ. Ϛ', σελ. 538) καὶ ἐν τοῖς μάλιστα ἐν τῇ Ἀθηνᾷ Τόμ. Ζ', σελ. 337 κἑ. τὸν Κόντον, ᾧ πάντα ταῦτα διδασκάλια ὀφείλομεν.

Μικροῦ δεῖν ἐπελαθόμην καὶ τοῦδε, ὅτι κακῶς παρὰ τῷ Λιβανίῳ Ἐπιστ. 258 ὁ νεοεκδότης Foerster δὲν μετέβαλε (Τόμ. Γ', σελ. 245,7) τὸ ***ἐξαίρειν*** εἰς τὸ ***ἐξαιρεῖν*** «καίτοι τις οὐ τῶν ἐν φαύλῃ δόξῃ δεῖν ***ἐξαίρειν*** ἔφασκε τὸ ἰῶτα», ὡς ὁ Κόντος ἔπραξεν. Ἔτι δὲ τὸ ἐν τῇ 304 ἐπιστολῇ «Σωκράτη δ' ***ἐξαιρῶ*** τοῦ λόγου» ἀντὶ τοῦ ***ἐξαίρω*** πρὸ αὐτοῦ διώρθωσεν ὁ Κόντος.

σελ. 169 «πόσας ἂν μοι ***δοκῇς*** Ἰλιάδας συνθεῖναι». Γρ. ***δοκεῖς***. Ὁμοίως καὶ σελ. 141,15 καὶ σελ. 239,15 καὶ στ. 21 γραπτέον «οὐκ ἂν οἴει τούτους βαρβαριστί με προσφθέγξασθαι;» καὶ «τί ἂν οἴει με πάσχειν» (Ἴδε Ἀθηνᾶν Τόμ. ΙΓ', σελ. 425 καὶ Μνημ. 1894, σελ 106 κἑ.).

σελ. 175 «ἐπειδὰν δὲ ὗῃ, τότε ***συνίασιν***». Γράφε ***συνιᾶσιν*** (Ἴδε Κόντον ἐν τῇ Ἐπετηρίδι τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν 1905-1906, σελ. 23 κἑ).

σελ 179 «ὀξυρεγμίας, ***ὀρυγάς*** τε ἀποπέμπεις καὶ πνεύματα». Ἀντὶ τοῦ ***ὀρυγὰς*** ὁ Σάθας γράφει ***ὠρυγὰς***. Τὸ ὀρθὸν εἶναι ***ἐρυγὰς***.

σελ. 188 γρ. «δι' ***ἀμβλύτητΑ*** ὄψεως» ἀντὶ τοῦ δι' ***ἀμβλύτητΟΣ***.

σελ. 189 γρ. «τοῖς ***παρείΑις*** προσεοικυῖα παρὰ πολὺ ὄφεσι» ἀντὶ τοῦ ***παρείΟις*** καὶ σελ. 427 γρ. ***τηλίΑις*** καὶ τοῦ ***τηλίΟις***.

σελ. 193 «πῦρ ***λεπτούμενον*** ἁπτόμενον σώματος, φυλάττον δὲ τοῦτο ἀδιάπανον» Γρ. «πῦρ ***λεπτοῦ μὲν*** ἁπτόμενον κτἑ».

σελ. 203 Γρ. «ἀλλ' ἀπὸ τοῦ χρόνου ***ΚΑτείληψαι*** καὶ πεφώσασαι κακουργῶν» ἀντὶ τοῦ ***ΜΕτείληψαι***.

σελ. 221 Γρ. «ὑποχαλῶ τι τοῦ βλοσυροῦ».

σελ. 223 «καὶ οὗ μὲν καιρὸς ἀφέσεως βελῶν αὐτίκα τὸ τόξον ἐκτενεῖς, οὗ δὲ ἀκοντίου, ἀκοντιεῖς, οὗ δὲ δόρατος ***ἀγκαλισάμενος*** ἐρρωμενέστατα ἐμβαλεῖς τοῖς τῶν ἀντιτεταγμένων σώμασιν».

Ὁ Κόντος ἐν τῇ Ἀθηνᾷ Τόμ. Β', σελ. 684 μετετύπωσε τὸ ***ἀγκΑλΙσάμενος*** εἰς τὸ ***ἀγκΥλΗσάμενος***.

σελ. 223 καὶ σελ 331 γρ. ***ὑπερφαλαγγΗσεις*** ἀντὶ τοῦ ***ὑπερφαλαγγΙσεις*** καὶ τοῦ ***ὑπερφαλαγγΩσεις***. Ἐν δὲ σελ. 392 συμπλήρου «ὧν τὸ μὲν [***ὑπερ***]***κέρασιν***, τὸ δὲ κύκλωσιν ὀνομάζουσιν».

σελ. 236. Σὺ ***δὲ βιάζου*** μερίζειν αὐτήν, καὶ τῷ μὲν πλείονι μέρει ἐπόθεις θεὸν καὶ ἡρπάζου πρὸς αὐτὸν δι' εὐχῆς». Γρ. «σὺ δ' ἐβιάζου κτἑ».

σελ. 236 «τούτων καὶ θεὸς κήδεται, καὶ ὁ λόγος δύναμιν ἔχει ***πρωτοῖς*** πρὸς τὴν μετάθεσιν». Ἀντὶ τοῦ ἀδιανοήτου ***πρωτοῖς*** γράφομεν ***Πρωτέως***. Ἰρβ. Κλέαρχον παρ' Ἀθηναίῳ σελ. 258 Α' «κατ' ἀλήθειαν γὰρ ὁ κόλαξ ἔοικεν εἶναι τῷ Πρωτεῖ ὁ αὐτός. Γίγνεται γοῦν παντοδαπὸς οὐ μόνον κατὰ τὴν μορφήν, ἀλλὰ καὶ κατὰ ***τοὺς λόγους***».

σελ. 241 γρ. «νῦν δὲ ἡ τοῦ ***σεληνίου*** γενέσθω μετάθεσις» ἀντὶ τοῦ ἀδιανοήτου ***σελεμνίου***.

σελ. 243 «ἐπεὶ δὲ ὥσπερ ἐν ἴσῳ ζυγῷ καὶ σταθμῷ πρὸς μὲν τὴν ὁμιλίαν ὁ ἁπλοῦς σοι λόγος ἠκρίβωται, πρὸς δὲ τὸ γράφειν ὁ ἐπιστολιμαῖος ***ἐξίσταται*** χαρακτήρ, ἐχρῆν κτἑ.». Ὁ νοῦς ἀπαιτεῖ ***ἐξήτασται***.

σελ. 247 «εἰ δέ τις ἀληθῶς τὴν ὕβριν ***προσήνεγγε***, τί ἂν ἐποίησας κτἑ». Ἀλλ' ὡς λέγεται ἤδη ἀπὸ τοῦ Ὁμήρου «καί σφιν ὀνείδεά τε ***προφέροις***» (Ἰλ. Β. 251), οὕτω νομίζομεν, καὶ «τὴν ὕβριν ***προήνεγκε***» εἶπεν ὁ Ψελλός, ὡς ἐν Τόμ. Α', σελ. 117 Bud. «δεδιότες μή τινα ἑαυτοῖς εἰς τὸν μέλλοντα χρόνον ***προενεχθείη*** ἐγκλήματα«, ἀνθ' οὗ γράφουσι ***προσενεχθείη***. Παράγεται δέ τις ῥᾷστα εἰς τὴν μεταβολὴν τοῦ ***προφέρειν-προφέρεσθαι*** εἰς τὸ ***προσφέρειν-προσφέρεσθαι***, ἐὰν ἀποβλέψῃ εἰς τὸ ἐφ' ὁμοίας ἐννοίας κείμενον ***προστρίβειν - προστρίβεσθαί τινι αἰτίαν, διαβολήν, κτλ.*** Ὡς δ' ἐλέχθη ***προφέρειν τινὶ ὀνείδεα***, οὕτω καὶ ὁ Ψευδοφάλαρις εἶπε ***προτρέπω τινι ἀδικήματα*** Ἐπιστ. ρη' «ἀντὶ πολλῶν καὶ μεγάλων ἀδικημάτων, οὐκ ἀκουσίων. ***ὧν ἐμοὶ προτρέπεις***», περὶ οὗ ἴδε τὴν λαμπρὰν τοῦ Bentley παρατήρησιν ἐν Dissert. de Phalaridis etc. epistolis σελ. 35 κἑ. Lennep καὶ τὴν σημείωσιν τοῦ Lennep ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Ἐπιστολῶν τοῦ Φαλάριδος σελ.311.

σελ. 260 γρ. «ἦν καὶ νόμων ὑπερτέραν ***δὴ τίθης***» ἀντὶ τοῦ ***ἀντιθῇς***

σελ. 264 «ἑκατὸν μὲν μεδίμνους πυροῦ—ἔλαίου δὲ ***ὅσας*** ἄν τις εἴπῃ χοὰς».

Γρ. «***ὅσους*** ἄν τις εἴπῃ ***χοᾶς***».

σελ. 270 γρ. «τὰς βλαύτας ***ὑποδησάμενος***.

σελ. 274 γρ. «τοὺς τῆς φιλίας ***δεσμοὺς***». Πρβ. σελ. 386.401. Διάφορον τὸ ἐν σελ. 440,26 ἁπάντων «καὶ τὸν τῆς φιλίας ***θεσμὸν*** ἐκπληρῶν». Πρβ. στ. 5 «ὅσην ὁ τῆς φιλίας νόμος οὐκ ἀθετεῖ».

σελ. 298 «***ἔντειναι*** καὶ κατευοδοῦ». Πολλάκις παρὰ τῷ Φωτίῳ καὶ ἄλλοις φέρεται τὸ ***ἔντεινΕ καὶ κατευοδοῦ***», παρὰ δὲ Μιχαὴλ τῷ Ἀκαμινάτῳ ἁπαντᾷ οὐ μόνον «***ἔντεινε*** καὶ κατευοδοῦ», ἀλλὰ καὶ «***ἔντειναι*** καὶ κατευοδοῦ». Ὁ Κόντος ἐν τῇ Ἀθηνᾷ Τόμ. ΙΘ', σελ. 278 ἀποφαίνεται «Ἥκιστα εὔλογος ἡμῖν φαίνεται ἡ διὰ τῆς ΑΙ διφθόγγου ἐκφορὰ ἔντεινΑΙ». Ἀλλ' ὁ Ψελλὸς φιληδεῖ τοῖς μέσοις, οἷον «πρᾴως τὸν λόγον ***ὑπένεγκΑΙ*** καὶ ***ἔνεγκαι***, καὶ ***ἀπενέγκοιτο*** (σελ. 164.345.407), κτλ.

σελ. 299 γρ. ***μεγαληγόρος***. Τοὐναντίον σελ. 445 γρ. ***μισόλογε***.

σελ. 303 «τίς οὐκ ***ἐκπλαγεῖ*** σου τοὺς ἄθλους». Γρ. ***ἐκπλαγῇ***. Συνήθης χρῆσις τῆς ὑποτακτικῆς ἀντὶ μέλλοντος. Πρβ. σελ. 18 «κοινότερον περὶ τούτων ***διέλωμαι***» καὶ σελ. 272 «συγγνώμην αὐτῷ πᾶς τις ***ἀπονείμῃ***». σελ. 303 «πότε ***σου περιχυθῶ τῷ αὐχένι***». σελ. 396 «πολλῶν γοῦν ἀνθ' ἑνὸς ***τύχῃς***». σελ. 509 «πέτραις ***ἐντύχῃς προβλήτισι*** καὶ ἀλιμένοις ἀγκυρΗσεις ἀκταῖς». Σημειωτέον δ' ὅτι ἀντὶ τοῦ ***προβλήτΙσι*** ἡμεῖς γράφομεν ***προβλῆσι*** ἐξ ὀνομαστικῆς ***προβλής***. Ἐν τῷ Θησαυρῷ τοῦ Στεφάνου μνη-

μονεύεται τὸ ***προβλῆτις*** ἐκ τοῦ Σχολιαστοῦ τοῦ Ὀππιανοῦ Ἁλ. Γ', 460 «προύχουσαν: προβλήτιδα, προέχουσαν», ὅπερ ὁ G. Dindorf εἰκάζει ὅτι εἶναι διαφθορὰ τοῦ ***προβλῆτα***. Οὐχὶ δ' ὀρθῶς καὶ ὁ Meinek παρὰ τῷ Εὐφορίωνι Ἀποσπ. 61,133 ἀκολουθεῖ τῷ Παρισιακῷ κώδικι γράφων ***ὑποβλῆτιν*** «Εὐφορίων αὐτὴν (τὴν Ἰφιγένειαν) ἐτυμολογεῖ Ἑλένης καὶ Θησέως, ***ὑποβλῆτιν*** δὲ δοθῆναι Κλυταιμνήστρᾳ» ἀντὶ τοῦ ***ὑποβλητὴν*** ἢ ***ὑπόβλητον*** κατὰ τὸν Didonrf (Ἴδε Lobeck ἐν P a r a l i p. σελ. 237). Ὅμοιον σφάλμα φέρεται ἐν τοῖς Ἑνετικοῖς εἰς τὴν Ἰλιάδα Σχολίοις Ε, 385 «Ἄρης φεύγων εἰς Νάξον ἦκε καὶ κατέκρυψεν ἑαυτὸν εἰς τὴν ***σιδηροβρῶτιν*** λεγομένην πέτραν», ἀνθ' οὗ γραπτέον ***σιδηροβρῶτα***. Ὡς ἐλέχθη ***σιδηροβρὼς πέτρα***, οὕτω καὶ ***σιδηροβρὼς θηγάνη*** παρὰ Σοφ. Αἴ. στ. 820 «***σιδηροβρῶτι*** θηγάνῃ νεηκονὴς», ἔνθα μνημονεύεται καὶ ἐσφαλμένη γραφὴ ***σιδηροβρώτῃ***. Τὸν ὀρθὸν τύπον ***σιδηροβρὼς θηγάνη*** μνημονεύει καὶ ὁ Εὐστάθιος ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς σελ. 1817,28. Ὁ Cobet ἐν τῇ Μνημοσύνῃ 1877, σελ. 248 γράφει: Sophocli fragm. 879 p. 268 Ἄβρωτος ὁ νῆστις παρὰ Σοφοκλεῖ. Multa sunt apud Sophoclem παρακεκινδυνευμένα, quorum nonnulla ridebantur, ut supra vidimus, sed ἄβρωτος usitatum apud omnes noto sensu pro νῆστις ponere ne Dionysius maior quidem unus omnium ineptissimus poetarum sustinasset. Fuisse videtur ἀβρὼς ὁ νῆστις, ut σαρκοβρὼς, ὠμοβρώς, τριχοβρώς, σιδηροβρώς, χειροβρῶτι δεσμῷ et similia». Ὅμοια τῷ ***προβλής*** ἔχομεν τάδε, ***ἐπιβλής***, ***καταβλής***, ***συμβλής***, ***ἀσπιδαποβλής***, ***ἀβλής***, ***ἀστροβλής***, ***διοβλής***, ***κεραυνοβλής***, ***νιφοβλής***, ***πολυβλής***. Φέρεται δὲ παρὰ τῷ Ἀπολλοδώρῳ Βιβλιοθ. Β', 7,6 καὶ κύριον ὄνομα ***Οἰστρόβλης*** κατὰ διόρθωσιν τοῦ L. Dindorf ἀντὶ τοῦ ***οἰστρέβλης***. Πρβ. ***ἀδμής***, ***νεοδμής***, ***ἀνδροθνής***, ***ἡμιθνής***, ***λιμοθνής***, ***ἀκμής***, ***αὐτοκμής***, ***δουρικμής***, ***ἀμφιτρής***, ***ἡμιτρής***, ***ἡμιτμής***, ***ἰθυτμής***, ***λαιμοτμής*** (Cobet Mnem. 1876, σελ. 283). Τὰ πλεῖστα τούτων μνημονεύει ὁ Lobeck ἐν P a r a l i p. σελ. 236-237. Ἴδε τὸν αὐτὸν καὶ εἰς ***Φρύν***. σελ. 613. Πρβ. καὶ Κόντον ἐν ***Ἀθην***. Τόμ. ΙΖ', σελ. 286 κἑ. καὶ Naber ἐν M n e m o s. 1896, σελ. 145.

σελ. 318 γρ. «τὸν ὑπὲρ σοῦ ***κλαύοντα***.

σελ. 327 «ἵνα δὴ τῷ φαινομένῳ κάλλει θελχθεὶς ὁποσουδήποτε ταύτην προΐῃ τιμήματος». Γρ. ***πρίῃ***.

σελ. 328 «τὸ δὲ ὠκυτόκιον οὐ λίθος Γαλάτης». Γρ. ***γαγάτης***. Ὁ Πολίτης ἐν ***Λαογρ. Συμμ.*** Τόμ. Β', σελ. 298 περὶ ὠκυτοκίων λόγον ποιούμενος μνημονεύει ***τὸν γαγάτην*** σημειούμενος: Ἀέτ. Β', 24 «εἶναι δὲ καὶ ὠκυτόκιον (τὸν γαγάτην) ἐπὶ τῶν δυστοκουσῶν γυναικῶν, κατεχόμενον τῇ χειρὶ τῆς τικτούσης». ***Μ. Ψελλοῦ***, Ἐπιστολ. 86=***Σάθα***, Μεσ. Βιβλιοθ. τ. Ε', σ. 328». Ἐν ἄλλαις λέξεσι tacite διορθοῖ τὸ ***Γαλάτης*** εἰς τὸ ***γαγάτης***. Περὶ τοῦ ***γαγάτου*** ὡς ὠκυτοκίου ἴδε καὶ τὸ πολυωφελέστατον βιβλίον τοῦ Μιχαὴλ Στεφανίδου Ὀρυκτολογ. Θεοφράστου σελ. 162 καὶ σελ. 211.

σελ. 336 «καὶ ἠγαπήσαμεν ἂν, εἰ ἀπὸ τοῦ τῶν σωμάτων κάλλους εἰς τοῦτο ἀναβάντες ***ἐλήξαμεν***». Γραπτέον ***ἐλείξαμεν***.

σελ. 340 «ἐμὲ δὲ τοὺς δακτύλους ***μαλακιῶντα*** προθυμεῖται ἰάσασθαι». Γρ. ***μαλκίοντα***.

σελ. 345 «οὐκ ἂν εὐθὺς τὰς σάρκας ***διασπαρείη*** τῷ λέοντι». Γρ. ***διασπασθείη*** ἢ ***διασπαραχθείη***.

σελ. 352 γρ. «οἴχεται πάντα, ***ἀπόλωλε***, διέφθαρται» ἀντὶ τοῦ ***ἀπολώλεκε***.

σελ. 356 γρ. ***συνέσεσθε*** γὰρ ἀλλήλοις καὶ συνδιαλέξεσθε ἀπεριέργως» ἀντὶ τοῦ ***σύνεσθε***.

σελ. 365 «***ἀμνημονεῦσαι*** χαρίτων τῶν σῶν». Γρ. ***ἀμνημονῆσαι*** (Ἴδε Κόντον ἐν ταῖς Γνωσσικαῖς Παρατηρήσεσι. σελ. 300). Παρὰ τῷ Ψελλῷ διεσώθη ὁ ὀρθὸς τύπος ***ἀμνημονοῦντος*** ἐν σελ. 358. Τῷ ἐσφαλμένῳ τύπῳ ἐνετύχομεν καὶ παρὰ τῷ Προκοπίῳ Ἐπιστ. ρλζ' (Ἐπιστολ. Ἑλλ. σελ. 587 Herch) «***ἀμνημονεύσας*** τῆς χάριτος».

σελ. 367 Ἀθησαύριστον τὸ ***καλογηρίδιον***. Γνωστὸν τὸ ***καλογηρίτζιν***.

σελ. 416 φέρεται «ἀλλά μέ τις λέγοντα λογισμὸς μεταξὺ ***ἔθραυσεν***», ἀνθ' οὗ ὁ Κόντος ἐν τῇ Ἀθηνᾷ Τόμ. Β', σελ. 684 ἔγραψεν ***ἔθραξεν***. Πρβ. σελ. 401 «αὐτὸ δή σοι τὸ ἐμὸν ***ἔθραξεν***» καὶ Τόμ. Β', σελ. 254 «τοῦτό με μόνον τῶν ἄλλων ***θράττει***». Τὸ σύνθετον ***ὑπέθραττεν*** ἀπαντᾷ ἐν Τόμ. Α', σελ. 87,13 «ἐπειδὴ κἀκεῖνον ***ὑπέθραττεν***». Ἔγραφε δ' ὁ Κόντος ἐν τῇ Ἀθηνᾷ Τόμ. Ζ', σελ. 327 καὶ παρὰ τῷ Κεδρηνῷ Τόμ. Β', σελ. 63,20 «ὑπέθραττε δὲ οὐδὲν ἧττον τὸν βασιλέα καὶ ἐξεδειμάτου καὶ ἡ τῆς οἰκείας μητρὸς ὄψις» ἀντὶ τοῦ ***ὑπέθραπτε***. Καὶ παρὰ τῷ Προκοπίῳ Ἀποκρύφ. σελ. 51,5 Teubn. ἀντὶ τοῦ «ταυτὶ ***ἔπρασσε*** καὶ ξύμπαντα τἄλλα ἐκύκα» γρ. ***ἔθρασσε***. Ὁ Naber ἐν τῇ Μνημοσύνῃ 1894, σελ. 108 τὸ παρὰ τῷ Συνεσίῳ ἁπαντῶν ***πράττει*** (Ἐπιστ. 47) «***πράττει*** τὴν δίκην κἂν ἀλῷ τῇ ψήφῳ κρατεῖ τῇ χειρὶ» προτείνει νὰ μεταβληθῇ εἰς τὸ ***ταράττει*** ἢ μᾶλλον ***θράττει***, διότι οὗτος ὁ τύπος εὑρηται καὶ ἐν Ἐπιστ. 4 καὶ 121 καὶ ἐν τῷ περὶ Προν. 114 Α.

σελ. 387 γρ. ***αὐθΙγενὴς*** ἀντὶ τοῦ ***αὐθΕγενὴς*** καὶ σελ. 512 ***αὐθΙγενῶν*** ἀντὶ τοῦ ***αὐθΗγενῶν***.

σελ. 425 «πολλὰ δοκεῖ καμεῖν τὸν εὐθυδρομοῦντα πρὸς ἀρετήν» Ἀντὶ τοῦ ***δοκεῖ*** γρ. ***δεῖ***.

σελ. 446 γρ. «τοὺς ὄχθους ***κατα(λεαίνειν)*** τῶν ὑποθέσεων». Πρβ. σελ. 451 «***λεαίνω*** δὲ τοὺς τῆς γλώττης ὄχθους».

σελ. 448 «ὅτι δὲ λάχος τι τοῦ λόγου καὶ ἑαυτοῖς προσενείμαμεν, ***ὕβρισιν*** ἡγήσω τὸ πρᾶγμα».

Πλῆθος ὀνομάτων εἰς ΙΣΙΣ ἐκ τῶν εἰς ΙΖΩ ρημάτων παρηγμένων ἀπηρίθμησεν ὁ Κόντος ἐν τῷ Παρνασσῷ Τόμ. Η', 1884, σελ. 150 κἑ. ἔκ τε τοῦ δοκίμου καὶ τοῦ ἀδοκίμου ἑλληνισμοῦ. Ἡ ἀφῃρημένη ἔννοια τοῦ ρήματος ***ὑβρίζω*** ἐδηλοῦτο παρὰ τοῖς Ἕλλησι διὰ τοῦ ***ὕβρις*** καὶ τοῦ ***ὑβρισμὸς***, ὧν

τὸ ἕτερον καταδικάζει ὁ Μάγιστρος λέγων «Ὕβρις λέγε καὶ μὴ ὑβρισμός». Νῦν μανθάνομεν ἐκ τοῦ Ψελλοῦ καὶ τὸ *ὕβρισις*.

σελ. 475 γρ. «πολλὰ ἐκ ταύτης *ἀπόναιτο*».

σελ. 478 «τὸ δὲ θηρίον ὁ *πάνανδρος* μεταβάλλει, ὁπόταν βούληται, τὸ χρῶμα τοῦ σώματος». Ὁ Κόντος ἐν τῇ Ἀθηνᾷ Τόμ. Β', 1890, σελ. 61 ἀντὶ τοῦ *πάνανδρος* ἔγραψε *τάρανδος*.

σελ. 498 «μὴ *θίγε*» (=μὴ θίγγανε). Ἴδε Κόντον ἐν *Γλωσσ. Παρατ.* σελ. 524.

σελ. 504 «καὶ ἄλλοι ἄλλως με τοῖς καλλίστοις ὀνόμασι *διῃρήκασι*». Γρ. *διειρήκασι*. Καὶ ἀλλαχοῦ πολλαχοῦ συνεχύθησαν οἱ παρακείμενοι *διείρηκα* καὶ *διήρηκα* (Ἴδε Κόντον ἐν τῷ Ἀθηναίῳ Τόμ. Ζ', σελ. 451-2). Ἐν σελ. 517 ἀντὶ τοῦ «ἔνιοι τῶν ἀδελφῶν *διῃρήκασι* καὶ τῆς φύσεως κατεψηφίσαντο» γραπτέον *διηρίκασι* ἐκ τοῦ *διερίζειν*. Ὀλίγον ἔμπροσθεν ἐλέχθη «οἱ πολλοὶ τῶν ἀδελφῶν *διεστήκασι*». Ἐν ποιήματι δὲ καταλογάδην γεγραμμένῳ περὶ ὀρθογραφίας τῶν Λέξεων τοῦ Ψελλοῦ (Ἑλληνομν. Τόμ. ΙΣ', σελ. 67, 5) φέρεται «Εἴρηκεν εἶπεν δίφθογγον, Ἠρήκει τὸ λαμβάνειν Ἠρίκει δὲ φιλονικεῖ, εἶτα προτάσσει τοῦτο».

σελ. 510 «τοῖς *ἀργυρωνίταις* ὡς ἰσοπολίταις». Δύναταί τις νὰ διορθώσῃ *ἀργυρωνήτοις*, τί τούτου εὐχερέστερον; Ἀλλ' ὑποτοπάζω μὴ τὸ *ἀργυρωνίτης* εἶναι Βυζαντιακοῦ κόμματος. Φαίνεται ὅτι ἐν τῷ Βυζαντιακῷ ἑλληνισμῷ ἡ κατάληξις *ίτης - ῖται*, δι' ἧς ἐδηλοῦντο οἱ ὀπαδοὶ ἢ θιασῶται καὶ συμβακχεῶται ἀρχηγοῦ τινος αἱρέσεως, κτλ., οἷον *Ἰακωβῖται, Ἰωαννῖται, Ἰωσηφῖται, Μελχεσιδεκῖται, Νικολα῎ῖται, Παλαμῖται, Σωκρατῖται*, ἐπέδωκεν, ὥστε ἐδηλοῦντο οὐ μόνον οἱ θιασῶται καὶ ἐρασταὶ ἀρχηγοῦ αἱρέσεώς τινος, κτλ., ἀλλὰ καὶ οἱ ὀπαδοὶ αὐτῆς τῆς αἱρέσεως ἢ τοῦ δόγματος, οἷον *ἀνθρωποφυσῖται, ἀνθρωπομορφῖται, διαφορῖται, ἐγκρατῖται, θεοπασχῖται, τεσσαρεσκαιδεκατῖται, τριθε῎ῖται*, καὶ τέλος προσετίθετο ὡς ἁπλῆ κατάληξις καὶ ὅπου οὐδαμῶς ἀναγκαῖον τοῦτο ὑπῆρχεν. Οὕτω παρὰ Θεοδώρῳ τῷ Στουδίτῃ εὕρομεν τὸ *λΕΙποτακτίτης* παρὰ τὸ *λΕΙποτάκτης*, τὸ *ἀποτακτίτης* καὶ *ὑποτακτίτης* παρὰ τὸ *ἀπότακτος* καὶ *ὑποτακτός*. Τούτων οὕτως ἐχόντων, διατί ὁ Ψελλὸς νὰ μὴ πλάσῃ τὸ *ἀργυρωνίτης*;

σελ. 516 «τὰ *μὲν ὀφθαλμιζόμενα τῶν φυτῶν*». Ἵνα μὴ ἔχωμεν *φυτὰ ὀφθαλμιῶντα*, ἐπαναλαβὼν τὰ δύο τοῦ συνδέσμου μΕΝ γράμματα, γράψον «τὰ μΕΝ ἘΝοφθαλμιζόμενα τῶν φυτῶν» (τ. ἔ. ἐνθεματιζόμενα).

σελ. 519, «τὰ *πηγιμώτατα* τῶν ὑδάτων».

Γρ. *πηγιμαιότατα*, ἐὰν *μὴ πηγιμαῖα*. Ὅμοια τῷ *πηγιμαῖος*, ὅπερ ἁπαντᾷ ἐν τῷ μεταγενεστέρῳ ἑλληνισμῷ ἀντὶ τοῦ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις *πηγαῖος*, ἀπαριθμεῖ ὁ Zacher ἐν τῇ πραγματείᾳ αὐτοῦ De Nominibus Graecis in αῖος-α-ον σελ. 243-4, ἔνθα διαλαμβάνει καὶ περὶ τῆς ἀναπτύξεως τῆς καταλήξεως *ιμαῖος*.

σελ. 527 «καὶ πικρὰ ὕδατα μετέβαλεν εἰς *γλυκύτητα*». Γρ. εἰς *γλυκύτατα* (Ἴδε τὰ ὑφ' ἡμῶν γεγραμμένα ἐν τῇ Βυζαντίδι Τόμ. Α', 1909, σελ. 627).

σελ. 528 «εἴθ' ὅ,τι ἂν εἴποι τις τῶν *ἑτοίμων* πρὸς τὴν τῶν τοιούτων ἀπόδοσιν». Γρ. *ἑτύμων*. Περὶ τῆς συγχύσεως τοῦ στοιχείου Υ καὶ τῆς διφθόγγου ΟΙ ἴδε τὴν μακροτάτην τοῦ Κόντου διατριβὴν ἐν τῇ Ἐπετηρίδι τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν 1908-1909, σελ. 17-29 καὶ σελ. 44-45.

σελ. 530,6 «τHν ἄτρακτον μάτην ἑλίττουσιν» (Ἴδε Κόντον ἐν τῇ Ἀθηνᾷ Τόμ. ΙΖ΄, σελ 303—4).

σελ. 531 «ἄλλοις τε *ἐπαναβιβασμοῖς* πρὸς τὸ μετεωρότερον χρώμενοι». Ὁ Κόντος ἐν τῇ Ἀθηνᾷ Τόμ. Α΄, 1889, σελ. 336 ἔγραψεν *ἐπαναβασμοῖς* ἀντὶ τοῦ *ἐπαναβιβασμοῖς*.

σελ. 541 «λειότερον δὲ τὸν λόγον μεταχειρίζεται ὁ *Φλιάσιος* Εὐριπίδης». Ἐὰν μὴ μνημονικὸν (1) σφάλμα ὑπάρχῃ, πρέπει νὰ διορθωθῇ εἰς τὸ *Φλυεύς*.

σελ. 541 «ὅπερ ἐστὶ ρινήματι χρυσοῦ ὅμοιον, εἰ καὶ τῇ ἰλύι *συμπεφυρΗται*». Γρ. *συμπέφυρται*. Πρβ. σελ. 495 «οὐρανῷ δὲ μιγνύειν ὅ φασι γῆν καὶ χοῒ φύρειν νοῦν».

Τὰ περὶ τὴν ὀρθὴν γραφὴν τῶν λέξεων καὶ τοὺς τόνους σφάλματα εἶναι τόσον *πολλά*, ὥστε φειδόμενοι χρόνου καὶ ἡμῶν αὐτῶν κηδόμενοι φεύγομεν νὰ μνημονεύσωμεν.

Sorani Gynaeciorum libri IV de signis fracturarum, de fasciis, vita Hippocratis secundum Soranum edidit Ioannes Ilberg, annexae sunt tabulae XVIII. praef. XV. text. 3—178. Ind. confecit Ern. Kind. 185—282. Teubn 1927.

Ἤδη ἄλλος ἐπ' ἄλλῳ ἰατρὸς ἐκδίδοται καὶ ἐλπὶς μεγίστη ὑπάρχει ὅτι ἐν οὗ πολλοῖς ἐνιαυτοῖς θὰ ἔλθῃ εἰς φῶς τὸ Corpus Medicorum, οὗ τὴν ἔκδοσιν καὶ ἐπιμέλειαν ἱκανοὶ καὶ σοφοὶ ἐπελάβοντο ἄνδρες.

Ἤδη μετὰ χεῖρας ἔχω τὴν ὑπὸ τοῦ Io. Ilberg φιλοπονηθεῖσαν τοῦ Σωρανοῦ *περὶ γυναικείων παθημάτων*, κτλ. ἔκδοσιν μετὰ πλουσιωτάτων προλεγομένων περὶ τῶν πρώτων ἐκδοτῶν, τῶν πηγῶν, τοῦ βίου, τοῦ Παρισιακοῦ κώδικος, περὶ τῆς Σωρανείου ὀρθογραφίας, κτλ. Ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος ἔκδοσις ἱκανοποιεῖ κατὰ πᾶσαν σχέσιν ὡς ὤφειλε, ἀφ' οὗ ὑφηγηταί, ἵνα τοὺς πολλοὺς παραλίπω, ὑπῆρξαν ὁ Ermerins ἐκ τῶν Βαταούων τῆς Ὁλλανδίας, ὃς ἰατρὸς πολλῶν ἀντάξιος ἄλλων καὶ τὰ παλαιὰ τῶν ἰατρῶν βιβλία διηνεκῶς ἀνείλισσε καὶ ἐμελέτα, ἔτι δ' ὁ Rose.

Πλὴν καὶ ἡμεῖς θὰ προσπαθήσωμεν νὰ συμβάλωμέν πως διορθοῦντες καὶ εἰκάζοντες, ἵνα οὕτω δῶμεν ἀφορμὴν ἄλλοις πρὸς παντελῆ τοῦ κειμένου ἀποκατάστασιν.

---

(1) Πρβ. Ἄνν. Κομν. Τόμ. Α΄, σελ. 213,16.25 καὶ σελ. 246,26.

σελ. 10, 18 γρ. «προνοητικῶς ὑπὸ τῆς φύσεως γεγενημέναι» ἀντὶ τοῦ «γεγεννημένια».

σελ. 17, 10 φέρεται «ἃ γὰρ τὴν μὴ ὑπάρχουσαν ἔκκρισιν ἱκανὰ *προΣκαλεῖν*, ταῦτα κτἑ.»

Γρ. *προκαλεῖν*. Τὸ αὐτὸ φάρμακον πάρεχε καὶ σελ. 21, 1, ἔνθα ἐσφαλμένως φέρεται «ὥσπερ γὰρ τὸν ἱδρῶτα *προΣκαλεῖν* μὲν ἡ τῶν ὅλων σωμάτων κίνησις εἴωθεν». Πρβ. σελ. 119, 19, ἔνθα ὀρθῶς φέρεται «*προκλητικὴ* γὰρ ἑύσεως πᾶσα κίνησις».

Καὶ παρὰ τῷ Στοβαίῳ Ἐκλγ. Τόμ. Β', σελ. 123,8 Wachsm. γραπτέον «ὅτι γὰρ ἐξ αὐτοῦ *προκλητικόν* τι ἔχει τὸ κάλλος, ἐμφανὲς» ἀντὶ τοῦ *προΣκλητικόν*.

σελ. 64, 9 ἀντὶ τοῦ παραδεδομένου «βαρύ γάρ *ἐστι* καὶ κακωστόμαχον ἀδικεῖ» ὁ ἐκδότης γράφει «βαρὺ γὰρ *ὂν* καὶ κακοστόμαχον ἀδικεῖ». Ἡμεῖς γράφομεν «βαρὺ γάρ ἐστι καὶ κακοστόμαχΟΝ ΟΝ ἀδικεῖ».

σελ. 71, 19 «εἶτα περὶ τὴν *διάτριψιν* ἀσχοληθεῖσα τῶν περισσευμάτων ἐπὶ περίπατον ἐξίτω».

Προσεδόκων *ἀπότριψιν* Πρβ. σελ. 70, 28 «εὐπέπτηκεν δὲ καὶ ὕπνωκεν αὐτάρκως καὶ *ἀποτέτριπται* το περίσσευμα».

σελ. 78, 10 «*εὐριθμιζέτω* δὲ δεξιῶς τὸ κρανίον, ὥστε μὴ προμηκέστερον ἢ φοξὸν ἀποτελεσθῆναι». Cras credam ὅτι ὁ Σωρανὸς ἔγραψε τὸ παρακεκομμένον *εὐρυθμιζέτω*, ὃ τόσον ὀρθὸν ὑπάρχει ὅσον τὸ *δυσελπίζω* καὶ τὸ *εὐελπίζω* καὶ τὸ *δυσερίζω*. Ἡμεῖς γράφομεν «*εὖ ρυθμιζέτω* δὲ καὶ δεξιῶς τὸ κρανίον, κτἑ.».

σελ. 82, 20 «τὸ δὲ τῆς τροφῆς ὀρεγόμενον διὰ τοῦ μηδενὸς τῶν εἰρημένων παρόντος τὰ χείλη μὲν σαλεύειν, τὸ δὲ στομάτιον ἀνοίγειν κτἑ.».

Γρ. «διὰ ΤΟ μηδενὸς τῶν εἰρημένων κτἑ.».

σελ. 136, 4 «εἴτε γὰρ διὰ στέγνωσιν καὶ *συναίρεσιν* τῶν διοδευθησομένων ὑπὸ τοῦ ἐμβρύου χωρίων, κτἑ.».

Μὴ γρ. «*συνέρεισιν* τῶν διοδευθησομένων ὑπὸ τοῦ ἐμβρύου χωρίων»; Ὡς δ' ἐνταῦθα τὸ *συνέρεισις* παραναγνωσθὲν ἐγένετο *συναίρεσις*, οὕτω παρ' Ἡσυχίῳ τὸ «*ἐνερείσει*: ἐνθλίψει» *ἐναιρέσει*», παρὰ δὲ τῷ Γαληνῷ ἐγράφη *ἐπαιρήσεις* ἀντὶ τοῦ *ἐπερείσεις*, κτλ. Ἴδε Κόντον ἐν τῷ Λογίῳ Ἑρμῇ σελ. 144—145 (1876).

σελ. 137,1. Μὴ γρ. *ὑπηρέτιδι* ;. Πρβ. σελ. 53, 12. 55, 4.

σελ. 143, 19 «ἄμεινον δὲ τὸ προπαλὲς ἀεὶ *γενόμενον*», ἀνθ' οὗ ὁ Κόντος ἐν τῇ Ἀθηνᾷ Τόμ. Ζ', σελ. 351 γράφει *γινόμενον*.

σελ. 148, 16 «τῶν ἀντεχόντων αὐτὴν ὑμένων καὶ μυῶν ῥαγέντων ἐκ πληγῆς ἢ τινος τῶν ἐμφερῶν ἢ χαλασθέντων καὶ ὅμοιόν τι παραλύσει *ἐργασθέντων*».

Ὁ Κόντος ἐν τῇ Ἀθηνᾷ Τόμ. Δ', σελ. 479 γράφει «Κάλλιστα θὰ εἶχεν ὁ λόγος, ἂν ἀντὶ τοῦ *ἐργασθέντων* ἔκειτο *παθόντων*· καὶ ἴσως τούτου

ὁ Σωρανὸς χρῆσιν ἐποιήσατο. Ἴδε καὶ Ἐρμερίνσιον ἐν *Ἐπιστολ. Κριτ. εἰς Σωραν.* σελ. 75».

Σφάλματα περὶ τὴν γραφὴν εὕρομέν τινα. Γρ. *ἀνακῦψαι - προκῦπτον* (σελ. 33, 7. 80. 23). γρ. *στῦψιν* (σελ. 37, 24). γρ. *μυρσῖναι* (σελ. 59, 27). *τίτθη - τίτθαι - τίτθαις* (σελ. 65, 16. 77, 11. 177, 10). γρ. σιδία (σελ.47, 1). γρ. *δυσεργία* (σελ. 130.22 καὶ ἀλλ.). γρ. *περιπλάτεα* (σελ. 63, 4. Ἴδε Byzneugr. Jahrb., Ϛ′, 1928, σελ. 191). Ἡμεῖς εἴμεθα πεπεισμένοι ὅτι καὶ *βιοτικὴν - βιοτικαὶ φροντίδες* διὰ τοῦ Ο καὶ *ἔνατος* δι' ἑνὸς Ν ἔγραψεν ὁ Σωρανὸς (σελ. ϐ, 21. 34, 30. 57, 26). Οὐδέποτε δὲ θὰ πιστεύσω ὃ ὁ ἐκδότης ἐν σελ. ι′ λέγει, ὅτι ὁ Σωρανὸς γράφει τὴν γενικὴν τοῦ ἐπιθέτου *γλυκύς* διττῶς, διά τε τοῦ ω μεγάλου καὶ τοῦ ο μικροῦ, *γλυκέως* καὶ *γλυκέος*, ἔτι *ἐφεδράσθαι* καὶ *ἐφηδράσθαι*, *ἑλκωμένῳ* καὶ *ἡλκωμένῳ*, *ἐψημένων* καὶ *ἡψημένων*. Κάλλιστα ἐποίησαν οἱ νέοι τοῦ Γαληνοῦ ἐκδόται (1914) γράψαντες *ἡψημένοι*, κτλ. (Ἴδε Κόντον ἐν τῇ Ἀθηνᾷ Τόμ. ΚΕ′, σελ. 104 κἑ.). Ἐν σελ. 131, 11 γρ. *λιποθυμοῦσαν*. Ὀρθῶς οἱ νέοι ἐκδόται τοῦ Γαληνοῦ ἔγραψαν σελ. 384, 15 *λιποθυμικόν*, κακῶς δὲ *λειποθυμεῖν*, *λειποθυμία*, *λειποψυχεῖν* (σελ. 317, 27. 319, 24. 210,13).

Ἐν παρόδῳ δ' εἰρήσθω ὅτι καλὸν εἶναι ἔστιν ὅτε οἱ ἐκδιδόντες τοὺς Ἕλληνας ἰατροὺς ξένοι φιλόλογοι νὰ παρατηρῶσι καὶ τί οἱ Ἕλληνες φιλόλογοι κακῶς ἔχον κριτικῶς ἢ γραμματικῶς ἰάσαντο, ἵνα, ὡς ὁ Blass καὶ ὁ Nauck ἐποίει, ἀπονέμωσι τὸ suum cuique. Οὕτω σελ. 58 (1924) παρὰ Γαληνῷ ὁ Κόντος ἔγραψε *προχειρισαμένοις* ἀντὶ τοῦ *προειρησαμένοις* (ἐν τῷ Ἀθηναίῳ Τόμ. Ζ′, σελ. 152). σελ. 228, 2 *Ἀβάτης* (οἶνος) ἀντὶ τοῦ *Ἀναβάτης* (ἐν τῇ Ἀθηνᾷ Τόμ. Α′, 1889, σελ. 336). σελ. 323, 22 *περιεστικὸς* (Ἴδε Κόντον ἐν τῇ Ἀθηνᾷ Τόμ. ΙΘ′, σελ. 76). Περὶ τούτων καὶ ἄλλων θὰ γράψωμεν ἐν βιβλίῳ, ὅπερ φέρει ἐπιγραφὴν «ὁ Κωνσταντῖνος Σ. Κόντος».

βλεφαροξύστης, οὐχὶ *βλεφαρόξυστον*.

Παρὰ Παύλῳ τῷ Αἰγινήτῃ Γ′, 22, 12 φέρεται «ἐκστρέψαντες τὸ βλέφαρον ξέσομεν διὰ κισήρεως ἢ σηπίας ὀστράκου ἢ φύλλων συκῆς ἢ ἢ διὰ τοῦ ὀργάνου τοῦ *βλεφαροξύστου* καλουμένου».

Πάντες οἱ λεξικογράφοι ἀνάγουσι τὴν γενικὴν *βλεφαροξύστου* εἰς τὴν ὀνομαστικὴν *βλεφαρόξυστον*. Ἀλλ' ἡμεῖς ἀκραδάντως πιστεύομεν ὅτι ὡς εἶπεν ὁ Παῦλος Αἰγινήτης *πολυποξύστης* «λαβόντες ἕτερον *πολυποξύστην*» (Ϛ′, 25, 2), οὕτω καὶ *βλεφαροξύστης*. Πρβ. *ὀδοντοξέστης*, *ἐμβρυοθλάστης*, *ἐμβρυοσφάκτης*, *πολυποσφάκτης*, *σταφυλοκαύτης*, *αἱμορροϊδοκαύτης*, *μητρανοίκτης*, *ὀστεγχύτης*, *μητρεγχύτης*, *ῥινεγχύτης*, *ὠτεγχύτης*. Παρὰ τῷ Πτωχοπροδρόμῳ Γ′, 70α (σελ. 51 Essel. Pern.) φέρεται «ἐκεῖνος οἰκονόμος εἶν', καὶ σύ' σαι *κοπροξύστης*», ὅπερ φανερὸν ὑπάρχει ὅτι οὐχὶ ἐπὶ ὀργάνου λαμβάνεται.

Ἐν τῇ νέᾳ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ ἐπλάσθη, ὡς μανθάνομεν ἐκ τῆς Συναγωγῆς Νέων Λέξεων τοῦ Κουμανούδη σελ. 746, καὶ ὄνομα *οὐρανοξέστης*, ἀνθ' οὗ καὶ *οὐρανοξύστης* ἐν ἐφημερίσιν ἀνέγνωμεν, πρὸς δήλωσιν τοῦ οὐρανομήκους οἰκοδομήματος.

Ταῦτ' ἔγραψα οὐ μόνον τῶν λεξικογράφων χάριν ἀλλὰ καὶ τῶν μελλόντων νὰ συντάξωσι τὸν πίνακα τῆς ἐκδόσεως Παύλου τοῦ Αἰγινήτου.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ἢ ΛΟΓΓΙΝΟΥ περὶ Ὕψους ἔκδοσις μετὰ εἰσαγωγῆς, κριτικῶν ὑποσημειώσεων, λεξικοῦ πίνακος, κτλ. ὑπὸ Π. Σ. Φωτιάδου ἐκτ. καθηγητοῦ τοῦ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίου. Ἐν Ἀθήναις τύποις ἑταιρ. Π. Δ. Σακελλάριος 1927. Εἰσαγωγὴ σελ. 1—36. Κείμ. 47—96. Πίν. 97—139.

Τὸ περὶ Ὕψους τοῦ Ψευδολογγίνου συγγραμμάτιον ὑπῆρξε καὶ τὸ κύκνειον τοῦ ἀνδρὸς πόνημα, καὶ ὄντως πόνημα, διότι συνεγράφετο ἐν ἡμέραις πονηραῖς, καθ' ὃν χρόνον ἅπασα ἡ Ἰωνία ὑπὸ τῶν δεινῶν τοῦ πολέμου κατεπονεῖτο. (1)

Τὸ μικρὸν τοῦτο ἔργον ἀφιεροῖ ὁ γινώσκων τοὺς εὐεργέτας νὰ τιμᾷ Πέτρος Φωτιάδης τῷ ἀειμνήστῳ φιλογενεῖ ἀνδρὶ Ἐμμανουὴλ Μπενάκῃ.

Καὶ εἶχε δίκαιον νὰ πράξῃ ὡς ἔπραξεν ὁ ἀείμνηστος Φωτιάδης, διότι ἄλλως τοῦτο ἐν λήθης βυθοῖς θ' ἀπεκρύπτετο.

Τοῦ κειμένου προηγεῖται μακρὰ εἰσαγωγὴ διαλαμβάνουσα περὶ τῶν ἐκδόσεων, τῶν μεταφράσεων, τῶν εἰς Λογγῖνον πραγματειῶν, περὶ τοῦ χρόνου, καθ' ὃν ἤκμασεν, περὶ τῆς γνησιότητος τοῦ ἔργου, περὶ τῆς κριτικῆς τοῦ κειμένου ἐπεξεργασίας, περὶ τῶν κωδίκων, μεθ' ὃ ἔρχεται τὸ κείμενον μετὰ βραχέων κριτικῶν ὑπομνημάτων, διότι ἐν τῇ εἰσαγωγῇ κατὰ λεπτὸν ποιεῖται λόγον περὶ ὅσων χωρίων αὐτὸς διαφωνεῖ πρὸς ἄλλους κριτικούς. Ταῦτα πάντα εἶναι πολυτιμότατα καὶ πάντως θὰ ὑπάρξωσιν ἀφορμὴ τοῖς κριτικοῖς πρὸς ζήτησιν τῆς ἀληθείας.

Ἀλλὰ δι' ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας ἀνυσιμωτέρα ἡ τοῦ Λογγίνου ἔκδοσις θὰ καθίστατο, ἐὰν κατὰ τὸ ἀγγλικὸν σύστημα συγχρόνως μετεφράζετο, ἔτι δ' ὑπεμνηματίζετο ἀφθόνως δι' ἀφθόνων. Ἀληθῶς τότε τὸ περὶ Ὕψους συγγραμμάτιον, βιβλίον ὄντως ἀειθαλὲς καὶ ἀείζωον, θ' ἀπέβαινεν ἐγκόλπιον, οὕτως εἰπεῖν, παντὸς λογίου καὶ δὴ καὶ παντὸς λογοτέχνου, καὶ ὑπάρχουσιν ἐν Ἑλλάδι νὴ τὴν Ἀδράστειαν οὐκ ὀλίγοι. Παρ' ἡμῖν δὲν ἀρκεῖ ψιλὴ αὐστηρὰ κριτικὴ ἔκδοσις, ἣν μετὰ χεῖρας θὰ ἔχωσιν ἐλάχιστοι, οἱ ἐπαΐοντες.

Ὁπωσδήποτε ἡ φιλολογία μεγίστας ὀφείλει τῷ ἀκαταπονήτῳ Φω-

(1) Ἴδε Νεκρολ. Πέτρος Σ. Φωτιάδης σελ. 5 Θεσσαλονίκη.

τιάδῃ χάριτας, διότι μετὰ τοὺς μεγάλους ἐκείνους κριτικοὺς Cobet, Dobrée, Vahlen, Jahn, Weicke, Robert, οὐκ ὀλίγον συνετέλεσεν εἰς τὴν ἀποκατάστασιν κειμένου, καὶ δὴ καὶ Λογγινείου, περὶ οὗ δὲν δύναταί τις εὐκόλως ν' ἀναφωνήσῃ οὔτε τὸ *εὕρηκα* οὔτε τὸ *πάντως*. Ἀληθῶς προκειμένου περὶ διορθώσεως τοῦ Λογγίνου συμβαίνει ὅ,τι συμβαίνει καὶ περὶ τῆς διορθώσεως πολλῶν χωρίων τῶν τριῶν μεγάλων τῆς ἀρχαιότητος τραγικῶν, περὶ ὧν ὁ μέγας κριτικὸς Cobet ἔλεγε «ὡς μὲν βούλομαι οὐ δύναμαι, ὡς δὲ δύναμαι οὐ βούλομαι».

Ἐνταῦθα θὰ διαλάβω περί τινων χωρίων καὶ δὴ καὶ περὶ ἐκείνων, ἐν οἷς διαφωνῶ πρὸς τὸν Φωτιάδην.

Ἐν σελ. 52 γράφει «Οὐ θαυμάζεις ὡς εἰς ταὐτὸ τὴν ψυχὴν τὸ σῶμα τὰς ἀκοὰς τὴν γλῶσσαν τὰς ὄψεις τὴν χρόαν, πάνθ' ὡς ἀλλότρια διοιχόμενα ἐπιζητεῖ καὶ καθ' ὑπεναντιώσεις [συνδεῖ]; Ἅμα ψύχεται κάεται, ἀλογιστεῖ, *τρέμει* (ἢ γὰρ φοβεῖται ἢ παρ' ὀλίγον τέθνηκεν), ἵνα μὴ ἕν τι περὶ αὐτὴν πάθος φαίνηται, παθῶν δὲ σύνοδος».

Συμφωνῶ μὲν εἰς τὴν μεταβολὴν τοῦ *εἰς ταὐτὸ* ἀντὶ τοῦ *ὑπ' αὐτό*, ἀναγκαίαν ὑπολαμβάνω τὴν προσθήκην τοῦ *συνδεῖ*, δι' οὗ ἁρμονικώτερος ὁ λόγος καθίσταται, ἀλλ' οὐχὶ καὶ εἰς τὴν μεταβολήν τοῦ *φρονεῖ* εἰς τὸ *τρέμει*. Ἴσως πάντας τοὺς κριτικοὺς παρήγαγεν, ὅπως ὑπολάβωσιν ὅτι νοσεῖ τὸ *φρονεῖ*, αὐτὸ τῆς Σαπφοῦς τὸ ποίημα, ἐν ᾧ οὐδαμοῦ συνορᾷ τις τὸ *φρονεῖ*. Ἀλλ' ὅμως ὁ τελευταῖος στίχος «*ἀλλὰ πὰν τόλματον ἐπεὶ καὶ πένητας*» ποριζει ἡμῖν τὸ ζητούμενον *φρονεῖ*. Ἡ Σαπφὼ ὑποστᾶσα πάντα τὰ ἐρωτικὰ πάθη, τὴν ψῦξιν τὴν καῦσιν, τὴν ψυχικὴν ταραχὴν (παρατηρητέον πόσον ὁ Λογγῖνος ἀναλύων τὸ ποίημα εὐσύνοπτος ὑπάρχει, δὲν κατέρχεται εἰς τὴν κατὰ λεπτὸν ἀνάλυσιν, λαμβάνει τὰ καίρια), αἴφνης συνέρχεται· πρὸς τὸ ἴνδαλμα, πρὸ οὗ καὶ φωνὴν καὶ πάντ' ἀπώλεσε, νῦν τολμᾷ, κινεῖ τὰ μεμυκότα χείλη, λαλεῖ. Τί ἄλλο εἶναι τὸ «*ἀλλὰ τὸ πὰν τόλματον*» ἢ αὐτὸ τὸ *φρονεῖ*; Δυστυχῶς δὲν σῴζονται οἱ ἄλλοι στίχοι, ἵνα μάθωμεν τί ἀκριβῶς φρονήσασα ἡ Σαπφὼ εἶπεν. Τὰ ἑπόμενα, ἅτινα ἐν τῷ κειμένῳ τηροῦνται ὑπὸ πάντων τῶν ἐκδοτῶν ὡς ἱερὰ παράδοσις «ἢ γὰρ φοβεῖται ἢ παρ' ὀλίγον τέθνηκεν» οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ ἑρμηνεύματα φορτικά, προσθήματα ψυχρότατα χαλαροῦντα τὰ νοήματα καὶ οὐ πρὸς Λογγίνου.

Ἐν παρόδῳ δ' εἰρήσθω καὶ τόδε. Πάλαι ποτὲ ὁ Cobet διώρθωσε τὸ *ἔαγε* εἰς τὸ *πέπαγε* ἐν τῇ Μνημοσύνῃ 1873, σελ. 361, ἔνθα γράφει «olim digamma in Sapficis scribebatur FεFαγε sed absurdum est ἡ γλῶσσα κατέαγεν et κατᾶξαι τὴν γλῶσσαν. Non duplex digamma, sed Π duplex erat scribendum κὰμ μὲν γλῶσσα *ΠέΠαγε*,— Catullus vertit: lingua sed torpet etc.». Τὴν γνώμην τοῦ Cobet ἀσπάζεται καὶ ὁ Van Leeuwen ἐν τῇ Μνημοσύνῃ 1891, σελ. 151. Καὶ νῦν δ' ἔτι ἐν Λευκάδι λέγεται ἐφ' ὁμοίας περιπτώσεως «*ἔπηξε* ἡ γλῶσσά μου». Τὸ παρ' Ἀριστανέτῳ Β', 20 φερόμενον «τὸν λόγον ἀμυνοῦμαι *κλᾶταί* σου μᾶλλον ἢ γλῶττα καὶ φληναφᾶν ἐθέλει» δὲν εἶναι τοιοῦτον, ὥστε νὰ συνηγορήσῃ ὑπὲρ τοῦ *ἔαγε*. Ὁ Naber

ἐν τῇ Μνημοσύνῃ 1878, σελ. 258 ἀναμνησθεὶς τοῦ Σαπφικοῦ *ἔαγε* εὑρίσκει ὀρθὴν μὲν τὴν διόρθωσιν τοῦ Cobet ἀλλ' ὑποπτεύει ὅτι ἐν τῷ *κλᾶται* κρύπτεται τὸ *καταιτιᾶται*. Ὁ Rudorf Pfeiffer ἐν τῷ περιοδικῷ Gnomon 1926, σελ. 318 θεωρεῖ ἄλυτον (ungelöst) μέχρι τοῦδε τὸ Σαπφικὸν *ἔαγε* ἐν σχέσει πρὸς τὸ Κατούλλειον t o r p e t· ὁ δὲ Friedlaender ἐν τῷ περιοδικῷ Hermes, ἐν τῷ τεύχει τοῦ Ἰουλίου, Τόμ. ΞΔ', 1929, σελ. 379 ἔχων ὑπ' ὄψιν τὰς ἐργασίας τοῦ Maas ἐν τῷ περιοδικῷ Socratis Τόμ. Η', σελ. 20 καὶ τοῦ Lobel ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Σαπφοῦς (Ox. 1925) σελ. XXVIII περὶ τοῦ περιορισμοῦ τοῦ F ἐν τῇ Αἰολικῇ διαλέκτῳ ἐπανέρχεται εἰς τὸ *ἔαγεν* ὑπολαμβάνων ἅμα ὅτι ἡ ἔννοια ἐξασθενεῖ διὰ τῆς εἰκασίας τοῦ Cobet. Ἵνα δ' ἐκκλίνῃ τὴν χασμωδίαν, διορθοῖ «ἀλλὰ κἀμὲ γλῶσσά μ' (=ἐμοὶ) ἔαγε». Τὸ *γλῶσσα ἔαγεν* δὲν δύναται νὰ ὑπερασπίσῃ οὔτε τὸ δημῶδες ἡ γλῶσσα κόκκαλα δὲν ἔχει καὶ κόκκαλα *τσακίζει* (1) οὔτε ἡ ἐν Λιβισίῳ κατάρα «νὰ *τσακιστῇ ἡ γλῶσσά σου* νὰ βγάλῃ καλαγκάθι». Ὥσπερ ἡ Ἀνδρομάχη ἐντροπαλιζομένη ἔθεᾶτο τὸν εἰς τὴν μάχην ἀπερχόμενον Ἕκτορα, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἀείποτε θὰ προσβλέπωμεν εἰς τὴν διόρθωσιν τοῦ Cobet *πέπαγε*. Καὶ ὁ Λογγῖνος λέγων *ψύχεται κάεται* οὐ μόνον ἴσως ἀπέβλεπεν εἰς τὴν ὅλην τῆς Σαπφοῦς κατάστασιν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ *πέπαγε* μεθ' ὃ ἐπακολουθεῖ «λέπτον δ' αὔτικα χρῶ πῦρ ὐπαδεδρόμακεν» τ. ἔ. *κάεται*.

σελ. 52,7 «καὶ ἡ εἰς ταὐτὸ *συναίρεσις* ἀπειργάσατο τὴν ἐξοχήν». Καθ' ἡμᾶς γραπτέον «ἡ εἰς ταὐτὸ *συνέρασις*» ἐκ τοῦ *συνερᾶν*, περὶ οὗ ἴδε Κόντον ἐν τῷ Λυγίῳ Ἑρμῇ 1876, σελ. 183 καὶ Naber ἐν τῇ Μνημοσύνῃ 1877, σελ 405.

σελ. 55,27 «καὶ ἴσως [ἂν] ἡμῖν ἀποδειξεων ἔδει, εἰ μὴ κτέ.». Τότε ὤφειλε νὰ γράψῃ καὶ ἐν σελ. 48,12 «ἦν γὰρ [ἂν] τὸ αἴτημα τοῦ ἥρωος ταπεινότερον» καὶ σελ. 72,10 «ἐψύχετο γὰρ [ἂν], εἰ παρενετίθει». Πρβ. καὶ σελ. 74,26.91,37.

σελ. 73,25 γρ. «*προβάλλον* ὑπόνοιαν» ἀντὶ τοῦ προσβάλλον.

σεκ. 65,1. Προτιμῶ τὰς *πεύσεις* τε *καὶ ἀποκρίσεις*» ἀντὶ τοῦ «τὰς *πεύσεις* τε καὶ *ἐρωτήσεις*». Οὐδαμῶς πειστικὰ εἶναι τὰ ὑπὸ τοῦ Weiske γεγραμμένα. Ὅλως διάφορον εἶναι τὸ d e e r o t e m a t e s i v e i n t e r r o g a t o, τὸ d e p y s m a t e s i v e q u a e s i t o τοῦ «τὰς *πεύσεις* τε καὶ *ἐρωτήσεις*». Πρβ. ΙΗ', 2 κἑ.

σελ. 67, 14 γράφει ὁ Φ. «τὴν γὰρ ἐλευθερίαν *ἀπόλλυσι*» ἀντὶ τοῦ *ἀπολλύει* ἀλλὰ σελ. 56, 19 *ἀποκτιννύουσι*.

σελ. 83, 21 «ἐνίοτε τοῦ γηγενοῦς ἐκείνου καὶ *αὐτοῦ μόνου* προχέουσι πυρός».

Πρόκειται περὶ τῆς Αἴτνης. Ἐμοί γε προσμειδιᾷ ἡ τοῦ Haupt διόρθωσις *αὐτομάτου* Πρβ. Ἑρμογ. σελ. 112, 10 Teubn. «πολλοῖς γάρ τοι καὶ

(1) Ἴδε Παροιμ. Πολίτ. Τόμ. Δ', σελ. 31 κἑ.

μὴ Κατάνην οἰκοῦσιν ἠνώχλησε πῦρ τοῖς μὲν *αὐτόματον*, τοῖς δὲ δι' ἐπιβουλῆς, τοῖς δὲ ἐξ οὐρανοῦ» καὶ Νικηφ. Γρηγ. σελ. 73, 14 Bud.

σελ. 93, 3 «καὶ ἅμα *διέλκειν* τὸ πρόθυμον». Δυσκόλως τις πείθεται τοῖς ὑπὸ τοῦ Φωτιάδου λεγομένοις περὶ τοῦ *διέλκειν*. Ζητεῖται ῥῆμα οἷον *διερεθίζειν* ἤ τι τοιοῦτον. Ἡμεῖς ἐν τῷ παραδεδομένῳ **διελθεῖν** καθορῶμεν τὰ ἴχνη τοῦ *διαίθειν* τ. ἔ. *διακαίειν*. Πρβ. *διακαίειν φιλοτιμίαν*. Ὡς δ' ἐνταῦθα καθ' ἡμᾶς ἐγράφη *διιλθεῖν* ἀντὶ τοῦ **διαίθειν**, οὕτω ἀλλαχοῦ *ἀνῆλθον λαμπτῆρες* ἀντὶ τοῦ *ἀνῆθον*, **διῆλθε** ἀντὶ τοῦ *διῆθε* (Ἴδε τὰ γεγραμμένα ὑφ' ἡμῶν ἐν τῷ Ἀφιερώματι εἰς Γ. Ν. Χατζιδάκιν σελ. 109).

σελ. 94, 17 γρ. «ὕβριν καὶ *παροινίαν* καὶ ἀναισχυντίαν» ἀντὶ τοῦ *παρανομίαν*».

σελ. 95, 16 «οὐκ ἄλλως πονοῦντες ἢ ἀναλαμβάνοντες». Μὴ «οὐκ ἄλλως πόνους τινὲς ἀναλαμβάνοντες»;

Ἐν σελ. 38, 25 καὶ σελ. 43, 22 γρ. διηρμένων καὶ διηρμένοις. 45, 21 γρ. μεγαληγόρον, οὐχὶ μεγαλήγορον. 52, 3 γρ. κάεται, οὐχὶ κάεται. 60, 21 γρ. διοσημίαις (Ἴδε Κόντον ἐν *Γλωσσ. Παρατηρ.* σελ. 406). σελ. 62, 20 γρ. παιώνιον. σελ. 71, 8 γρ. σφαδάζων. σελ. 77, 24 γρ. ὑπεστηρίχθαι. σελ. 83, 17 γρ. φλόγιον, οὐχὶ φλογίον. σελ. 90, 18 γρ. ἐκόπασεν. σελ. 94, 13 γρ. τῦφον. αὐτ. στ. 22 γρ. ἐκθαυμάζοιεν ἀντὶ τοῦ ἐκθαυμάζειεν.

Ταῦτ' ἐγράψαμεν περὶ τῆς ὑπὸ τοῦ μακαρίτου Φωτιάδου φιλοπονηθείσης τοῦ Λογγίνου ἐκδόσεως, ἐὰν δ' ἔν τισι μεμφθῇ τις αὐτὸν ὅτι ἥμαρτε τολμηρὸς φανείς, ἂς γινώσκῃ οὗτος ὅτι καὶ τὸ «μεγάλων ἀπολισθάνειν ἁμάρτημ' εὐγενές».

Ἰωάννου Β. Παπαδοπούλου Γρηγορίου Χιονιάδου τοῦ ἀστρονόμου Ἐπιστολαί. Ἐν Θεσσαλονίκῃ (1929).

Ὁ γνωστὸς τῶν Βλαχερνῶν καὶ τοῦ Θεοδώρου τοῦ Λασκάρεως συγγραφεὺς ἤδη ἐγχειρίζει τῇ ἐπιστήμῃ καὶ ἕτερον αὐτοῦ ἔργον τὰς ἐπιστολὰς τοῦ ἀστρονόμου Γρηγορίου τοῦ Χιονιάδου.

Τοῦ κειμένου προηγεῖται λίαν διαφέρουσα καὶ ἀξία λόγου μελέτη, ἐν ᾗ διαλαμβάνει περὶ τῆς Τραπεζοῦντος ὡς κέντρου τῶν φυσικομαθηματικῶν σπουδῶν, περὶ τῆς Ἀκαδημίας αὐτῆς πρὸ τοῦ 1204, ἐξ οὗ λαμβάνων ἀφορμὴν μακρὸν ποιεῖται λόγον περὶ τοῦ Ἀνανίου τοῦ Σιρακηνοῦ (1) καὶ τοῦ Δουκίγου, ὅστις οὐδεὶς ἄλλος εἶναι ἢ αὐτὸς ὁ περιώνυμος ἀστρονόμος, καθηγητὴς καὶ αὐλικὸς Κωνσταντῖνος Λυκίτης ἢ Λουκίτης. Ταύτην βεβαίως τὴν εἰκασίαν ὁ συγγραφεὺς ἐκφέρει μετὰ πολλοῦ ὄκνου φέρων ἅμα καὶ τὰ ἐπιχειρήματα αὐτοῦ, ἃ πάντως τοῖς περὶ τὰς Βυζαντιακὰς

(1) Ἴδε Β. Ζ. Τ', 1897, σελ. 572—584.

σπουδὰς ἀσχολουμένοις ἔναυσμα θὰ παράσχωσι πρὸς συζήτησιν. Προχωρῶν ὁ συγγραφεὺς διαλαμβάνει περὶ τῆς ἐπὶ τῶν Μεγαλοκομνημῶν ἀκμασάσης Ἀκαδημίας, τῶν διδασκάλων αὐτῆς, ἰδίᾳ τοῦ Χιονιάδου καὶ τοῦ Λυκίτου, διευκρινῶν ἅμα μετὰ πολλῆς πιθανότητος ποῦ ἀκριβῶς ἐλειτούργει αὕτη καὶ τί ἐχρησιμοποιεῖτο ὡς ἀστεροσκοπεῖον.

Μετὰ ταῦτα ἐξετάζει τὴν παράδοσιν τοῦ κειμένου, τὰ πρόσωπα, πρὸς ἃ ἀποτείνονται αἱ ἐπιστολαὶ καὶ τὴν χρονολογίαν αὐτῶν ὁδηγούμενος ὑπὸ τοῦ χρονικοῦ τοῦ Μιχαὴλ Παναρέτου, μεθ' ὃ ποιεῖται λόγον περὶ τοῦ ὕφους τοῦ Χιονιάδου.

«Ὁ Χιονιάδης, λέγει ὁ Παπαδόπουλος, εἶναι φύσις ποιητικὴ πεπροικισμένη δι' εὐαισθησίας, διὰ φαντασίας καὶ διὰ παραστατικῆς δυνάμεως ἀρκετὰ ζωηρᾶς». Ταῦτα ἡμεῖς νομίζομεν ὅτι μετά τινος ὑπερβολῆς εἶναι εἰρημένα ὑπὸ τοῦ συγγραφέως, τὰ δὲ πρὸς ἐπίρρωσιν τῆς αὐτοῦ γνώμης ἐπιχειρήματα, οἷον ἡ παρομοίωσις τῶν ἐπιστολῶν πρὸς κάτοπτρον, ἐν ᾧ δύναταί τις νὰ ἴδῃ τὰς εἰκόνας τῶν ἀπόντων φίλων, κτλ. οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ κοινοτοπία. Τὰ Πλατωνικὰ ῥήματα ἐν Φαίδρῳ σελ. 250 δ' «ὥσπερ ἐν κατόπτρῳ τῷ ἐρῶντι ἑαυτὸν ὁρῶν λέληθεν» καὶ ἐν Νόμ. 905 β' «ὡς ἐν κατόπτροις αὐτῶν ταῖς πράξεσιν ἡγήσω καθεορακέναι τὴν πάντων ἀμέλειαν θεῶν» ὥσπερ ἕρμαιον ἁρπάσαντες οὐκ ὀλίγοι κοσμοῦσι πολλάκις τὸν λόγον αὐτῶν. Ὁ Λουκιανὸς ἐν τῷ περὶ Ὀρχήσ. 81 εἶπεν «ὁ γοῦν ἔπαινος αὐτῷ (τῷ ὀρχηστῇ) τότ' ἂν γίγνοιτο ἐντελὴς παρὰ τῶν θεατῶν, ὅταν ἕκαστος τῶν ὁρώντων γνωρίζῃ τὰ αὑτοῦ, μᾶλλον δὲ ὥσπερ ἐν κατόπτρῳ τῷ ὀρχηστῇ ἑαυτὸν βλέπῃ καὶ ἃ πάσχειν αὐτὸς καὶ ἃ ποιεῖν εἴωθεν κτἑ.». Εἶπε δὲ καὶ ὁ Εὐστάθιος ἐν τῷ καθ' Ὑσμίνην καὶ Ὑσμινίαν δράματι Γ', 4 «ὡς ἐν κατόπτρῳ τοῖς ὀνείροις καὶ εἶδον καὶ ἔπαθον». Πρβ. καὶ Φώτ. Ἐπιστολ. σελ. 182, 2 Βαλ.

Θὰ ἐπέλιπεν ἡμᾶς ἀληθῶς ὁ χρόνος, ἐὰν ἠθέλομεν ἀπαριθμήσει ἐκ τῶν ἐπιστολογράφων εἰκόνας ὁμοίας καὶ πολλῷ χαριέστερον κεκοσμημένας κατὰ μίμησιν τῆς Πλατωνικῆς ῥήσεως. Ἀλλ' οὐδαμῶς δύναταί τις νὰ εἴπῃ ὅτι οἱ τοιοῦτοι ποιητικευόμενοι καὶ μεταπλάττοντες φρασίδια εἶναι καὶ ποιητικαὶ φύσεις. Καὶ οὐ μόνον τοῦτο ἀλλ' οἱ Χιονιάδαι συντυμβωρυχήχήσαντες ῥηματίσκια καὶ λεξίδια ξένα ἀποτοξεύουσι ταῦτα πειρώμενοι διὰ τῆς ἐπομβρίας τῶν λέξεων νὰ θορυβήσωσιν καὶ νὰ προξενήσωσι, ὡς λέγομεν σήμερον, ἐντύπωσιν. Πλὴν ἀληθῶς «εἴ τις ἀφέλοι ὅσ' ἀλλότρια παρατέθεινται κενὸς αὐτοῖς ὁ χάρτης καταλελείψεται».

Ταῦτα λέγων οὐδὲ πόρρωθεν σκοπὸν ἔχω νὰ κακίσω τὸν φιλόπονον καὶ εὐμέθοδον ἱστοριοδίφην, ἀλλὰ καθόλου τὸν νοῦν ἡμῶν τῶν Ἑλλήνων φιλολόγων, ἔστιν ὅτε καὶ ξένων, οἵτινες ἐκδιδόντες τοῦτον ἢ ἐκεῖνον τῶν ποιητῶν ἢ συγγραφέων εὐλογοῦσι καὶ ἐγκωμιάζουσιν ὃν μετὰ χεῖρας ἔχουσιν εἰς τρόπον, ὥστε νὰ λείπῃ ἡ ἀντικειμενική, ὡς λέγομεν, ἀλήθεια, διὸ καί τινες καὶ ἑρμηνείαν τοῦ Ἀριστοτελικοῦ τῆς τραγῳδίας ὁρισμοῦ ἔδωκαν τοιαύτην, ὥστε ν' ἀποδειχθῇ ὁ Εὐριπίδης κρείττων καὶ ὄντως, ὡς λέγει ὁ

Σταγιρίτης τραγικώτατος τῶν ποιητῶν.” Ἄλλοι πάλιν κατὰ τὸν τοῦ Προκρούστου ἢ τοῦ Προκόπτου τρόπον τὴν Γκαίτειον Ἰφιγένειαν ἀνωτέραν τῆς Εὐριπιδείου θέλουσι παραδραμόντες λογοτεχνικὴν ἀρχιτεκτονικὴν καὶ χρόνους μεσολαβοῦντας ὡς οὔρεα σκιόεντα.

Ἐπακολουθοῦσι τὰ ἑξῆς εἶτα κεφάλαια «Ἡ γλῶσσα τοῦ Χιονιάδου, Παρατηρήσεις ἐπὶ τοῦ λεκτικοῦ, Τὰ κύρια ὀνόματα τὰ ἁπαντῶντα ἐν ταῖς Ἐπιστολαῖς, ἅπαντα εὐμεθόδως καὶ μετ' ἐμβριθείας γεγραμμένα, οὐχὶ δὲ μικρὰν συμβολὴν παρέχοντα, ἀλλ' ἔν τισι, περὶ ὧν κατωτέρω θὰ εἴπωμεν, διάφορον ὅλως γνώμην ἔχομεν.

Δὲν παρέλιπε δ' ὁ ἐκδότης νὰ μνημονεύσῃ καὶ τὰ παρὰ τῷ Χιονιάδῃ χωρία, τὰ εἰλημμένα ἐκ τῆς Ἁγίας γραφῆς ἢ ἐκ τῶν θύραθεν συγγραφέων, ἔτι δὲ νὰ παραπήξῃ κεφάλαιον τοῦ περιεχομένου ἑκάστης τῶν ἐπιστολῶν.

Πλὴν καὶ ἡμεῖς ἔχομεν νὰ παρατηρήσωμεν χωρία τινὰ διαλαθόντα τὸν ἀκάματον ἐρευνητήν, οἷον:

Ἐπιστ. Β', 2 «κατά γε τὸν ἐντὸς καὶ ἐκτὸς ἄνθρωπον» (Κορινθ. Β', 4, 16).

Αὐτ. στ. 6 «ιοῦ δευτέρου γεγόναμεν πλοῦ» (Παροιμιογρ. Ἑλλ. Τόμ. Α', σελ. 359—360 Leutsch.). Μνημονεύομεν καὶ τὰ ἑξῆς δύο χωρία οὐκ ὀλίγον συντελοῦντα εἰς τὴν κατανόησιν τοῦ κειμένου. Προκόπ. Ἐπιστολ. ρμθ' (σελ. 592, 4 Herch.) «καλὸν μὲν γὰρ ὡς παρόντων ὑμῶν ἀπολαύειν ἀεί, δεύτερος δέ φασι πλοῦς τοῖς ἀποῦσι διὰ γραμμάτων προσομιλεῖν». Λιβάν. Ἐπιστ. τνα' (Τόμ. Ι', σελ. 333, 8 Teubn.) «Τὸ μὲν ἥδιον ἦν αὐτὸν ἔχειν ὁρᾶν, μικρὸν δὲ ὁ δεύτερος πλοῦς, ἐπιστολὴν τὴν μὲν πέμψαι, τὴν δὲ λαβεῖν».

Αὐτ. στ. 17 «οἷόν περ ἀπὸ κέντρου τῆς μνήμης ἐκτόπως νυσσόμενος» κατὰ μίμησιν τοῦ Πλάτωνος Πολιτ. σελ. 573 ε' «τοὺς ὥσπερ ὑπὸ κέντρων ἐλαυνομένους τῶν τε ἄλλων ἐπιθυμιῶν καὶ διαφερόντως ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Ἔρωτος».

Ἐπιστ. Δ', 4 «ὁσημέραι ἀνακαινούμενος» (Κορινθ. Β', 16 «ἀνακαινοῦται ἡμέρα τῇ ἡμέρᾳ»).

Ἐπιστ. Ζ', 18 «ἐπὶ τὰ πρόσω ἐπεκτείνου ἀτρέστως τῶν ὄπισθεν διαβολῶν ἐκτόπως ἐπιλαθόμενος» (Πρὸς Φιλιππησ. Γ' 14 «τὰ μὲν ὀπίσω ἐπιλαθόμενος, τοῖς δ' ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενος»).

Ἐπιστ. Θ', 6 «νεκρούς τε τρόπον τινὰ οὐ τεταημέρους, ἀλλὰ χρονίους ὄντας καὶ ὀδωδότας» (Κατὰ Ἰω. ΙΑ', 39 «Κύριε, ἤδη ὄζει· τεταρταῖος γάρ ἐστιν». Πρβ. καὶ 17 «ἐλθὼν οὖν ὁ Ἰησοῦς εὗρεν αὐτὸν τέσσαρας ἤδη ἡμέρας ἔχοντα ἐν τῷ μνημείῳ».

Ἐπιστ. Ι', 15 «ἀπό τε βέλους πετομένου ἡμέρας, ἔκ τε δαιμονίου μεσημβρινοῦ» (Ψαλμ. 90, 5 «ἀπὸ βέλους πετομένου ἡμέρας—ἀπὸ συμπτώματος καὶ δαιμονίου μεσημβρινοῦ»).

Ἔτι δὲ τῇ φρίσει «οἷαις βάλλομαι ἀλγηδόσι δριμείαις πολλοῦ δὴ δέω καὶ λέγειν» (Ἐπιστ. Β', 3) ὁμοίᾳ ἐνετύχομεν ἐν ταῖς Ἐπιστολαῖς τοῦ Φω-

τίου σελ. 135, 2 Βαλ. «οὐκ ἔστιν εἰπεῖν οἵοις ἀλγήμασι βάλλομαι». Καὶ ἡ φράσις *ἠλλοιούμην ἀλλοίωσιν* ('Επιστ. Δ', 3) εὕρηται παρὰ τῷ Γαληνῷ Τόμ. ΙΖ', β', σελ. 872 «τὸ γάλα ταχέως *ἀλλοιοῦται διττὴν* ἔχει τὴν *ἀλλοίωσιν*», ἀνθ οὗ ὁ Κόντος γράφει ἐν BCH, Δ', 1880, σελ. 535 «ἀλλοιοῦται διττήν τινα ἀλλοίωσιν».

Μετὰ τὴν μακρὰν τέλος μελέτην, ἐν ᾗ ὁ ἀναγνώστης ἐδιδάχθη πάμπολλα σχέσιν ἔχοντα πρὸς τὸν βίον καὶ τὴν κατάστασιν τῶν χρόνων τοῦ Χιονιάδου ἕπεται τὸ κείμενον τῶν 'Επιστολῶν τοῦ Χιονιάδου «τοῦ σοφωτάτου καὶ λογιωτάτου κυρίου Γρηγορίου Χιονιάδου ἐπιστολαί».

Τὰς ἐπιστολὰς τοῦ Χιονιάδου εἶχεν ἐκδώσει ἤδη ὁ Τρύφων Εὐαγγελίδης ἐκ τοῦ κώδικος Theol. gr. 203 τῆς ἐθνικῆς βιβλιοθήκης τῆς Βιέννης μετ' ἀντιπαραβολὴν πρὸς τὸ τοῦ ἀειμνήστου Λάμπρου ἀντίγραφον, ἐξ οὗ καὶ «διωρθώθησάν τινα» ("Ιδε Ἑλληνομν. Τόμ. ΙΕ'. σελ. 332 καὶ ἔκδ. Εὐαγγ. σελ. 10 ἐν Ἑρμουπόλει 1910). Ἀλλὰ τῆς ἐκδόσεως ταύτης ἔλαβε γνῶσιν ὁ Παπαδόπουλος ὀψιαίτατα, ("Ιδε σελ. 183), ὃ δύναμαι καὶ ἐγὼ ὡς ἐπιμελητὴς τῆς Ἐπετηρίδος νὰ βεβαιώσω. Τῆς εἰρημένης δ' ἐκδόσεως τοῦ Εὐαγγελίδου ἐγένοντο δύο κρίσεις, ὑπὸ τοῦ Dräseke ἐν Wochenschrift für Klassische Philologie Τόμ. ΚΖ', 1918, ἀριθ. 33-34, σελ. 995—97, καὶ ὑπὸ τοῦ Heisenberg ἐν Byz. Zeitschrift Τόμ. Κ', 1911, σελ. 285—6. Ἀμφότεραι αἱ κρίσεις ἤ τι ἢ οὐδὲν συμβάλλονται εἰς τὴν κριτικὴν τοῦ κειμένου ἀποκατάστασιν.

Ἐν πλείστοις τὸ κείμενον τῆς ἐκδόσεως τοῦ Παπαδοπούλου εἶναι κρεῖττον ἢ τὸ τοῦ Εὐαγγελίδου. Πλὴν τῶν ἐν σελ. 188 παρατηρουμένων διαφορῶν ὑπὸ τοῦ Παπαδοπούλου ἡμεῖς ἀξίας μνείας ὑπολαμβάνομεν καὶ ἄλλας κατηγορούσας κρείττονα τοῦ χειρογράφου ἀνάγνωσιν, οἷον *μὴ* ἀνιαθῶμεν ἀντὶ τοῦ ἀνιαθῶμεν ('Επιστ. Γ', 15) ἀξιυμνήτου ἀντὶ τοῦ ἀξιομνήτου ('Επιστ. Δ', 13) «πρὸς συντήρησιν τῶν ἐκεῖσε εὑρισκομένων χριστιανῶν καὶ *ἐπισκόπησιν*» ἀντὶ «καὶ *ἐπισκόπων*» ('Επιστ. Ε', 27) «*ἄς σε ὁδηγῇ* ὁ θεος ἀντὶ τοῦ *ἂν σὲ ὁδηγῇ ὁ θεὸς*» (Ε', 33) *εὐδοκιμωτέρας* ἀντὶ τοῦ *δοκιμωτέρας*(Ε', 39), *γεγονὸν* ἐφθεγξάμην ἀντὶ τοῦ *γεγωνὸς* ('Επιστ. Ϛ', 5) διὰ *τοσούτων* ἀντὶ τοῦ διὰ *τούτων* ('Επιστ. Ϛ', 6) *ἐπ' ὄψεσι* ἀντὶ τοῦ *ἐπόψεσι* ('Επιστ. Ϛ', 11) *θαυμαστοῦ* ἀπηχήματος ἀντὶ τοῦ *θαυμαστότερον* ('Επιστ. Ϛ' 22) οὐ δι' αὐτὰ *ταῦτα* ἀντὶ τοῦ οὐ δι' αὐτὰ ('Επιστ. Η', 25), ζωοποιῷ *ἐμφυσήματι* ἀντὶ τοῦ *ἐκφυσήματι* ('Επιστ. Θ', 4), *τὰς* τοῦ χριστωνύμου—ἀκοὰς ἀντὶ τοῦ χριστωνύμου ἀκοὰς ('Επιστ. Θ', 18) ὑπαλείφοντα (1) τὸ *πρόθυμον* ἀντὶ τοῦ τὸ *πρόσωπον* ('Επιστ. Ι', 8) *εἰ* μὴν ἀντὶ τοῦ *ἤ* μὴν ('Επιστ. ΙΒ', 13). Ἐν δ' ὑποσημειώσεσιν εὑρίσκει τις ἀναγεγραμμένας τὰς γραφὰς τοῦ χειρογράφου. Μέγιστον δὲ

(1) Τῷ *ὑπαλείφειν* ὁ Χιονιάδης ἐχρήσατο μεταφορικῶς καὶ ἐν 'Επιστολῇ **Θ'**, 25 «κατηχοῦντος καὶ κοινῇ πάντας *ὑπαλείφοντος*».

τοῦ Εὐαγγελίδου σφάλμα ὑπάρχει ὅτι διορθοῖ πολλάκις τὸν κώδικα σιωπηλῶς οὐδαμῶς τὴν παραδεδομένην μνημονεύων γραφήν, οἷον παρῆσαν (ἐπιστ. Β΄, 9), οἶδα (Ἐπιστ. Γ΄, 13), δι' εὐχῆς μοι παρῆν ἀκοῦσαι (Ἐπ. Δ΄, 19), *μολυβοῦν* (Δ΄, 32) ὑψιπέτου (Ἐπ. Ε΄, 7), ἀνειλιξάμεθα (Ἐπ. ϛ΄, 3), ἐπίδῃ (Ἐπ. Ϛ΄, 22) ἐπεξειργασμένων (Ἐπιστ. Ζ΄, 15), ἀποκέκλεισται (Ἐπιστ. Ζ΄, 10), ἐξήεια (Ἐπιστ. Η΄, 1), ἀπιστητέον (Ζ΄, 24), διηγήσομαι (Ἐπιστ. Η΄, 15), ἀπαξιώσαις (Ἐπιστ. Ι΄, 9), πέπεικε (Ἐπιστ. Ι΄, 7) ἤτε-ὅ θ' ἱπποκράτειος (Επιστ. Ι΄, 8-9), ὑπαλείφοντα (Ἐπ.στ. Ι΄, 8), εἰληφὼς (Ἐπιστ. ΙΒ΄, 14), κατωπτρισάμεθα (Ἐπιστ. ΙΓ΄ 4), οὐδὲ γὰρ ἄλλου (Ἐπιστ. ΙΔ΄, 5 κτλ.).

Οὐχὶ ἀπὸ σκοποῦ ὑπάρχει νὰ καταχωρίσωμεν ἐνταῦθα παρατηρήσεις ἡμῶν καὶ διορθώσεις νομίζοντες ὅτι οὕτω συντελοῦμεν εἰς τὴν ὀρθὴν τοῦ κειμένου ἀποκατάστασιν καὶ κατανόησιν.

Ἐπιστ. Α΄, 2 «*τὰ τῆς* σφῶν ὑγείας διασημαίνοντα». Ὀρθῶς ὁ Παπαδόπουλος ἔγραψεν «τὰ τῆς σφῶν ὑγείας κτέ.» ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ κώδικι φερομένου «τὰς σφῶν ὑγείας». Φιλῆδεῖ δ' ὁ Χιονιάδης τῇ περιφράσει ταύτῃ, οἷον «τὰ τῆς λύπης», «τὰ τῆς μνήμης», «τὰ τῆς ἡδονῆς» (Β΄, 8—11) «τὰ τῶν φίλων» (Γ΄, 8) «τὰ καθ' ἡμᾶς» (Α΄, 20, ΙΓ΄, 4. ΙΔ΄, 4) τὰ τῆς ἐκκλησίας, τὰ τῶν ποιμένων, τὰ τῶν μιγάδων (ΙϚ΄, 4-5).

Ἐπιστ. Α΄, 5 «συνίημί σου—τὸν εὐσταθῆ λογισμόν, τήν γε τῆς σῆς διαθέσεως εἰλικρίνειαν καὶ ὅπως ἡμᾶς κ.τ.ἑ.» Γρ. «τὸν εὐσταθῆ λογισμὸν τήν *τε* τῆς σῆς διαθέσεως κ.τ.ἑ.». Τὸ αὐτὸ φάρμακον πάρεχε καὶ Ἐπιστ. Δ΄, 25 «τὰ σκυθρωπὰ ἐκ περιχαρείας ἀφάτου τό *τε* ἐπιπροσθοῦν τὸν αὐτοκράτορα λογισμὸν νέφος» ἀντὶ τοῦ «τό *γ'* ἐπιπροσθοῦν κ.τ.ἑ.» καὶ Ἐπιστ. Η΄, 21 γρ. «τά τε φάρμακα τῆς ἐμῆς ἀναλήψεως» καὶ Ἐπιστ. Θ΄, 49 γρ. « τό *τε* διὰ μέσου μυρίων φόβων πλῆρες διάστημα» ἀντὶ τοῦ « τό *γε* διὰ μέσου κτέ.». Πολλάκις ἐν τοῖς ἀντιγράφοις γίνεται σύγχυσις τοῦ *τε* καὶ τοῦ *γε* (Ἴδε Κόντον ἐν τῇ Ἀθηνᾷ Τόμ. Κϛ΄, 1914, σελ. 229-240).

Αὐτ. στ. 16 « οἷς ὡς δι' ἐσόπτρου στηλογραφεῖ ἀμυδρῶς τὴν τῶν φίλων ἐμφέρειαν».

Τὸ χειρόγραφον ἔχει *στηλογραφεῖς* ὀρθῶς καθ' ἡμᾶς. Ὁ ἐπιστολογράφος μεταβαλὼν τὸ ὑποκείμενον εἰσάγει αὐτὸν τὸν γράφοντα.

Αὐτ. στ. 19 « Ἐπεὶ δ' ἀλλοίως ὁμιλῆσαι οὐκ ἐφεῖται ἡμῖν, διὰ τοσούτων τετειχισμένοις, κἂν δι' αὐτῶν τούτων τῶν συνήθων ἡμῖν τὰ καθ' ἡμᾶς ἀλλήλοις ἔνδηλα καταστήσαμεν, ἔστ' ἂν ἧςπερ ἔφην ἡμέρας γενοίμεθα, ἀλλὰ τὰς μεμβράνας ἰδόντες καὶ χερσὶν ἀνελίξαντες, τὸν πεπομφότα διαφερόντως ὑπεδεξάμεθα κτέ.».

Ἐν σελ. 204 γράφει ὁ ἐκδότης « Ἡ σύνταξις τοῦ χωρίου 19-24 τῆς Α΄ Ἐπιστολῆς εὐοδοῦται, ἂν ἀφαιρεθῇ τὸ «ἀλλά», ἐν δὲ σελ. 181 ποιούμενος λόγον περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ἐκφέρει ὁ Χιονιάδης τὰς ἐνδοτικὰς προτάσεις, μεταξὺ ἄλλων παραδειγμάτων καταχωρίζει καὶ τὸ «κἂν καταστήσαιμεν».

Καλὸν ὑπολαμβάνομεν νὰ διατυπώσωμεν τὸν συναγόμενον ἔκ τε τῆς

ἐκδοχῆς τοῦ *κἂν καταστήσωμεν* καὶ τοῦ ὀβελισμοῦ τοῦ *ἀλλά* νοῦν ἐν συνεπείᾳ πρὸς τὰ ἡγούμενα.

Τερπνὸν καὶ ἡδὺ ὑπάρχει, λέγει ὁ Χιονιάδης, μετὰ χεῖρας ἔχων ἐπιστολήν, νὰ λαμβάνῃ τις γράμματα παρὰ φίλου ἀπόντος, ἀλλ' ἐγὼ θὰ ηὐχόμην νὰ λάβῃ πέρας ἡ δι' ἐπιστολογραφίας ἑκάστοτε ψυχαγωγία αὕτη καὶ προσωπικῶς νὰ συνδιατρίβωμεν καὶ συνδιαλεγώμεθα, ὡς πρότερον. Τῶν γραμμάτων ἡ χαρὰ καὶ πρόσκαιρος εἶναι καὶ ἀμυδρὰν τῶν συμβαινόντων εἰκόνα παριστῶσιν. Ἐπειδὴ δὲ προσωπικῶς δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπικοινωνήσωμεν, ἀφ' οὗ τοσοῦτοι ἀνὰ μέσον ἡμῶν ὑπάρχουσι φραγμοί, καὶ ἂν (ἢ ἂν καὶ) ἠθέλομεν καταστήσει *διὰ τῶν ἐπιστολῶν* τὰ καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς φανερά, μέχρι τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν θὰ συναντηθῶμεν, τὰς *ἐπιστολὰς* κτἑ.

Ἡμεῖς λαμβάνοντες τὸ *κἂν* ἀντὶ τοῦ *γοῦν γε* καὶ τηροῦντες τὴν παραδεδομένην στίξιν (τελείαν στιγμὴν μετὰ τὸ γενοίμεθα) καὶ τὸν σύνδεσμον *ἀλλά* συνάγομεν τόνδε τὸν νοῦν.

Ἐπειδὴ δὲ προσωπικῶς δὲν δυνάμεθα νὰ ἐπικοινωνήσωμεν, ἀφ' οὗ τοσοῦτοι ἀνὰ μέσον ἡμῶν φραγμοὶ ὑπάρχουσι, τοὐλάχιστον διὰ τῶν συνήθων ἐπιστολῶν ἃς καταστήσωμεν (1) τὰ καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς ἔνδηλα μέχρι τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν θὰ συναντηθῶμεν. Καὶ ἐπανερχόμενος ὁ Χιονιάδης ὅθεν ἤρξατο προστίθησι «Λοιπὸν (οὕτω καταντᾷ τὸ *ἀλλὰ*) (2) τὰς ἐπιστολὰς ἰδόντες κτἑ.

Ἐν παρόδῳ δὲ λεκτέον καὶ τοῦτο. Ἐν σελ. 181 νομίζει ὁ συγγραφεὺς ἐνδοτικὴν τὴν πρότασιν «κἂν ὅποι παρείημεν καὶ τελοῖμεν κτἑ.» (Ἐπιστ. Ε', 9) καὶ «κἂν ὅποι τυγχάνοιμι γῆς» (Ἐπιστ. Δ', 11), ἀνθ' ὧν Ἀττικὸς ἀνὴρ θὰ ἔλεγε «ὅπου κἂν τυγχάνω γῆς ὤν» καὶ «ὅπου καὶ ἂν παρῶμεν γῆς κτἑ.», ἐν οἷς χωρίοις πᾶς τις βλέπει τὴν ἔννοιαν τοῦ *κἂν*.

Ἐὰν δέ τις ἐνστὰς εἴπῃ, ὅτι δὲν τίθεται τὸ *κἂν* ἐν ἀρχῇ προτάσεως, ἐπὶ τῆς τοῦ *γοῦν-γε* ἐννοίας, ὅπερ ἡ γένεσις οὐδαμῶς ἀπαγορεύει, λαβέτω τὰ ἑξῆς δύο παραδείγματα, καθότι τὰ πολλὰ παρέλκουσι, τὸ τοῦ Θεοκρίτου Εἰδυλλ. ΚΓ', 41 « κἂν νεκρῷ χάρισαι τὰ σὰ χείλεα· μή με φοβαθῇς», ὅπερ ὁ F. Legrand μεταφράζει « à mon cadavre du moins accorde la faveur de tes lèvres» καὶ τὸ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου Β' Κορινθ. ΙΑ', 15 « κἂν ὡς ἄφρονα δέξασθέ με», περὶ οὗ ὁ Κοραῆς ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Ἰσοκράτους Τόμ. Α', σελ. 441 γράφει «—καὶ ἡμεῖς ἑρμηνεῦσαι βουλόμενοι, οὐκ ἂν ἄλλως φράσαιμεν, ἢ, Δεχθῆτέ με κἂν ὡς ἀνόητον».

Ἐπιστ. Α', 22 «τὸν πεπομφότα *ὑπεδεξάμεθα*». Ὀρθῶς ὁ Παπαδόπουλος ἔγραψεν *ὑπεδεξάμεθα* ἀντὶ τοῦ *ἀπεδεξάμεθα*. Καὶ ἀλλαχοῦ συνεχύθησαν τὰ ρήματα *ὑποδέχομαι* καὶ *ἀποδέχομαι*.

---

(1) Ἀντὶ τῆς εὐκτικῆς κάλλιον θὰ εἶχεν ἡ ὑποτακτικὴ καταστήσωμεν, ἀλλὰ ὁ Χιονιάδης ἀτακτεῖ ἐν τῇ χρήσει τῆς εὐκτικῆς καὶ ὑποτακτικῆς.

(2) Ἴδε Δεβάριον ἐν Lib. de Graec. Ling. Part. *Τόμ. Α', σελ.* 5 Kl.

Β', 11. Παρενείρων τὸ ἐκπεσὸν ἄρθρον *ἡ* γράφω «Εἰ γὰρ καὶ τῶν προλαβόντων ἡμᾶς ἥρει (ἡ) μνήμη, ἀλλ' οὐ μεῖον ἡ τοῦ μέλλοντος ἠνία παρέκτασις».

Αὐτ. στ. 12 «Πλὴν αἱ ψιλαὶ μνῆμαι ταῖς ψυχαῖς τῶν ἐραστῶν χρονίως ἐνιζάνουσαι δυσεκνίπτους πάντως τὰς μνείας *ἐργάζονται*».

Γραπτέον «αἱ ψιλαὶ μνῆμαι *ταῖς ψυχαῖς* τῶν ἐραστῶν χρονίως ἐνιζάνουσαι δυσεκνίπτους τὰς μνείας *ἐνεργάζονται*». Ἡ δοτικὴ *ταῖς ψυχαῖς* κοινὴ τῷ τε *ἐνιζάνουσαι* καὶ τῷ *ἐνεργάζονται*. Πρβ. Αἰλιαν. Ποικίλ. Ἱστορ. ΙΒ', 1 « δεινὴ γὰρ ἡ ἐς Κῦρον εὔνοια *ἐντακεῖσα τῇ Ἀσπασίᾳ* δυσέκνιπτον ὡς ὅ,τι μάλιστα τὸ φίλτρον *ἐνειργάσατο* αὐτῇ (δηλ. τῇ Ἀσπασίᾳ)». Καὶ ἀλλαχοῦ πολλαχοῦ ἐγράφη ὑπὸ τῶν ἀμαθῶν ἀντιγραφέων *ἐργάζεσθαι* ἀντὶ τοῦ *ἐνεργάζεσθαι* (Ἴδε Κόντον ἐν τῇ Ἀθηνᾷ Τόμ. Δ', σελ. 497-500).

Αὐτ στ. 15 «Καὶ οὐδ' ἂν ὅ,τι γένηται, ῥᾳδίως ἀφίσταταί τις ὧν ἐνδελεχῶς ἀπομνημονεύει, ἀεὶ παρ' ἑαυτῷ *ἀπομνημονεύων* τὰ τῆς μνήμης ἀγάλματα».

Πάνυ εὐφυῶς ὁ Παπαδόπουλος ἦρε τὸ σολοικῶδες τοῦ λόγου μεταβαλὼν τὸ δεύτερον *ἀπομνημονεύει* εἰς τὴν μετοχὴν *ἀπομνημονεύων*. Πρβ. Φώτ. Ἐπιστολ. ρζ (σελ. 246 Βαλ.) «*ἰδὼν* γὰρ εἶδον ἐνίας οὕτως οἰκονομηθείσας» (Ἴδε Lobeck ἐν Paralip. σελ. 532 κ.ἑ.).

Β'. 17 «οἷόν περ ἀπὸ κέντρου τῆς μνήμης ἐκτόπως νυσσόμενος». Εὔκολον εἶναι παρορῶν τις συνήθειαν καὶ χρόνους νὰ μεταβάλῃ, ὡς ὁ Εὐαγγελίδης tacite ἐποίησε, τὴν *ἀπό* εἰς τὴν *ὑπό* (Ἴδε Χατζιδάκιν ἐν Einleit. σελ. 211, ἐν *Μεσαιων. καὶ Ν. Ἑλλην.* Τόμ. Α', σελ. 455, Winer-Lünehmann ἐν Grammat. d. neutest. Sprach. σελ. 333 καὶ Johannessohn ἐν τῷ Der Gebrauch der Praeposion. der Septuaginta σελ. 275. 281-282).

Ἐπ. Γ', 6. Φέρεται κατὰ τὸν κώδικα «Ἐπεὶ δ' ὁ ἀεὶ ῥέων χρόνος καὶ τῆσδέ με τῆς *ψυχῆς ἡ* ἀπήγαγε». Ὀρθὸν νοῦν ὁ ἐκδότης εἰσάγει γράφων ἀντὶ τοῦ *ψυχῆς ἡ* τὸ *ψυχαγωγίας*. Μικρὸν ἔμπροσθεν εἶπεν ὁ Χιονιάδης στ. 1 *ἐψυχαγωγούμεθα* καὶ στ. 4 *ψυχαγωγῶν* ἑαυτόν». Ἀλλ' ἴσως καὶ «τῆσδέ με τῆς *τύχης* (τ. ἔ. τῆς εὐτυχίας, τοῦ λαμβάνειν ἐπιστολὰς καὶ πληροφορίας) ἀπήγαγε» ὑπῆρχε γεγραμμένον. Πολλάκις αἱ λέξεις *ψυχή* καὶ *τύχη* συνεχύθησαν ὑπὸ τῶν ἀντιγραφέων (Ἴδε Cobet ἐν Nov. Lect. σελ. 74).

Γ', 11 «λογισμοῖς περιπίπτειν, *οὓς* οὐχ οἷοί τ' ἐσμὲν ῥητῶς ἐξειπεῖν».

Ἐπειδὴ ἐν τῷ πανομοιοτύπῳ τῷ παρεζευγμένῳ ἐν τῷ τέλει τῆς ἐκδόσεως σαφῶς ἀναγινώσκεται *οἷς*, οὐδεμία δὲ παρατήρησις ἐν ταῖς ὑποσημειώσεσι γίνεται, ἀναμφισβητήτως τὸ *οὓς* εἶναι παραδιόρθωσις τοῦ λογίου στοιχειοθέτου, οὗ καὶ ἀλλαχοῦ πεῖραν ἐλάβομεν.

Γ', 13. Ὁ ἐκδότης γράφει ἐν σελ. 180 «Γενικὴ ἀντὶ τῆς δοτικῆς ἠθικῆς: Λύσατε *μου* ἤδη τὴν σιωπήν». Πρβ. Προκόπ. Ἐπιστ. η' (σελ. 535 Herch.) «λῦσον *ἡμῖν* μετὰ τοῦ χειμῶνος τὴν σιωπήν». Πρβ. Ἐπιστ. ιβ' (σελ. 536) «ὁ λογιώτατος Διόδωρος λύσις *ἡμῖν* ἔστω τῆς σιωπῆς».

Γ', 14. «ἐξ ὧν γὰρ ῥᾴους γινόμενοι τά τε τῆς ὑγείας ὑμῶν εὐαγγέλια καὶ ἡμεῖς πιστούμενοι, μὴ σφόδρα ἀνιαθῶμεν, κάμνοντες οὕτω φροντίσι παμπόλλαις».

Ἐν σελ. 181 ὁ ἐκδότης ποιούμενος λόγον περὶ τῆς ὑποτακτικῆς ἀντὶ τοῦ μέλλοντος τῆς ὁριστικῆς γράφει καὶ τάδε «παρὰ τῷ Χιονιάδῃ ἡ ὑποτακτικὴ προέκυψε ἐκ τῆς χρήσεως τοῦ *μή* ἀντὶ τοῦ οὐ «μὴ σφόδρα ἀνιαθῶμεν» (Ἐπιστ. Γ',) «ὑπὲρ ὧν μὴ δεώμεθα» (Ἐπ. Δ'). Ταῦτα εἶναι παρακεκινδυνευμένα. Τὰ εἰκότα διδάσκει ὁ Γεώργιος Χατζιδάκις ἐν Einleit. σελ. 218 καὶ ἐν Μεσαιωνικοῖς καὶ Νέοις Ἑλληνικοῖς Τόμ. Α',σελ. 466. Ὅθεν ἐνταῦθα, ἐὰν μὴ ἀποδεκτὸν γένηται ὅτι τὸ *μή* κατὰ τὴν τῶν μεταγενεστέρων συνήθειαν ἰσοδύναμον ἁπλῶς τῷ *οὐ* ὑπάρχει (τοὐναντίον ἐν Ἐπιστ. Η', 1 «εἰ γὰρ *οὐκ* ἐξῄεις» οὐ=μὴ), δὲν εἶναι ἀπίθανον ὅτι ἐξέπεσε τὸ *οὐ* «οὐ μὴ ἀνιαθῶμεν».

Ἡ δ' ὑποτακτικὴ ἡ ἁπαντῶσα ἐν τῇ Δ' ἐπιστολῇ στ. 33 ἔχει διάφορον γένεσιν. Ἐνταῦθα ἔχομεν τὴν ἀοριστολογικὴν λεγομένην πρότασιν ἄνευ τοῦ *ἄν* «ὑπὲρ ὧν μὴ δεώμεθα», ἀνθ' ἧς καὶ ὁριστικὴ ἠδύνατο νὰ τεθῇ (Ἴδε Debrunner ἐν Grammat. d neutest. Griech. σελ. 281 § 380,1 καὶ Radermacher σελ. 177.)

Γ', 16 «φροντίσιν *παμπόλλαις*». Οὕτως ἀμφότεροι οἱ ἐκδόται. Ἔγραψε δὲ *παμπόλλαις* ὁ Παπαδόπουλος, διότι τὸ χειρόγραφον οὐδαμῶς διασαφεῖ τὴν κατάληξιν. Ὁ Χιονιάδης στοιχῶν τῇ τῶν μεταγενεστέρων συνηθείᾳ ἄξιος ὑπάρχει νὰ σχηματίσῃ τὸ θηλυκὸν κατά τε τὴν δόκιμον ἐκφορὰν *πάμπολυς παμπόλλη πάμπολλαι παμπόλλαις* καὶ κατὰ τὴν τῶν μεταγενεστέρων *ἡ πάμπολλος, αἱ πάμπολλοι παμπόλλοις* (Ἴδε Κόντον ἐν τῇ Ἐφημερίδι τῶν Φιλομαθῶν 1877, ἔτ. ΚΕ', σελ. 99-101.)

Δ', 2 «αἷς ἐνετρύφων ξυνομιλῶν τῇ σῇ εὐγενείᾳ καὶ λογιότητι τὴν θαυμασίαν ἠλλοιούμην ἀλλοίωσιν καὶ καινοπρεπῆ τινα ἕζων ζωήν».

Τὸν μὲν βαρυαυδησμὸν *ἐνετρύφουν* ἥ τε Εὐαγγελίδης καὶ ὁ Παπαδόπουλος ἦραν γράψαντες *ἐνετρύφων* (Πρβ. *ἐντρυφῶντες* Ἐπιστ. Η', 23), ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὸ σολοικίζον τοῦ λόγου, ὅπερ αἴρεται, ἐὰν γράψωμεν «αἷς ἐνετρύφων καὶ ξυνομιλῶν τῇ σῇ εὐγενείᾳ καὶ λογιότητι τὴν θ. ἠλλοιούμην ἀλλοίωσιν».

Αὐτ. στ. 14 «ὡς *ἐπιλιπεῖν* μὲν σχεδὸν σφᾶς αὐτοὺς τὴν σφετέραν, γενέσθαι δὲ τῆς ἀλλαδαπῆς κτέ».

Ἑλληνιστὶ λέγεται *λείπειν, ἀπολείπειν, καταλείπειν, προλείπειν γῆν, χώραν, πατρίδα, κτλ.* ἀλλ' οὐδέποτε *ἐπιλείπειν*. Ὅθεν γραπτέον *ἀπολιπεῖν*. Συχνότατα αἱ προθέσεις *ἐπί* καὶ *ἀπό* ἐν τοῖς ἀντιγράφοις συγχέονται.

Αὐτ. στ. 15 «ἃ καὶ δι' εὐχῆς μοι παρῆν ἀκούειν καὶ ἦσθην μακρὰ ὑπὲρ σοῦ μοι δηλαδὴ τῆς μεγαλόφρονος κορυφῆς κτέ.».

Ἀντὶ τοῦ παραδεδομένου *ἀκοοα* ὁ μὲν Εὐαγγελίδης ἔγραψεν *ἀκοῦσαι*, ὁ δὲ Παπαδόπουλος *ἀκούειν*. Ἡμεῖς γράφομεν τὸ ὅλον χωρίον ὧδε «ἃ καὶ δι' εὐχῆς μοι *περιῆν* ἀκοῦσαι καὶ ἥσθην (ἡσθῆναι;) μακρὰ κτέ». Δηλ. τὰς

ἀγαθὰς φήμας καὶ τὰς καλὰς πληροφορίας, ἃς διεκόμισεν αὐτῷ ὁ βασιλικὸς πρέσβυς περὶ τοῦ φίλου Λουκίτου ὑπολαμβάνει ὁ Χιονιάδης καὶ ὡς καρπὸν τῶν ἑκάστοτε αὐτοῦ εὐχῶν. Πρβ. Πλούταρχ. Καίσ. «Κάτωνι δὲ πολλάκις τὰ μέλλοντα προθεσπίζοντι *περιῆν* δυσκόλου μὲν ἀνθρώπου τότε καὶ πολυπράγμονος, ὕστερον δὲ φρονίμου μέν, οὐκ εὐτυχοῦς δὲ συμβούλου λαβεῖν δόξαν», ὃ *περιῆν* μεθερμηνεύεται ρωμαϊστὶ fructum tulit.

Αὐτ. στ. 26 «τό γ' (γρ. τ') ἐπιπροσθοῦν τὸν αὐτοκράτορα λογισμὸν νέφος ἀθρόως ᾤχετο σκεδασθέν, στέξαι τὴν θέρμην οὐχ οἷόν τε ἦν ἀγαλλομένης ψυχῆς κ.τ.ἔ.».

Ὁ Heisenberger ἐν B. Z. K', 1912, σελ. 286 παρενόησε τὸ χωρίον, διότι, ὑπολαβών, φαίνεται, τὸ *αὐτοκράτορα* οὐσιαστικόν, οὐχὶ δ' ἐπίθετον τοῦ *λογισμόν*, συνῆψε τὸ τελευταῖον τῷ νέφος «τὸν αὐτοκράτορα *λογισμῶν* νέφος». Ἤδη ὁ Θουκυδίδης ἐν βιβλ. Δ', 108, 4 εἶπεν «εἰωθότες οἱ ἄνθρωποι οὗ μὲν ἐπιθυμοῦσιν ἐλπίδι ἀπερισκέπτῳ διδόναι, ὃ δὲ μὴ προσίενται *λογισμῷ αὐτοκράτορι* διωθεῖσθαι» καὶ ὁ Πλάτων ἐν τῷ Κρατύλῳ σελ. 413, γ' «αὐτοκράτορα γὰρ αὐτὸν (τὸν νοῦν) ὄντα καὶ οὐδενὶ μεμειγμένον πάντα φησὶν (ὁ Ἀναξαγόρας) αὐτὸν κοσμεῖν τὰ πράγματα διὰ πάντων ἰόντα». Ὁ δὲ Ἰώσηπος καὶ ἔγραψε λόγον «Εἰς Μακκαβαίους ἢ περὶ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ ΛΟΓΙΣΜΟΥ» λέγων «*αὐτοδέσποτός* ἐστι τῶν παθῶν ὁ εὐσεβὴς λογισμός» καὶ «πολλαχόθεν μὲν οὖν καὶ ἀλλαχόθεν ἔχοιμ' ἂν ὑμῖν ἐπιδεῖξαι ὅτι αὐτοκράτωρ ἐστὶ τῶν παθῶν ὁ λογισμός» καὶ «δεσπότης τῶν παθῶν ἐστιν ὁ εὐσεβὴς λογισμός». Ἀλλαχοῦ καλεῖ αὐτὸν «ἄριστον κυβερνήτην καὶ πηδαλιουχοῦντα τὴν τῆς εὐσεβείας ναῦν ἐν τῷ τῶν παθῶν πελάγει». Καὶ πάλιν ἀλλαχοῦ «ὦ βασιλέων λογισμοὶ βασιλικώτεροι καὶ ἐλευθέρων ἐλευθερώτεροι».

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ *αὐτοκράτορα λογισμόν*, ἀλλὰ τὸ ἐπιφερόμενον, ἵνα ἀπαλλαγῇ τοῦ σολοικισμοῦ, γραπτέον «στέξαι τὴν θέρμην οὐχ οἷόν τε ὂν κτἔ» ἢ κάλλιον «στέξαι [γὰρ] τὴν θέρμην οὐχ οἷόν τε ἦν κτἔ».

Αὐτ. στ. 44 «εἰ οὖν καὐτὸς εἷς τυγχάνεις... τοῦ ἀξιαγάστου τοῦδε χοροῦ, κἂν τῇ καθάπαξ διὰ φιλοσοφίας τὸν βίον εὐδαιμονήσαις ἐπιεικῶς δεῖν τῶν ἴσων ἐκείνοις ἀντιτυχεῖν».

Μετά τινος ὄκνου συμπληροῦμεν «εἷς τυγχάνεις *τῶν ἐραστῶν ἢ θιασωτῶν*» καὶ «κἂν τῇ καθάπαξ *ὁδῷ* διὰ φιλοσοφίας τὸν βίον εὐδαιμονήσαις ἐπιεικῶς, δεῖ τῶν ἴσων ἐκείνοις ἀντιτυχεῖν».

Ε', 6. Ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ κώδικι φερομένου *ἔση* (τ.ἔ. ἔσῃ) ὅ τε Εὐαγγελίδης καὶ ὁ Παπαδόπουλος ἔγραψαν *ἔσει*. Παρερχόμενοι τὸ πολυθρύλητον καὶ πολυομίλητον τῆς γραφῆς τοῦ δευτέρου ἑνικοῦ προσώπου τοῦ μέσου καὶ παθητικοῦ ἐνεστῶτος καὶ μέλλοντος τῆς ὁριστικῆς παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς, περὶ ἧς διὰ μακρῶν λόγον ποιεῖται ὁ Zacher ἐν τῇ πραγματείᾳ αὐτοῦ, ἥτις φέρει τὴν ἐπιγραφὴν Parerga zu Aristophanes, σελ. 473-484 (1899), ἔνθα καὶ συνήρασε πάντων τῶν τε ἀρχαίων γραμματικῶν καὶ νεωτέρων φιλολόγων τὰς γνώμας, κελεύομεν νὰ τηρηθῇ ἡ παραδεδομένη γρα-

φή, διότι ὁ Χιονιάδης καὶ συλλήβδην πάντες οἱ ἀκολουθοῦντες τῇ κοινῇ ἔγραφον τὸ δεύτερον πρόσωπον διὰ τοῦ η, πλὴν τοῦ *βούλει* καὶ *ὄψει* καὶ *οἶει* Οὕτως ὁ Χιονιάδης γράφει *ἔσῃ*, *ἀποδέχῃ* (Ἐπ. Α', 8) *ἰδιοποιῇ* (Ἐπιστ. ΙϚ', 5), ἀλλὰ *οἶει* (Ἐπιστ Δ', 16). Ἴδε καὶ Χατζιδάκιν ἐν *Ἀκαδημ. Ἀναγν.* Τόμ. Α', σελ. 431.

Αὐτ. στ. 7. «ἀετοῦ *ὑψιπέτου*».

Ἀμφότεροι οἱ ἐκδόται ὅ τ' Εὐαγγελίδης καὶ ὁ Παπαδόπουλος τὸ παραδεδομένον *ὑψηπέτους* διορθοῦσιν *ὑψιπέτου*.

Ἡμεῖς θὰ κατεχωρίζομεν εἰς τὸ κείμενον τὸν τύπον *ὑψιπετοῦς*, ἀφ' οὗ συγγραφεῖς πολλῷ τοῦ Χιονιάδου κρείττονες καὶ ἀρχαιότεροι *κλίνουσι* τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἐπίθετον καὶ ἄλλα ἐκ τοῦ *πέτομαι* σύνθετα τριτοκλίτως. Περὶ δὲ συγχρόνου χειρογράφου λόγον ποιούμενοι (σελ. 180) οὐδὲν ἄλλο ποιοῦμεν ἢ Ὕλαν κραυγάζομεν.

Αὐτ. στ. 9. «κἂν ὅποι παρείημεν γῆς καὶ *τελοῖμεν*».

Ἀντὶ τοῦ παραδεδομένου *τελείημεν*, ὅπερ ἔγραψεν ὁ ἀμαθὴς ἀντιγραφεὺς παραχθεὶς ἐκ τοῦ *παρείημεν*, ἡμεῖς γράφομεν *τελοίημεν*. Πανταχοῦ σχεδὸν ὁ Χιονιάδης ποιεῖται χρῆσιν τῶν πληρεστέρων τύπων. Πρβ. *ἐκδαπανηθείημεν* (Ἐ. ΙΒ', 18) *ἀξιωθείημεν* (Ἐπ. Η', 22), ἀλλὰ *εἶεν* (Ἐπ. Ζ', 21) Ε', 20 «ὅπως τουτὶ δ' ἐγίγνετο καὶ διὰ τοσούτων οὐκ ἀξιοῦμαι γραμμάτων». Ὁ Εὐαγγελίδης προστιθεὶς τὸ *ἐτῶν* ἀναγινώσκει «διὰ τοσούτων *ἐτῶν*». Ἀλλὰ καὶ Ἐπιστ. Ϛ', 6 «οἵας διὰ τοσούτ..ν ὁ βαρυπενθὴς ἐγὼ ἐστέρημαι βασιλείου αὐδῆς» (Ἴδε Schaefer ἐν τῷ περὶ Ἐλλείψεως τοῦ Bos σελ. 101 καὶ σελ. 345 Λονδ. λ. *χρόνων* καὶ *ἔτη*.)

Αὐτ. στ. 23 «τὰ ὀφειλόμενα καὶ εἰπεῖν καὶ νοεῖν ὑπὲρ τοῦ κράτους σου (οὐκ) ἐνελείπομεν, πολλοῦ γε καὶ δεῖ, οὐδ ὡς τὸ εἰκὸς ἠμελήσαμεν ὧν μὴ ἔδει ἀμνημονεῖν».

Ὀρθῶς ὁ Παπαδόπουλος προσέθηκε τὸ ποθούμενον ἀρνητικὸν μόριον «*οὐκ* ἐνελείπομεν κτἔ.».

Αὐτ. 30 «*ὅτι ἵνα* ἔλθω». Εἶπε δ' ὁ Χιονιάδης καὶ «*ὡς ἵνα* διέλθω» (στ. 29), ὅπερ δὲν παρετήρησεν ὁ ἐκδότης σελ. 182. Ἐνταῦθα ἔχομεν πλεονασμόν. Πρβ. *ὡς ὅτι* (περὶ οὗ ἐγράψαμεν ἐν Byzant. neugr. Jahrbücher Τόμ. Ε', σελ. 536), *ἵνα ὅπως*, *ὡς ὁμοίως*, *οἷον ὥσπερ*, *ὡς οἷα δή*, *τυχὸν ἴσως* (Παχυμέρ. Βοισσονάδ. σελ. 33), *πρὸς ἐπὶ τούτοις* (Ἀκροπολ. Β', 21,14 Heisenb.), *ὡς οὕτως εἰπεῖν* (Ἄνν. Κομν. Β', 179,18) *ὡς ὅτι* μετὰ ὑπερθετικῶν, ᾧ πολλάκις ἐνετύχομεν παρὰ τῷ Διοσκορίδῃ (Τόμ. Α'. 59,16. 104,19. 132,3. Β', 296,4. Γ', 54,13. 91,11. 170,4. 222,24. Welm. παρὰ τῷ Φιλουμένῳ σελ. 11,18 Welm., παρὰ τῷ Ἀετίῳ Ἀθηνᾷ ΚΓ', 377.32). Ἴδε Debrunner ἐν Grammat. des neutestam. Griech. σελ. 223, Winer σελ. 474, Radermacher σελ. 32.

Αὐτ. 34 «*ἵνα δέξωμαι*». Διατί ὁ ἐκδότης μετέβαλε τὸν παραδεδομένον μέλλοντα εἰς ὑποτακτικήν, κατέλιπε δ' ἄθικτον τὸ *ἵνα—ἐπεύξομαι* (στ. 31); Πρβ. Debrunner ἐν Gramm. d. neutest. Griech. σελ. 204,

Radermacher σελ. 167 καὶ σελ. 178, Winer σελ. 271, Χατζιδάκιν ἐν ΜΝΕ σελ 206.

Ε', 13 «ὡς ἂν ἐκ τοῦ πολλοῦ *βάρους καὶ αὖ συνήθως* ἀνεκτώμεθα». Οὐχὶ ὀρθῶς ὁ Εὐαγγελίδης ἀναγινώσκει «πολλοῦ *βάθους*»· ἔτι δ' ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ χειρογράφῳ ἁπαντῶντος «καὶ αὖ συνήθως ἀνεκτώμεθα» ἀναγινώσκει «καὶ αὖθις ἀνεκτώμεθα». Πρβ. ΙΔ', 12 «εὐθὺς ἀνεκουφιζόμεθα τοῦ *βάρους* τῶν λογισμῶν καὶ μικρὸν ἀνεκτώμεθα».

Ϛ', 5. «εὐθὺς *γεγωνὸν* ἐφθεγξάμην», ἀνθ' οὗ ὁ Εὐαγγελίδης σιωπηλῶς διορθοῖ ἄνευ ἀνάγκης γεγωνΩΣ. Πρβ. Ἰλ. Θ, 227 καὶ ἀλλαχοῦ «ἤυσεν δὲ διαπρύσιον Δαναοῖσι *γεγωνώς*». Ἠδύνατο δ' ὁ Χιονιάδης ἀντὶ τοῦ *γεγωνόν* νὰ γράψῃ καὶ *γεγωνΟΣ*. Πρβ. Εὐστάθ. Παρεκβ. εἰς Ὅμ. σελ. 615, 6 «ἑκάστου τῶν ἰαχόντων Τρώων *γεγΟνος* φθεγγομένων». Προσσημειωτέον δ' ὅτι ὡς ἐν τῷ ἀρχαίῳ ἑλληνισμῷ πρὸς τῷ ῥήματι *γέγωνα-γεγωνέω-ῶ* γίνεται χρῆσις τοῦ ἐπιθέτου *γεγων-ός*, οὕτως ἐν τῷ μεταγενεστέρῳ πρὸς τῷ ῥήματι *ἐγρήγορα-ἐγρηγορέω-γρηγορέω-ῶ* τοῦ ἐπιθέτου *ἐγρήγορος-γρήγορος* (Ἴδε Κόντον ἐν τῇ Ἀθηνᾷ Τόμ. ΙΘ', σελ. 220 κ. ἑ. 224 κ. ἑ.). Τῷ *γεγωνός* ὅμοιον ὑπάρχει τὸ *αἰθ-ός* ἐκ τοῦ *αἴθω*. Πρβ. *γόγγυσ-ος* (: ἐγόγγυσ-α) παρὰ Θεοδώρῳ τῷ Στουδίτῃ Κατηχ. σελ. 743 Κεραμ. *κραύγασος, γονύπεσος, Δημήτριος ὁ γονύπεσ-ος, πολλαγόρασ-ος, ὀρχεπίθυμος, Λαχανοθαύμασος, Μαππαφάνισος, Πινακοσπόγγισος, Ραγοστράγγισος, Ραφανοχόρτασος, Τουρδοσύναγος*.

Αὐτ. 15, «ἔστι δ' ὅπη καὶ δάκρυα ἡμῶν ἀπέρρει», ἀνθ' οὗ ὁ Εὐαγγελίδης γράφει «ἔστι δ' *ὅποι* κ. τ. ἑ.». Ὁ Φρύνιχος Ἐκλογ. σελ. 339 Ruth. θεσπίζει «ἔσθ' ὅπη : Τί πάσχουσιν οἱ οὕτω λέγοντες, δέον *ἔστιν ὅτε* λέγειν, οὐκ ἄν τις εἰκάσειεν, ἀλλ' ἢ τοῦτο μόνον ὅτι ἠμελημένοι εἰσὶν οἱ τούτῳ τῷ ὀνόματι χρώμενοι». Τῆς χρήσεως ταύτης παραδείγματα μνημονεύει ὁ Lobeck ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Ἐκλογῆς τοῦ Φρυνίχου σελ. 271 ἐκ τοῦ Ἡρῳδιανοῦ, τοῦ Γαληνοῦ καὶ ἄλλων.

Ϛ', 9 «οἷς τ' ἔδρων καὶ *ἐπεποιήμην*». Δὲν ἀρνοῦμαι ὅτι οἱ μεταγενέστεροι λέγουσι *ποιῶ συνθήκας* ἀντὶ τοῦ *ποιοῦμαι συνθήκας* (1) καὶ πολλάκις ποιοῦνται χρῆσιν τῶν μέσων ἀντὶ τῶν ἐνεργητικῶν, ἀλλ' ἐνταῦθα ζητῶ τι ἰσχυρότερον τοῦ *ἐπεποιήμην*. Μή τι ἔγραψεν ὁ Χιονιάδης *ἐπεπονήμην;* Παρ' Εὐσταθίῳ ἐν ταῖς εἰς Ὅμηρον Παρεκβολαῖς σελ. 1816,38 ἀντὶ τοῦ «λαλοῦσιν οἱ περὶ ταῦτα *ποιησάμενοι*» γραπτέον ἀναμφηρίστως *πονησάμενοι*.

Ϛ', 10 «τὸν ἐμὸν φεραυγῆ φωσφόρον καὶ αὐτόχρημα ἥλιον ἐφαντάζόμην *ἐπ' ὄψεσιν*».

Τοῦ *ἐπ' ὄψεσιν* κειμένου ἐπὶ τῆς ἐννοίας τοῦ *ἐν ὀφθαλμοῖς* ἔχομεν πα-

---

(1) Ἴδε Mayser ἐν Grammat. der Griech. Pap. etc. Τόμ. Β', 128, Χατζιδάκιν ἐν *Μεσ. καὶ Νέ. Ἕλλην* Τόμ. Α', σελ. 437 τὴν Τευβνήρειον τοῦ Διοδώρου ἔκδοσιν σελ. ξη' (1888) καὶ τὰ ὑπ' ἐμοῦ γεγραμμένα ἐν Byzant. Neugr. Jahrb. Τόμ. Ε', σελ. 537.

ράδειγμα ἐκ τοῦ Μάρκου Διακόνου σελ. 43,18 Teubn «καὶ ἐπ' ὄψεσιν ὑμῶν ἐπιτρέπω αὐτῷ, ἵνα κτέ». Ὁ δὲ Βλεμμίδης σελ. 30,· Teubn. εἶπεν «ἐπ' ὄψει καὶ ἀκοῇ».

Αὐτ. στ. 23 «τότε ἄν ἄρα ὁ ἐμὸς ἐπίδοι βασιλικώτατος καὶ τρισαλκιμώτατος γίγας καὶ διὰ πάντων οἷς ἐποίησε καὶ ποιεῖ ἀνδρικώτατος ἀναξ, οἷος καὶ Νέστωρ ἐστὶ *μετὰ* γῆρας ὑπὲρ τῶν σῶν ἐγκωμίων καὶ μεγαλοφυῶν ἐπαίνων ἀγωνιζόμενος».

Τὴν περὶ τῆς προθέσεως *μετά* ἐκδοχὴν τοῦ ἐκδότου δύναταί τις νὰ ἴδῃ ἐν σελ. 181. Ἀλλ' ἡμεῖς νομίζομεν ὅτι καὶ ἐν τῷ «*μετὰ γῆρας*» ἡ *μετά* τὸ *κατόπιν* δηλοῖ «οἷος Νέστωρ ἐστί, ὃς καὶ μετὰ τὴν ἔλευσιν τοῦ (λυγροῦ) γήρατος ὑπὲρ τῶν σῶν ἐγκωμίων καὶ μεγαλοφυῶν ἐπαίνων ἀγωνίζεται». Ὀρθῶς ὁ Παπαδόπουλος ἡρμήνευσεν ὡς ἡρμήνευσε τὸ ἐν τῇ τετάρτῃ ἐπιστολῇ στ. 42 ἁπάντων «Παύλου κανόνι στοιχοῦσι *μετὰ Τιμόθεον*», ἀνθ' οὗ ὁ Εὐαγγελίδης σιωπηλῶς γράφει «*μετὰ Τιμοθέου*», ὡς ἐξῆς «μετὰ τὸν Τιμόθεον, ὅστις πρῶτος συνεμορφώθη πρὸς τὰς περὶ πρεσβείων ὁδηγίας, τὰς ὁποίας τῷ ἀπηύθυνεν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἐν τῇ πρὸς αὐτὸν ἐπιστολῇ (Παύλ. πρὸς Τιμ. Α', 2,1 κἑ.)».

Ϛ', 26 «Ἀλλ' ἴδοιεν καὶ τὸν παραινοῦντα ἡμῖν ἐν τοῖς γράμμασιν ἄνακτα—καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ τελεώτερον ὥσπερ ἤκουσε καὶ τὸ οὗς θαυμαστοῦ ἁπηχήματος καὶ ἀμφοῖν ἀλλήλους δεξιούσθωσαν ὅλως νικητήν».

Ἀληθῶς τὸ χωρίον τῶν δυσχερεστάτων ὑπάρχει. Μὴ γρ. «ἄμφω (τ.ἔ. ὀφθαλμοὶ καὶ ὦτα) *ἐν ἀλλήλοις* ἢ *σὺν ἀλλήλοις* (τ. ἔ. ἀμοιβαδὸν) δεξιούσθωσαν»; Τολμηρὰ ἡ διόρθωσις, ἀλλὰ τολμηρότερα τὰ ῥήματα ἢ μᾶλλον τὰ ληρήματα τοῦ Ψευδονέστορος.

Ζ'. 14 «καὶ μὴ οὕτω καταιτιᾶσθαι τῶν παντάπασιν ἀναιτίων ἁπλῶς τῶν τε μηδὲ *ἐν ὀνείροις δόξαι αὐτοῖς* τῶν σῶν ποτε καταψηφισαμένων ἢ ἐπεξειργασμένων καὶ μέχρις ἰνδάλματος ἀμυδροτάτου».

Καὶ τὸ χωρίον τοῦτο τῶν σφόδρα λελωβημένων ὑπάρχει. Παρατηρητέα ἡ τοῦ *καταιτιᾶσθαι* σύνταξις πρὸς γενικὴν προσωπικὴν κατὰ τὸ *κατηγορῶ τινος*, οὐδαμῶς δ' ἀπίθανον ὑπάρχει ὅτι συνέταξεν οὕτως ὁ Χιονιάδης, ὡς ἄλλοι τὸ *καταμέμφομαι*, οἷον Αἰσώπ. Μύθ. 99 α', 1 Bud «αἱ δρύες κατεμέμφοντο τοῦ Διὸς λέγουσαι ὅτι κτέ.». Εἶπε δὲ καὶ ὁ Καμενιάτης Στρατηγ. σελ. 76 «οἶδα ὅτι ἐπιμέμψονταί μού τινες δρασσόμενοι τὴν ἀμαθίαν μου» (Ἴδε καὶ Θησ. Στεφ. λ. *καταμέμφομαι*). Ἀλλὰ τὴν ἄλλην φθορὰν καὶ διαστροφὴν τοῦ κειμένου δὲν δύναμαι ὡς βούλομαι ν' ἀποκαταστήσω, ἁπλῶς εἰκάζω, ἵνα οὕτω δοθῇ ἄλλοις ἀφορμὴ πρὸς παντελῆ ἀποκατάστασιν. Ἴσως γρ. «τῶν τε μηδ' ἐν ὀνείρΩΝ δόξαιΣ αὐτΑῖς τῶν σῶν ποτε καταψηφισαμένων κτέ». Πρβ. Εὐριπ. Ρήσ. 780 «καί μοι καθ' ὕπνον δόξα τις παρίσταται».

Αὐτ. 17 «ἀλλ' ἔχου τοίνυν καὶ αὖ τῶν προτέρων καὶ τοὺς σαφεῖς λήρους ἔα φθινύθειν Ὁμήρῳ πειθόμενος καὶ ἐπὶ τὰ πρόσω ἐπεκτείνου ἀτρέστως τῶν ὄπισθεν διαβολῶν ἐκτόπως ἐπιλαθόμενος. Εἴ γε δὴ καὶ ἐρεῖς «οἱ

δ' ἡμᾶς ἐκταράσσοντες, ὥς Παύλῳ τῷ θείῳ δοκεῖ, βαστάσουσι τὸ κρῖμα οἵοι ἄν καὶ εἶεν; ὡς δ' ἐγῷμαι καὶ λόγον ὑφέξουσιν κτἑ».

Τὸ χειρόγραφον ἀντὶ τοῦ *ἐρεῖς* φέρει *αἱρεῖ*. Ὁ Εὐαγγελίδης γράφει «ἐπιλαθόμενος, ἄ γε δὴ καὶ αἱρεῖ». Ἡμεῖς νομίζομεν ὅτι ἡ παραδεδομένη γραφὴ «—ἐπιλαθόμενος, εἴγε δὴ καὶ αἱρεῖ «οἱ δ' ἡμᾶς κτἑ» παρέχει νοῦν ὀρθόν. Ὁ Χιονιάδης πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς ἑαυτοῦ γνώμης ἀρύεται φράσιν ἐκ τοῦ Ὁμήρου, μετασχηματίζει τὰ ἐν τῇ πρὸς Φιλιππησίους ἐπιστολῇ (Γ',14) ὑπὸ τοῦ Παύλου εἰρημένα «τὰ μὲν ὀπίσω ἐπιλανθανόμενος, τοῖς δ' ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενος», οἷς καὶ πάλιν μὴ ἀρκούμενος παραπηγνύει ἕτερον τοῦ Ἀποστόλου ῥῆμα, οὗ τὸ κῦρος διὰ τοῦ *εἴγε δή καὶ αἱρεῖ* ἔτι μᾶλλον ἐπιρροννύει καὶ ὡς ἀναντίρρητον καὶ ἀναμφήριστον τίθησι: εἴγε δὴ καὶ αἱρεῖ «οἱ δ' ἡμᾶς κτἑ» τ. ἔ. «ἀφ' οὗ μάλιστα πείθει καὶ κῦρος ἔχει ὁ λόγος τοῦ Ἀποστόλου Παύλου οἱ δ' ἡμᾶς ἐκταράσσοντες κτἑ.». Καὶ πάλιν ὁ Χιονιάδης οἱονεὶ πλειοδοτῶν προστίθησι ἀντιτιθεὶς ἅμα ἑαυτὸν τῷ Παύλῳ «ὡς δ' ἐγῷμαι καὶ λόγον ὑφέξουσιν οἱ τοιοῦτοι κτἑ». Παρασημειωτέον δ' ὅτι τὸ «οἵοι ἄν καὶ εἶεν» (=Ἀττ. «οἷοι κἂν ὦσιν») δὲν εἶναι ἐνδοτικὴ πρότασις (Ἴδε σελ. 181.).

Αὐτ. 22 «προτοῦ τὴν *κυρίαν* ἐπιστῆναι». Τὸ *κυρία* εἶναι ἀφῃρημένον, ἀνθ' οὗ παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις καὶ *κυρεία* εὕρηται.

Ζ', 14 «καὶ ὡς τάχος *συνιέναι καὶ εἰδέναι* τὴν τῆς δολίας γλώττης ἀπληστίαν». Ὁ Εὐαγγελίδης οὐχὶ ὀρθῶς ἀντὶ τοῦ *καί* γράφει *κἂν* «συνιέναι *κἂν* εἰδέναι». Τὰ ἰσοδύναμα *συνιέναι καὶ εἰδέναι* εὕρηνται συνεζευγμένα καὶ παρὰ Σοφοκλεῖ Ἠλέκτρ. 131 «*οἶδά τε καὶ ξυνίημι* τάδ', οὔ τί με φυγγάνει». Πρβ. Εὐριπ. Ὀρ. 396 «ἡ *σύνεσις*, ὅτι *σύνοιδα* δείν' εἰργασμένος».

Η', 6 «ὑπὸ τῷ τῶν λογισμῶν ροθίῳ περικλυζόμενος». Ὁ Νικηφόρος Γρηγορᾶς σελ. 207,1 Bud. εἶπεν «ἐμὲ δὲ πολλοῖς τοῖς τῆς λύπης ροθίοις περιαντλούμενον».

Αὐτ. 14 «ἀνδρὶ κεχαρισμένῳ καὶ οὐδὲν ἧττον συγκεκροτημένῳ ἐξ ἁπάντων τῶν ὅ,τι *τερπνῶν*». Ὁ Εὐαγγελίδης γράφει «τῶν ὅτι *τερπνόν*». Ἀττικὸς θὰ ἔλεγε «ἐξ ἁπάντων ὅ,τι περ τερπνότατον». Μὴ γραπτέον «ἐξ ἁπάνΤΩΝ[ΤΩΝ] ὅ,τι τερπνὸν» ὀβελιζομένου τοῦ ἄρθρου *τῶν*, ὅπερ οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ ἐπανάληψις τῆς τελευταίας τοῦ *ἁπάνΤΩΝ* συλλαβῆς; (Ἴδε Cobet ἐν Var. Lect. σελ. 312).

αὐτ. 23 «καὶ πῶς ἄν ἰκτεριῶσί τε καὶ ἀπείροις σίμβλων ἡδονὴν *διηγήσομαι*;». Ἀντὶ τοῦ παραδεδομένου *διηγήσωμαι* ἀμφότεροι οἱ ἐκδόται γράφουσι μέλλοντα. Ἀμφότεραι αἱ συντάξεις συνηθέσταται παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις ὑπάρχουσιν, ὅθεν οὐδὲν ὄφειλον νὰ κινήσωσιν. Νεφέλη παραδειγμάτων εἶναι κατακεχωρισμένη ἐν τοῖς Ποικίλοις Φιλολογικοῖς Τόμ. Α', σελ. 460—470 καὶ σελ. 455—460 καὶ σελ. 471-480. Ἴδε καὶ Debrunner ἐν Grammat. des neutest. Griech. σελ. 204, Winer σελ. 271, Radermacher σελ. 167—178, Χατζιδάκιν ἐν ΜΝΕ. Τόμ. Α', σελ. 206 καὶ τὰ ὑπ' ἐμοῦ ἐν σελ. 243 γεγραμμένα.

Η′, 15. Ὀρθῶς ἐξέδωκεν ὁ Παπαδόπουλος *ξυγκεκραΜένον* ἀντὶ τοῦ *ξυγκεκραΜΜένον*. Πρβ. *κρᾶμα*.

Ι′, 24 «καὶ πῶς ἂν ἱκτεριῶσί τε καὶ ἀπείροις σίμβλων ἡδονὴν διηγήσωσωμαι; οὐκοῦν καὶ αὖθις ὡς τάχος ἀξιωθείημεν, ἐντρυφῶντες παραδόξως τῷ *τῆς ἐμῆς ἀλέξεως* μέλιτι».

Ὁ Εὐαγγελίδης διορθοῖ «τῷ τῆς *σῆς διαλέξεως* μέλιτι». Πρβ. ΙΑ′, 12 «ὡς ἂν μάλιστα ὁμιλοῦντες τοῦ σίμβλου τῆς σῆς ἱερᾶς ξυναυλίας ἡδέως ἐπληρούμεθα». Ἀλλὰ καὶ ἡ παραδεδομένη crotone sanior ὑπάρχει. Μικρὸν ἔμπροσθεν εἶπεν ὁ Χιονιάδης «τῶν γὰρ πληγῶν μου τὰ ἔμπλαστρα, ἰατρικῶς εἰπεῖν, τά τε φάρμακα τῆς *ἐμῆς ἀναλήψεως* οἱ ζωτικοί σου ἐκ πλείονος ἄρα παρῆσάν μου λόγοι». Τὸ μέλι, τ. ἔ. οἱ λόγοι σου, οἷς ἐντρυφήσω, ὦ φίλε Λυκῖτα, εἶναι ἡ ἐμὴ ἄλεξις, τὰ ἀλεξιφάρμακά μου, τὰ ἀναληπτικὰ καὶ ρωστικά μου φάρμακα.

Θ′, 11 «*ταύτῃ τοι* καὶ ἀσχάλλων καὶ σκυθρωπάζων κτέ». Τὸ *ταύτῃ τοι* ἁπαντῶν καὶ ἐν Ἐπιστ. Δ′, 12. Ι′, 4 καὶ ΙΑ′, 10 κεῖται ἐφ' ἧς ἐννοίας καὶ τὸ ἐν στ. 34 *τῷ τοι*, περὶ οὗ ἴδε σελ. 182.

ΙΑ′, 3 γρ. «οἷς οὐδ' ἀντισχεῖν δυνηθέντες» ἀντὶ τοῦ οἷς δ' οὐδ' κτέ».

Αὐτ. 7 «*ἀλλὰ πέπεικε* μὴν ἡμᾶς ὑπερφρονεῖν τούτων ἥ τε πάτριος θεία παράδοσις κτέ».

Ἀντὶ τοῦ παραδεδομένου *πέποικε* ἀμφότεροι οἱ ἐκδόται γράφουσι *πέπεικε*. Ἡμεῖς φρονοῦμεν ὅτι ὁ Χιονιάδης ἔγραψε *πέποικε* (=πεποίηκε), περὶ οὗ ἴδε Kühner-Blass Τόμ. Α′, β′, σελ. 560 καὶ Mayser ἐν Gramm. der Griech. Pap. etc. Τόμ. Α′, σελ. 832. Ἐκ τοῦ *πέποικα* ἀντὶ τοῦ *πεποίηκα* προῆλθεν τὸ *ἔποικα* κτλ. (Ἴδε πίν. Ἐρωτοπαιγν. σελ. 184 Pern. Legrand ἐν Recueil de Chans. Pop. Grecques σελ. 46, 17; 58, 49; 62, 58; 68, 44; 88, 11. Δημ. Καμπούρογλου Ἱδρ. καὶ Κορυφαῖον ἐν Ἀτάκτ. Τόμ. Β′, σελ. 383 κέ.).

Αὐτ. 12 «ὡς ἂν μάλιστα—ἐπληρούμεθα». Ἀντὶ τοῦ κανονικοῦ «ὡς μάλιστα ἐπληρούμεθα». Περὶ τῆς παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις ταύτης συντάξεως, ἣν παράλογον ἀποκαλεῖ ὁ ἐκδότης σελ. 181, διέλαβεν ὁ Κόντος κατὰ διέξοδον ἐν τῇ Ἀθηνᾷ Τόμ. ΙΘ′, σελ. 483-489.

Αὐτ. 15 «*καιροῦ λαβόντας*». Συνήθως λέγεται *καιρὸν λαβεῖν*, ἀλλὰ *καιροῦ λαβέσθαι*.

ΙΑ′, 9 «ὅ θ' ἱπποκράτειος νόμος, ὃς ταῖς σωματικαῖς *μὲν* ἐπαμύνων ἀσθενείαις λογικῶς ὑποτίθεται». Οὐχὶ ὀρθῶς ὁ Εὐαγγελίδης μεταβάλλει τὸ *μὲν* (=μήν) εἰς τὸ ἀρνητικὸν μόριον *μή*. Πρβ. Β′, 13 «πλὴν αἱ ψιλαὶ *μὲν* μνῆμαι ταῖς ψυχαῖς τῶν ἐραστῶν χρονίως ἐνιζάνουσαι κτέ» καὶ Δ′ 14 «οἳ καὶ εἰς τοσοῦτον *μὲν* ἦκον ἔρωτος, ὡς κτέ» καὶ Θ′, 46 «ὑφ' ὧν *μὲν* οὐδὲ τῆς αὐλείου προκῦψαι δυνάμεθα».

ΙΒ′, 3 «ἤδη μοι σοβαρῶς ἐπιφύεται» Ὁ Εὐαγγελίδης ἄνευ τοῦ *μοι*.

Αὐτ. 8. «καὶ μὴ ἀναβάλλοιο *ἐξ ἡμέρας ἡμέραν*». Ὁ Εὐαγγελίδης προστιθεὶς τὴν πρόθεσιν *εἰς* γράφει «ἐξ ἡμέρας εἰς ἡμέραν». Οὕτως ἡ Καλλιόπη

τοῦ Ἡροδότου εἶπεν § 9 «ἐξ ἡμέρας ἐς ἡμέραν ἀναβαλλόμενοι». Ἀλλὰ συχνὸν ὑπάρχει παρὰ τοῖς Ἑβδομήκοντα τὸ *ἡμέραν ἐξ ἡμέρας*, ἀνθ' οὗ ὁ Χιονιάδης, ἐὰν μὴ σφάλμα τοῦ ἀντιγραφέως ὑπάρχῃ, ἰδιοτροπώτερον ἔγραψεν *ἐξ ἡμέρας ἡμέραν*. Πρβ. *ἔτος ἐξ ἔτους, ἐνιαυτὸν ἐξ ἐνιαυτοῦ, μῆνα ἐκ μηνός, σάββατον ἐκ σαββάτου*. Εἶπε δὲ καὶ ὁ Αἰσχίνης ἐν τῷ κατὰ Τιμάρχου 63 «ἀνεβάλλετο χαριζόμενος τούτοις *χρόνους ἐκ χρόνων*» (Ἴδε Johannessohn ἐν τῷ Der Gebrauch d. Praepos. in der Septuagint a σελ. 289 κἑ. καὶ Κόντον ἐν τῇ Ἀθηνᾷ Τόμ. Ϛ', σελ. 353).

ΙΒ', 13 «εἰ μὴν τῇ γε ἄνωθεν εἰλικρινεῖ καὶ ἀνοθεύτῳ σου διαθέσει, ἧς πεῖραν διὰ πολλῶν *εἰλῃφὼς* ἐμαυτὸν ἔξω τῶν ὑποκνιζουσῶν φροντίδων τελέως κατέστησα κτἑ.».

Ὁ τε Εὐαγγελίδης καὶ ὁ Παπαδόπουλος ἀντὶ τοῦ παραδεδομένου *εἴληφας* διορθοῦσιν *εἰληφώς*, δι' οὗ ἀσυνταξία προστρίβεται. Αἴρεται τὸ ἀσύντακτον, ἐὰν γράψωμεν «ἧς πεῖραν διὰ πολλῶν *εἴληφα*,» ἢ «εἰληφὼς ἦν,».

Αὐτ. στ. 20. Συμπλήρου «ἐπεί γε οὐκ ἀγνοοῦμεν κτἑ.».

ΙΓ', 3 γρ. ἴσως «εἰς χεῖρας ἀσμένως ἀπειληφότες καὶ ταύτην ἡρέμ' ἀπῃωρηκότες *ὡς* ἥδιστα τὴν χρυσαυγῆ ταύτης οὐδὲν ἧττον ἀκτῖνα κατοπτρισάμεθα ἐναργῶς» ἀντὶ τοῦ «*καὶ* ἥδιστα κτἑ».

Αὐτ. 10 «τὰ ἡμέτερα τῶν ἄλλων οὐκ *ἀπεικὸς* προτιμᾷς».

Ὀρθῶς ὁ Παπαδόπουλος ἀνέγνω *ἀπεικός* καὶ οὐχὶ *ἀπεικῶς*, ὡς ὁ Εὐαγγελίδης. Τοῦ *οὐκ ἀπεικός* (=οὐκ ἀπεικότως) ἔχομεν παραδείγματα ἐκ τοῦ Ἀγαθίου Ἱστορ. Δ', 1 (Ἱστορ. Ἑλλ. Μικρ. Τόμ. Β', σελ. 230,17 Teubn.) «βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς *οὐκ ἀπεικὸς* οὐδὲ αὐτομάτους, ἀλλ' ἐμφρονέστατα τοῦ δέοντος ἐστοχασμένος» καί Δ', 24 (σελ. 333,28) «*οὐκ ἀπεικός*, οἶμαι, οὐδὲ αὐτομάτως ἔθους τινὸς παλαιοῦ μετασχών». Πρβ. καὶ Παλαιολόγ. Τόμ. Γ', σελ. 210,25 Λάμπρ. «*οὐκ ἀπεικὸς* ἔργῳ καὶ λόγῳ τὴν ἀρετὴν μάλα τιμῶν». Οὐχὶ ὀρθῶς ὁ Π. Παπαγεωργίου παρὰ Θεοδώρῳ τῷ Βέστῳ (Ἐκκλησ. Ἀληθ. ΚΙ", 1903, σελ. 82) «οὐδὲ γὰρ *ἀπεικὸς* παλαιοὶ σοφοὶ τιμᾶσθαι τοῦτον παραδεδώκασιν» καὶ ἐν Ὁμιλ. εἰς τὰς Κυριακ. τοῦ ἐνιαυτοῦ σελ. 428 Εὐστρατ. «τὸ λοιπὸν πλῆθος τῶν μαθητῶν σποράδην ἦν *εἰκὸς* πλανώμενον» ἔγραψεν *ἀπεικότως* καὶ *εἰκότως* ἀντὶ τῶν παραδεδομένων *ἀπεικός* καὶ *εἰκός* ἐν B.Z. Τόμ. ΙΓ', 1904, σελ. 429 καὶ Τόμ. ΙΒ', 1903, σελ. 514. Πρβ. καὶ Herwerden ἐν Lex. Graec. Suppl. et Dialect. σελ. 435 λ. *εἰκ.ς*.

Αὐτ. 14 «τοῦτ' ἄρα *τὸ τῶν* ἡμετέρων ἔγκλημά ἐστιν αἰτίαμα οὐ τῆς τοῦ φίλου ἐπιπόνου ἐντρεχείας καθέστηκεν.».

Τὸ χωρίον τεταραγμένον. Τὸ χειρόγραφον ἀντὶ τοῦ *τὸ τῶν* ἔχει τὴν γραφὴν *τὰ τῶν*. Μὴ γρ. «τοῦτ' ἄρα *αὐτῶν ἡμέτερον* (*κἄλλιον ἡμέτερον αὐτῶν*) ἔγκλημά ἐστιν„ αἰτίαμα *δ'* οὐ τῆς τοῦ φίλου ἐπιπόνου κτἑ.»;

ΙΔ', 3 «καὶ γὰρ ἐπόθουν διαμαθεῖν, ὅπως γε τῇ τοῦ κρείττονος ῥοπῇ νῦν ἔχει τὰ καθ' ὑμᾶς. Εἰ δή περ καὶ τοῦτο δι' ἐμμελείας καθέστηκεν,

ὥσπερ οἶσθα καὶ ἐκ μακροῦ· οὐδὲ γὰρ ἄλλου τού ἐρῶμεν παρὰ τοῦτο ζητοῦμεν, τῆς πάλαι σου πρὸς ἡμᾶς ἀκραιφνοῦς διαθέσεως καὶ συμπνοίας χρηστῆς—ἀναμιμνησκόμενοι, δι' ὧν με καὶ μᾶλλον εἵλκες κατόπιν πολλοῦ ἀξιοῦντα τὰ σά, καὶ κεκμήκαμεν οὕτω πονοῦντες κτέ.».

Τὸ ὑποσολοικίζον τοῦ λόγου αἴρεται, ἐὰν γράψωμεν «—καὶ γὰρ ἐπόθουν διαμαθεῖν, ὅπως γε τῇ τοῦ κρείττονος ῥοπῇ νῦν ἔχει τὰ καθ' ὑμᾶς, εἰ δή περ καὶ τοῦτο δι' ἐμμελείας κτέ.». Ἐν γένει παρατηρητέον ὅτι ἡ στίξις τοῦ κώδικος εἶναι στίξις per euphemismum. Σημειωτέον δὲ καὶ τοῦτο ὅτι ὁ Εὐαγγελίδης ἔχει «εἴπερ δὴ καὶ τοῦτό *μοι*—καθέστηκεν», παρὰ δὲ τῷ Παπαδοπούλῳ λείπει τὸ *μοι*.

Αὐτ. 10 «ἀλλ' εἴ πού ποτε περιτυχόντες τισὶ τῶν εἰδότων ἀκριβῶς τὰ ὑμέτερα οὕτω διηγουμένοις συμπίπτοντα, εὐθὺς ἀνακουφιζόμεθα τοῦ βάρους τῶν λογισμῶν καὶ μικρὸν ἀνακτώμεθα καὶ ψιλὰς τὰς ὑπαγορίας δεχόμενοι».

Ὁ σολοικίζων λόγος ὀρθοεπεῖ, ἐὰν μετὰ τὸ *περιτυχόντες* ἀποκαταστήσωμεν τὸ ἐκπεσὸν *εἴημεν* ἢ *εἶμεν*. Πρβ. Ε', 3 «εἴη διαφρουροῦσα. Ϛ', 35 «εἴη διαφρουρῶν». ΙΑ', 14 «συγγνωμονῶν εἴης» (Ἴδε Μαυροφρύδην ἐν *Δοκιμ. Ἱστορ. τῆς Ἑλλην. Γλώσσ.* σελ. 310 καὶ Radermacher ἐν Neutest. Grammat. σελ. 102). Πλὴν τῆς ἀναγκαίας ταύτης προσθήκης νομίζομεν ὅτι πρέπει νὰ γράψωμεν κατὰ παρατατικὸν « , εὐθὺς ἀνΕκουφιζόμεθα—καὶ μικρὸν ἀνΕκτώμεθα καὶ ψιλὰς τὰς ὑπαγορίας δεχόμενοι». Δὲν εἶναι δ' ἀπίθανον ὅτι πρέπει νὰ γραφῇ «κἂν ψιλὰς δεχόμενοι» ἀντὶ τοῦ «καὶ ψιλὰς—δεχόμενοι». Πρβ. ΙΕ', 13 «κἂν ἡμεῖς βαρεῖς ὄντες καὶ ῥάθυμοι».

Ἴσως δὲ καὶ ἐν ΙΕ', 1 τὸ ἐλλεῖπον συμπληρωτέον ὁμοιοτρόπως «οὐχ ὡς ἀσκληπιάδης τὴν ἀσκληπιαδῶν μετερχόμενός (εἰμι)».

Ε', 4 «ὅλην γὰρ αὐτῷ χαριζόμενος τὴν ἀντίληψιν ὡς αἰτίῳ πάντων τῶν ἐν ἀκεσωδύνοις φαρμάκοις ἕξεων καὶ δυνάμεων, ὡς δῆλον ἐντεῦθεν παρασκευάσαι πάντας πεποιθέναι θεῷ ἥπερ τοῖς ἐξ αὐτῶν ἐνεργοῦσι δυνάμεσι».

Γρ. «ὡς δῆλον ἐντεῦθεν, παρΕσκεύασα κτέ». Παρασημειωτέον δ' ὅτι ὁ μὲν Εὐαγγελίδης ἔγραψε «*πασῶν*—ἕξεων κτέ» καὶ «ταῖς *ἐνεργούσαις* δυνάμεσιν», ὁ δὲ Παπαδόπουλος εὖ τε καὶ καλῶς ποιῶν οὐδὲν ἐκίνησεν. Οὕτως ἐφθέγγοντο οὐ μόνον οἱ Χιονιάδαι ἀλλὰ καὶ ἄλλοι πολλῷ τοῦ Χιονιάδου κρείττονες (Ἴδε Σύμμ. Κριτ. σελ. 53). Ἔχομεν δὲ καὶ ἄλλα παραδείγματα νὰ καταλέξωμεν, οἷον Παλαιολ. Τόμ. Γ', σελ. 213 Λάμπρ. «πλείστων τε καὶ ἀπείρων ὄντων τῶν ἡμετέρων ἐκκλησιῶν». Θεόδ. Στουδ. Κατηχ. σελ. 236,7 Κεραμ. «ἀποτυχησάντων τῶν χωρῶν». σελ. 267,10 «ἐκ τῶν προρρηθέντων διακονιῶν». σελ. 747,21 «ἀργούντων τῶν διακονιῶν» (Ἴδε καὶ σελ. οβ'). Ρωμαν. 2,171 (σελ. 141 Κρουμβ.) «λεαινῶν μὴ συγχωρούντων» (Ἴδε Krumbacher ἐν S t u d. z u R o m a n. σελ. 222). Φώτ. Λόγ. καὶ Ὁμιλ. Τόμ. Β', σελ. 17 Ἀριστ. «κατασχόντων συμφορῶν». Ἐπιστ. σελ. 143 «πολ-

λῶν ὑπερανεστηκότων εὐεργεσιῶν». σελ. 167 «τῶν ὑμετέρων εὐχῶν ἡμῖν ἐπαμυνόντων». σελ. 197 «πάντων τῶν περιστάσεων». σελ. 392 «οὕτω τῶν λέξεων ἐπὶ τῶν ἀγγέλων ἀπαγγελλόντων τὴν ἄγνοιαν». Ἐπιστολ. σελ. 14,9 Κεραμ. «τῶν δοθέντων ἐντολῶν» καὶ σελ. 9,16. Ὁ Χρύσιππος Ἱεροσολ. σελ. 58,19 Σιγ. ἔχων φαίνεται πρὸ ὀφθαλμῶν τὸ τοῦ Ἡσαΐου Ιʹ, 22 «ὀνοκένταυροι ἐκεῖ κατοικήσουσι, καὶ νοσσοποιήσουσιν ἔχῖνοι ἐν τοῖς οἴκοις αὐτῶν» γράφει αὐτὸς «κατὰ τὴν Ἡσαΐου φωνὴν ἐχιδνῶν ἐννοσευόντων κτέ». Παρὰ τῷ Ἀκροπολίτῃ Τόμ. Αʹ, σελ. 39,15 Heisenb. φέρεται «τῶν ὑποπιπτόντων τῷ τοιούτῳ Σθλάβῳ χωρῶν», ἀνθ' οὗ ὁ Βάσης ἐν τῇ Ἐπιστημ. Ἐπετηρίδι 1905—6 σελ. 96 γράφει *χώρων* ἐξ ὀνομαστικῆς ὁ *χῶρος*, ἢ λέξει λίαν φιλῃδεῖ ὁ Ἀκροπολίτης. Ἐλέχθη «καὶ τῶν ἄλλων τριῶν (ἐνν. πλακῶν) κατεαγέντων» ἐν Rendiconti della Pontificia Accademia Romana di Archeologica Τόμ. Iʹ, 1925 σελ 211, 9. Εἶπε δὲ καὶ ὁ σύγχρονος τοῦ Χιονιάδου Ἰωάννης Ἀαζαρόπουλος (1) ἐν Fontes Histor. Imper. Trapez σελ. 87,1 «ἦρχον τῶν ἄρτι ρηθέντων δύο μονῶν» καὶ σελ. 131,19 «τῶν σπονδῶν τελεσθέντων». Ἐπειδὴ δ' οἰκοῦμεν ἐν Θεσσαλονίκῃ ἐνεθυμήθην ὅτι καὶ ὁ ταπεινὸς αὐτῆς μητροπολίτης Γρηγόριος Παλαμᾶς ἔγραψε «φωνῶν—ὀλολυζόντων» (Ἑλληνομν. Ιϛʹ, σελ. 15,18). Γαῖαν ἔχοι ἐλαφράν.

Ἔτι δὲ παρατηρῶ ὅτι τὸ σφάλμα συμβαίνει εἰς τὴν μετοχὴν ἢ σπανιώτερον εἰς τὸ ἐπίθετον (Συμμ. Κριτ. σελ. 82), οὐχὶ δ' εἰς τὸ ἄρθρον, διὸ ἀντὶ τοῦ «ἥπερ *τοῖς*—ἐνεργοῦσι δυνάμεσιν» γραπτέον «*ταῖς*—ἐνεργοῦσι δυνάμεσιν». Πρβ. Σχολ. Θουκυδίδου σελ. 409,30 Teubn. «ζημίας ἔλυσαν τὰς ἐπιτεθέντας», ἀνθ' οὗ ὁ μὲν Βορεάδης *ἐν Διορθ. εἰς τὰ Παλ. εἰς τὸν Θουκυδ. Σχολ.* σελ 38 γράφει *ἐπιτεθείσας*, ὁ δὲ Hude διστάζων προτείνει τὴν μεταβολήν. Νόστιμον δὲ νοστιμώτατον εἶναι καὶ τὸ ὑπὸ Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου Κατηχ. σελ. 768,2 Κεραμ. λεχθὲν «οὕτω καὶ ἡμῖν συμβέβηκε ΤΑΙΣ τυχούΣΑΙΣ ἔξωθεν *προσβολαῖς* ριζωθεῖΣΙ πως βαθύτερον καὶ ἀναδοθεῖΣΙΝ εἰς ὕψος εὐκαρπίας». Εἶπε δὲ καὶ ὁ φίλος τοῦ Χιονιάδου Κωνσταντῖνος ἐκεῖνος ὁ Λουκίτης καὶ Βυζαντιεὺς (2), ὁ πρωτοβεστιάριος καὶ καὶ πρωτονοτάριος «τὰ δὲ τούτων λείψανα λάρναξιν ἀργυρέΟΙΣ ἅμα καὶ χρυσαυγίζουΣΙΝ ὡς θησαυρὸς πλουσίως ἐναπετέθησαν» (Fontes Histor. Imp. Trapez. σελ. 31,27 Κεραμ.). Ἵνα δὲ μή τις δύσπειστος ἐνστὰς εἴπῃ «ἀλλὰ τῷ *λάρναξ* Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος καὶ εἴ τις ἄλλος ὅμοιος ἀρσενικῶς ἐχρήσατο» ὑπομιμνήσκομεν αὐτὸν ὅτι ὁ Λουκίτης ὀλίγον ἀνωτέρω (σελ. 31,17) εἶπε «μηδὲ ξυλίνΗΣ λάρνακος εὐμοιρήσασαι» (Ἴδε Χατζιδάκιν ἐν Einleit. σελ. 144 καὶ ἐν τῇ Ἀθηνᾷ Τόμ. ΚΙΙʹ, σελ. 176 καὶ Radermacher ἐν Neutest. Gramm. σελ. 107).

---

(1) Οὕτως ἐκαλεῖτο ὁ ὀψιαίτερον Ἰωσὴφ μετονομασθεὶς ὡς μητροπολίτης Τραπεζοῦντος (Fontes σελ. 132.136.52). Ἴδε καὶ Παπαδόπουλον Κεραμέα Fontes σελ. ιʹ-ιαʹ καὶ Krumbacher ἐν B. Z. Τόμ. ϛʹ, σελ. 1897, σελ. 631.

(2) Fontes σελ. 13.5, ὅπερ ἐνισχύει τὴν ἐκ Μακεδονίας καταγωγὴν τοῦ Λουκίτου. Ἴδε Παπαδόπουλον Κεραμέα ἐν Fontes etc. σελ. VIII.

Εἰς ὅμοια σφάλματα περιέπεσον καὶ πολλοὶ τῶν Νεοελλήνων (atavismus) καὶ θεὸς φυλάξοι μὴ καὶ ἡμεῖς πάθωμεν ἀνθρώπινόν τι. Ὅρα Ροΐδην βοῶντα κεκραγότα καὶ λέγοντα ἐν Εἰδώλοις σελ. 163—5.

Ἤδη ἅλις τούτων, καὶ συγγνώμην αἰτούμενοι, ὅτι μέχρι κρομμύων καὶ σκορόδων σμικρολογούμεθα, ἐπανάγομεν τὸν λόγον ἐπ' ἄλλα.

Αὐτ. 6 «πεποιθέναι θεῷ ἥπερ ταῖς ἐξ αὐτῶν δι' αὐτοῦ ἐνεργοῦσι δυνάμεσιν». Παρατηρητέα ἡ παρὰ μὲν τοῖς ἀρχαίοις ἀμφισβητουμένη, παρὰ δὲ τοῖς μεταγενεστέροις συνήθης ἔλλειψις τοῦ *μᾶλλον* (Ἴδε Herwerden ἐν Lex. Graec. Suppl. et Dialect. σελ. 633 καὶ Βοισσονάδην ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Παχυμέρους σελ. 41). Ἐν τῷ *βούλομαι ἤ (ἥπερ)* ἡ ἔλλειψις εἶναι κατ' ἐπίφασιν (Ἴδε Κόντον ἐν Ἀθηναίῳ Τόμ. Ζ', σελ. 354-362). Ἐν τοῖς εἰς Θουκυδίδην Σχολίοις Α', 63,17 (σελ. 50,17 Hud.) ἀποβλέπων εἰς τὴν καθόλου τῶν σχολίων συνήθειαν ἀείποτε σχεδὸν ἔχουσαν τὸ *μᾶλλον ἥπερ* (σελ. 258,1. 268,4. 273,24. 275,12. 277,1. 333,23, 397,15. 399,14. 423,12. Πρβ. 277,28. 274,16. 332,18. 396,12. 420,6) ἔγραψα ἐν Byz. neugr. Jahrb. Τόμ. Ε', σελ. 534 «ἐγγὺς γὰρ ἦν (μᾶλλον) ἥπερ ἡ Ὀλυνθος», ὡς καὶ ὁ Hude ς', 5 σελ. 348, 15 «κωλύων (μᾶλλον) ἥπερ ὡς δυναμένους ἀτιμάζων».

Αὐτ. στ. 9 κἑ. «ἀλλὰ τόσον ἔφθης γενέσθαι γλυκύς, ὡς πάντας πρὸς ἑαυτὸν ἕλκεις, οἷα *θήλεια* λίθος τὸν ἐν ὕλαις στερρότερον καὶ ὡς πῦρ τῶν κάτω καὶ βαρέων τὴν κούφην ἀτμίδα ὡς *ἀναζωπυροῦν* καὶ *ἀναθερμαῖνον* ἡμᾶς καὶ πόρρωθεν τῷ πυρσῷ τῆς Σῆς φίλης ἀγάπης κτέ.».

Οὕτως ἀμφότεροι οἱ ἐκδόται. Ὁ ἕλκων πάντας ὡς μαγνῆτις λίθος τὸν ἐν ὕλαις στερρότερον, τ.ἑ. τὸν σίδηρον, ἔτι δ' ὡς πῦρ τὴν κούφην ἀτμίδα τῶν κάτω καὶ βαρέων, διότι κατὰ τὴν γνώμην τοῦ λέγοντος (Χιονιάδου) ἀναζωπυρεῖ καὶ ἀναθερμαίνει οὗτος τῷ πυρσῷ τῆς φίλης ἀγάπης, εἶναι ὁ γλυκὺς Ἰωάννης.

Ὅθεν μὴ μελλέτω τις νὰ ἄρῃ βαρβαρισμὸν ἅμα καὶ σολοικισμὸν γράφων «ὡς *ἀναζωπυροῦν* καὶ *ἀναθερμαίνων* ἡμᾶς καὶ πόρρωθεν τῷ πυρσῷ τῆς Σῆς φίλης ἀγάπης».

Περὶ τοῦ *θήλεια λίθος* σημειοῦται ὁ ἐκδότης Παπαδόπουλος σελ. 178 «ὅτι οὐδαμοῦ εὗρεν ἀποδιδομένην εἰς τὸν μαγνήτην τὴν ἐπωνυμίαν «*θήλεια λίθος*», ἀνάλογοι ὅμως ἐκφράσεις σημειοῦνται πολλαὶ ἐν τοῖς λεξικοῖς». Ἀναγνόντες τὸ πολυωφελέστατον τοῦ Μιχ. Στεφανίδου βιβλίον, ὅπερ *Ὀρυκτολογία τοῦ Θεοφράστου* ἐπιγράφεται, εἴδομεν ὅτι ὁ Πλίνιος ἐν Natur. Histor. ΛΑ', 16 διακρίνει ἄρρενα καὶ θήλειαν μαγνῆτιν «differentia est prima, mas sit an femina, proxima in colore». Ἀλλ' ὁ Πλίνιος εὐθὺς μετ' ὀλίγον λέγει «is, qui in Troade invenitur, niger est et feminei sexus ideoque sine viribus», ἐξ οὗ χωρίου καταφαίνεται ὅτι ἡ θήλεια μαγνῆτις δὲν ἔχει δύναμιν νὰ ἕλκῃ. Εἰρήσθω δὲ καὶ τοῦτο ὅτι ὁ Θεόφραστος ἐν τῷ περὶ Λίθων Ε', 31, ὡς ὁ Πλίνιος διακρίνει ἄρρενα καὶ θήλειαν μαγνῆτιν, διακρίνει καὶ οὗτος ἄρρεν καὶ θῆλυ *σάρδιον* καὶ *λυ-*

γούριον καὶ ἄρρενα καὶ θῆλυν *κύανον* λέγων «τοῦ γὰρ σαρδίου τὸ μὲν διαφανὲς ἐρυθρότερον δὲ καλεῖται θῆλυ, τὸ δὲ διαφανὲς μὲν μελάντερον δὲ ἄρσεν. Καὶ τὰ λυγγούρια δὲ ὡσαύτως, ὧν τὸ θῆλυ διαφανέστερον καὶ ξανθότερον. Καλεῖται δὲ καὶ κύανος ὁ μὲν ἄρρην, ὁ δὲ θῆλυς μελάντερος δ' ὁ ἄρρην». Ὡς δ' οὐδέποτ' οὐδαμοῦ οἱ μνημονευθέντες λίθοι καθ' ἑαυτοὺς ἐκλήθησαν τῷ ὀνόματι τῆς διαφορᾶς, οὕτως εἴμεθα πεπεισμένοι καὶ ἡ μαγνῆτις λίθος.

Συχνάκις γίνεται χρῆσις τῆς μαγνήτιδος ἐν ἐρωτικαῖς ἐκφράσεσιν, οἷον Ψελλ. Μεσαιων. Βιβλ. Σάθα Τόμ. Ε', σελ. 98 «οἷά τισι Σειρήνων θέλγων ᾠδαῖς πρὸς ἑαυτὸν εἵλκες, μᾶλλον δὲ ἢ τὸν σίδηρον ἡ μαγνῆτις ἀπορρήτῳ τῷ ἔρωτι». Περίεργον δ' εἶναι τὸ παρὰ Θεοφυλάκτῳ Ἐπιστολ. ΚΣ' (Ἐπιστολογρ. Ἑλλ. σελ. 771) «τὴν μαγνῆτιν λίθον ἐρᾶν τοῦ σιδήρου φασί, καὶ τοσοῦτον ζῆν ἱστοροῦσι τὴν λίθον, ὅσον τῷ ἐρωμένῳ καὶ σύνεστιν», ἔνθα πᾶν ἄλλο ἢ *θήλεια λίθος* παρίσταται *ἡ μαγνῆτις*.

Ἡμεῖς ἔχοντες πρὸ ὀφθαλμῶν ὅτι ἡ λίθος ἡ ἕλκουσα τὸν σίδηρον καὶ τὰ σιδήρια ἀπὸ τοῦ Πλάτωνος καὶ πρὸ αὐτοῦ καλεῖται *μαγνῆτις* (σπαν. ὁ μαγνήτης παρὰ μεταγ.) ἢ *Ἡράκλεια* (1), ἔτι δὲ *Ἡρακλεῶτις λίθος* καὶ σπαν. *Ἡρακλεώτης λίθος* καὶ *σιδηρῖτις*, νομίζομεν ὅτι ὁ Χιονιάδης ἔγραψεν (2) οἷα *ρακ*
θ'ηλεια (=θ'ηράκλεια) λίθος κτέ. Πεπρωμένον δέ, φαίνεται, εἶναι ὑπὸ τῶν ἀμαθῶν ἀντιγραφέων καὶ οἱ ἰσχυρότατοι λίθοι νὰ φθείρωνται καὶ διαφθείρωνται. Οὕτω καὶ ἄλλη λίθος ὑπὸ ἀμαθοῦς βιβλιογράφου διαφθαρεῖσα ἐγένετο «*Ναξίανθος: ἡ ἀκόνη*», ἣν ὁ Cobet ἐν N o v. L e c t. σελ. 282 ἀποκατέστησεν γράψας «*Ναξία λίθος: ἡ ἀκόνη*».

ΙΕ', 13 «*ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῇ ἐξαπτόμεθα ὡς ἄν τις φαίη σιδήρια*». Κρείττων ἡ τοῦ Π. στίξις ἢ ἡ τοῦ Εὐ. «ὡς ἂν τις φαίη, σιδήρια.

ΙΕ', 17. Ἡμεῖς ζητοῦντες ῥῆμα, πρὸς ὃ συντεταγμένη θὰ ὑπάρχῃ ἡ δοτικὴ *τῇ βιαίᾳ ῥύμῃ* γράφομεν «πλὴν τῇ βιαίᾳ ῥύμῃ τῆς ἀδιακρίτου σου κατὰ θεὸν πρὸς πάντας ἀγάπης τῆσδε *οὐκ ἀνθιστάμεθα*» ἀντὶ τοῦ *οὐκ ἀφίστάμεθα* ἢ τοῦ *ἐναφιστάμεθα* τοῦ Εὐαγγελίδου. Πρβ. Προκόπ. Τόμ. Α', σελ. 194,1 Βόνν. «οὐδενὸς τῇ ῥύμῃ τῆς βουλήσεως *ἀντιστατοῦντος*».

ΙΣ', αὐτ. 17,7 «καὶ ἀνομία ἐπ' ἀνομίAN». Κατὰ τὴν τῶν μεταγενεστέρων συνήθειαν (Ἴδε Κόντον ἐν *Γλωσσικ. Παρατ.* σελ. 79.

ΙΣ', 2 «*οἴχεται* τὰ τῆς εἰρήνης τῆς ἐν θεῷ, τὸ στασιῶδες εἰσέφρησε καὶ πολέμιον, ἔσβη τὰ καλά».

Ὀρθὴ καὶ καλὴ ἡ ἀνάγνωσις τοῦ Παπαδοπούλου «τὸ *στασιῶδες* εἰσέφρησε καὶ πολέμιον» (Εὐαγγελίδης *τῷ στασιώδει*). Ἀλλ' οὐδαμῶς συμφωνοῦμεν εἰς τὴν μεταβολὴν τοῦ *οἴχει* εἰς τὸ *οἴχεται*. Πολὺ πρὸ τοῦ Χιονιάδου οἱ Βυζαντῖνοι *ἐπιλανθάνουσι, ἀπαρνοῦσι, ἀσχολοῦσι, μυσάττουσι, λυ-*

---

(1) Ἴδε Μιχ. Στεφαν. ἔνθ. ἀνωτ. σελ. 157 καὶ Κόντον ἐν τῷ Σωκράτει Τόμ. Α', σελ. 66 καὶ 307 κέ.

(2) θ' =τε.

μαίνουσι, ἀκροβολίζουσι, κτλ. Καὶ ὁ σύγχρονος τοῦ Χιονιάδου Ἰωάννης Λαζαρόπουλος φθεγγόμενος ἔλεγε *πορεύω* καὶ οὐχὶ *πορεύομαι* (Fontes Histor. etc. σελ. 133.23) «οὐκ εἶχον ὅπου *πορεύοιμι*». Ὁ δὲ Θεοφύλακτος Σιμοκάττης καὶ Θεόδωρος ὁ Λάσκαρις ἐὰν ἔζων, θὰ ἔλεγον «ὁ διανοῶν τῶν γραμμάτων κόσμος» καὶ «οἱ διανοοῦντες», ὁπότε θὰ ἤκουον παρ' ἐμοῦ τοὐλάχιστον «τὸν ἀναβαλλόμενον» (Θεοφύλ. σελ. 252,10 De Boor καὶ Λάσκαρ. Ἐπιστ. σελ. 5,50 Fest. Ἴδε Radermacher ἐν Neutest. Grammat. σελ. 79).

Ὁ Χιονιάδης παρὰ τὸ *οἶχει* καὶ *πεφθάκαμεν*, τὸ *γεγόναμεν* (=ἐγενόμεθα) καὶ *διανηχόμεθα*, τὸ *ἀκούω ἀπό τινος*, καὶ *καθ' ὕπαρ*, τὸ *κορυφαιοτάτου* καὶ *ὑγεία*, τὸ *ὑμῶν* (=σοῦ) καὶ *ἔζων ζωὴν*, (1) καὶ *ρητῶς* ἐξειπεῖν, παρὰ τὴν σύγχυσιν τῶν ἐπιρρημάτων τῆς εἰς τόπον σχέσεως καὶ τῆς ἐν τόπῳ (3), τῆς κακῆς τῶν ἐγκλίσεων χρήσεως, παρὰ τὴν κακὴν χρῆσιν τῶν χρόνων (4), καὶ παρὰ τὸ χιονῶδες *ἀνά, ὡς εἰπεῖν, τὴν ἡμέραν*, κτλ. εἶπε καὶ *τηλόθεν, αὐδῆς, κέλευθος, ἀχθηδόνα, φαεινότατε, δαημονεστατος, πανόλβιος, γεγωνόν, ἵστωρ θεσπέσιος, τρανῶς, βιοτή, χρυσαυγής, δνοφερός, τὰ τῆς μνήμης ἀγάλματα, ἐξαπίνης, ἀμαλδύνεται, μῶμον προσετρίψαντο*, πάντα ταῦτα ἐκ τοῦ ποιητικοῦ λειμῶνος ἀνθολογήσας, ὅπως πάντες οἱ Βυζαντῖνοι συγγραφεῖς, νομίζοντες ἑαυτοὺς οὕτω χαριεστάτους καὶ πλήρεις ἰύγκων, ἵνα εἴπω προσφιλεστάτην αὐτοῖς λέξιν.

Ὁ ἐκδότης ἔγραψεν *ἀενάου* ἀντὶ *ἀεννάου* (Ἐπιστ. Ε', 8) καὶ *φάκελον* ἀντὶ *φάκελλον* (Ἐπιστ. Ϛ', 4). Ἀλλὰ πρέπει νὰ ἐξετασθῇ, ἐὰν ὀφείλομεν ν' ἁπλοποιῶμεν παρὰ παντὶ βυζαντιακῷ συγγραφεῖ τὸ διπλοῦν σύμφωνον, οἷον *ἐννεός, ἐριννύς, γάννυμαι, θρύλλος – θρυλλῶ—οῦμαι, γρύλλος—γρυλλίζω, τίννυμι, τιθασσός, Λάρισσα, Κηφισσός, Ἴλισσός, κράββατος*, κτλ. (Ἴδε Χατζιδ. ἐν ΜΝΕ Β', 604-5 ἐν *Ἀθην.* ΚΓ', 157. ΚΗ', 182.).

Σφάλματα τυπογραφικά, κοινὸς οὗτος ἁλγεινὸς τῶν συγγραφέων φόρος, δὲν παρετήρησα πολλά, εἰ μὴ τάδε : σελ. 163,18 γρ. γλυκυφραδῆ. 190.2 γρ. *οἷς* 191,4 γρ. οἶδ' σελ 191,8 γρ. ἐπιγινώσκομεν. 192,18 γρ. πΕριτυχόντων. 193.2 ὑποσημ. ἐξέπεσεν ἡ ἐσφαλμένη γραφὴ ἡδοποιός. 197,22 παρῆσάν μοι λόγοι 196,23 γρ. ὤκνησαν, 198,31 γρ. ἧττον. 199,1 γρ. Ἐπ. ΙΑ'. 199,2 γρ. *ἀνωμάλως*. 199, 53 γρ. ἴλεώς τε. σ. 200,5 γρ., ὡς ὁρᾷς, σελ.201, 8 γρ. σά.

Σφάλμα δ' οὐχὶ τυπογραφικὸν ἀλλὰ μεθοδικὸν εἶναι ὅτι ὁ Εὐαγγελίδης δὲν ἀριθμεῖ κατὰ φύλλα (folia), ὅπερ ποιεῖ ὁ Παπαδόπουλος.

Περαίνοντες τὴν κρίσιν ἡμῶν ὀφείλομεν νὰ ἐπαινέσωμεν τὸν ἐκδότην οὐ μόνον ὅτι συνετέλεσεν διὰ τῶν λαμπρῶν αὐτοῦ Προλεγομένων εἰς τὴν διαλεύκανσιν ἀγνώστων ἡμῖν μέχρι τοῦδε ἱστορικῶν ζητημάτων, ἀλλὰ καὶ ὅτι

(1) Ἴδε Cobet Nov. Lect. σ. 525.

(2) Μόνοι οἱ Ἴωνες ἔλεγον ζῆν ζόην (Ἡρόδ. Δ', 113) ἀντὶ τοῦ *ζῆν βίον*. Εἶπε καὶ ὁ Ψελλὸς Μεσαιων. Βιβλ. Σάθ. Δ', σελ. 340 «μὴ τὴν ζόην ζωὴν ζῆν».

(3) Ἐπιστ. Α', 11. Ε', 26. Η', 2.

(4) «ᾤμην *δέξασθαι*» ἀντὶ τοῦ *δέξεσθαι* (Ἐπιστ. Ε', 19).

παρέχει τῇ Βυζαντιακῇ γραμματείᾳ ἓν ἔτι κείμενον μᾶλλον διηυκρινημένον ἢ πρότερον. Οὐδὲν δ' ἄλλο ἔχομεν νὰ εἴπωμεν ἢ νὰ ἐπαναλάβωμεν τὴν εὐχὴν τοῦ πατρὸς τῆς Βυζαντιολογίας Καρόλου Krumbacher, ἣν ἔχει ὁ Εὐαγγελίδης ἐν τῷ μετώπῳ τῆς μικρᾶς πρωτοπόρου αὐτοῦ ἐκδόσεως «Εἴθε τὸ βιβλίδιον νὰ προσπορίσῃ νέους φίλους εἰς τὸ χριστιανικὸν Βυζαντιακὸν καὶ νεοελληνικὸν τμῆμα τοῦ 'Ανατολικοῦ κόσμου». Πλὴν ἔχω νὰ εἴπω εἰλικρινῶς ἓν προσθήκης μέρει τάδε: Ἂς αὐξηθῇ ἡ πρὸς τὰς Βυζαντιακὰς σπουδὰς ἐπίδοσις, διότι ἥ τε κλασσικὴ καὶ μεσαιωνικὴ καὶ νέα ἑλληνικὴ (καὶ λατινικὴ) φιλολογία στενῶς πρὸς ἀλλήλας συνδέονται καὶ ἀμοιβαίως κατὰ τὸν Krumbacher ἀλλήλαις βοηθοῦσιν, ἀλλ', ἐπειδὴ γείτονες ἡμεῖς τῷ κωδικοβριθεῖ οἰκοῦμεν Ἄθῳ, ἀείποτ' ἑτοῖμον ἀνὰ στόμ' ἂς ἔχωμεν μεταβαίνοντες ἐκεῖσε τὸ τῆς δαιμονίας ἐκείνης Κορίννης «τῇ χειρὶ δεῖ σπείρειν ἀλλὰ μὴ ὅλῳ τῷ θυλάκῳ».

Εἰς Βησσαρίωνα.

Ἐν τῇ «Μονῳδίᾳ ἐπὶ τῇ εὐσεβεῖ δεσποίνῃ Τραπεζοῦντος κυρᾷ Θεοδώρᾳ τῇ Μεγάλῃ Κομνηνῇ» τοῦ Βησσαρίωνος, τῇ συνεκδοθείσῃ μετὰ τῶν Ἐπιστολῶν τοῦ Χιονιάδου ὑπὸ τοῦ Τρύφωνος Εὐαγγελίδου, φέρεται

σελ. 27 «ἐκήδετο, ὅπως ἑκάστῳ, χορούντων κατὰ ῥοῦν τῶν πραγμάτων, *εὐθυνῆται* μὲν ἡ πόλις, εὐφημῆται δὲ καὶ τὸ ταύτης ὡς τὰ πολλὰ ὄνομα».

Γρ. *εὐθΗνῆται* (=εὐημερῇ)

σελ. 28 «*πλέει ἐξουρίας*». Γρ. *ἐξ οὐρίας.*

σελ. 30 «οὐκ ἀνεχόμενοι, τοῦ σιρῶν ἀπολολότος φωτός, φωτεινοῖς αὐτοὶ καὶ λαμπροῖς χρῆσθαι τοῖς ἱματίοις καὶ τούτοις *ἐκκαλωπίζεσθαι* τἀληθὲς αὐτῶν καὶ *κάλλιστον κάλλος* ἀποβαλόμενοι κἔ.». Γρ. *ἐΓκαλλωπίζεσθαι.*

αὖτ. 'Αλλὰ νῦν, οἴμοι, πῶς ἀδακρυτὶ τὴν τούτων μνήμην *ἐνέγνων*;; Γρ. *ἐνέγκω.*